

**RAPORT O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
W 2016 R.**

**REPORT ON THE SOCIO-ECONOMIC
SITUATION
OF DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP
IN 2016**

**ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO
WE WROCŁAWIU**

*EDITORIAL BOARD
OF STATISTICAL OFFICE
IN WROCLAW*

PRZEWODNICZĄCY

PRESIDENT

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO

VICE PRESIDENT

Halina Woźniak

REDAKTOR GŁÓWNY

EDITOR-IN-CHIEF

Stanisław Kamiński

CZŁONKOWIE

MEMBERS

Beata Bal-Domańska, Sławomir Banaszak, Agata Girul, Agnieszka Ilczuk,
Danuta Komarowska, Małgorzata Kowalska, Wacław Mazur, Gabriela Okoń,
Elżbieta Stańczyk, Małgorzata Wysoczańska

SEKRETARZ

SECRETARY

Marta Woźniakiewicz

PRZYGOTOWANIE PUBLIKACJI

PREPARATION OF THE PUBLICATION

Agata Girul, Bernadeta Janicka, Aneta Madajczak,
Irena Makiej-Borowiecka, Iwona Moczydłowska,
Alicja Sobków, Joanna Zielińska

SKŁAD KOMPUTEROWY I GRAFIKA

TYPESETTING AND GRAPHIC

Wojciech Szpakowski

PROJEKT OKŁADKI

COVER DESIGN

Lidia Motrenko-Makuch

DRUK

PRINTING

Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie
Statistical Publishing Establishment in Warsaw

ISSN 2084-7556

Publikacja dostępna w Internecie

Publication available at website

<http://wroclaw.stat.gov.pl/>

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych US

When publishing SO data please indicate source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejne wydanie rocznego „*Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego*”.

Publikacja zawiera informacje charakteryzujące przemiany zachodzące na terenie województwa dolnośląskiego m.in. z zakresu: demografii, wyników finansowych przedsiębiorstw niefinansowych, nakładów inwestycyjnych, rynku pracy, świadczeń społecznych, cen, przemysłu, budownictwa, rolnictwa, rynku wewnętrznego, z uwzględnieniem zjawisk istotnych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Prezentowane kategorie przedstawiono w ujęciu dynamicznym, a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju, w okresach kwartalnych i narastających.

Opracowanie składa się z uwag ogólnych, z części analitycznej podzielonej na działy tematyczne, wzbogaconej prezentacją graficzną w postaci zestawu map i wykresów oraz części tabelarycznej, w której zamieszczono podstawowe dane statystyczne.

Wybrane informacje zaprezentowano w przekrojach według sekcji i wybranych działów w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 oraz podregionów i powiatów.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie dla Państwa źródłem wiedzy o sytuacji społeczno-gospodarczej i warunkach życia w naszym regionie.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Preface

I am pleased to present the next edition of annual „Report on socio-economic situation of dolnośląskie voivodship”.

The publication consists of information characterizing the processes taking place in Lower Silesian voivodship, i.a. demographic processes, financial results of nonfinancial enterprises, investment outlays, labour market, development of wages and salaries and social benefits, prices as well as changes in basic areas of national economy (industry, construction, agriculture, commerce) including some crucial phenomena concerning the socio-economic development of the region.

All presented categories have been shown in a dynamic perspective as well as in relation to average sizes for the country in quarterly and growing periods. This allows to present a portrait of Lower Silesian voivodship taking into consideration the economic and social developmental tendencies.

The publication consists of general notes, an analytical part divided into thematic sections and enriched with graphical presentation in the form of a set of maps and graphs as well as tabular part in which some basic statistical data were placed.

Selected information was presented in cross sections by sections and selected divisions in the system of Polish Classification of Activities 2007 as well as subregions and powiats.

I hope that the following publication will be very useful and become a source of knowledge on the socio-economic situation as well as the living conditions of this region.

*Director of the Statistical Office
in Wrocław*

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka Ph.D.

SPIS TREŚCI

Przedmowa
Uwagi ogólne
Znaki umowne
Skróty
PODSTAWOWE TENDENCJE
WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU
WOJEWÓDZTWO NA TLE POZO- STAŁYCH WOJEWÓDZTW
PODZIAŁ I POWIERZCHNIA WOJEWÓDZTWA
LUDNOŚĆ
RYNEK PRACY
WYNAGRODZENIA
ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE
CENY
ROLNICTWO
PRZEMYSŁ
BUDOWNICTWO
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE
RYNEK WEWNĘTRZNY
WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘ- BIORSTW NIEFINANSOWYCH.....
NAKŁADY INWESTYCYJNE
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

CONTENTS

	Str. Page
<i>Preface</i>	3
<i>General notes</i>	11
<i>Symbols</i>	15
<i>Abbreviations</i>	15
<i>BASIC TRENDS</i>	16
<i>VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY</i>	22
<i>VOIVODSHIP AGAINST THE BACK- GROUND OF OTHER VOIVODSHIPS</i>	23
<i>DIVISION AND AREA OF VOIVODSHIP</i> ...	26
<i>POPULATION</i>	27
<i>LABOUR MARKET</i>	31
<i>WAGES AND SALARIES</i>	43
<i>SOCIAL BENEFITS</i>	46
<i>PRICES</i>	49
<i>AGRICULTURE</i>	54
<i>INDUSTRY</i>	62
<i>CONSTRUCTION</i>	65
<i>RESIDENTIAL CONSTRUCTION</i>	68
<i>INTERNAL MARKET</i>	72
<i>FINANCIAL RESULTS OF NON- FINANCIAL ENTERPRISES</i>	75
<i>INVESTMENT OUTLAYS</i>	78
<i>PUBLIC SAFETY</i>	80

SPIS TABLIC

Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie w 2016 r.
Ludność na podstawie bilansów
Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim
Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia

LIST OF TABLES

	Nr No.	Str. Page
<i>Selected data for voivodship and Poland in 2016</i>	1	22
<i>Population based on balances</i>	2	27
<i>Vital statistics and net migration per 1000 population</i>	3	28
<i>Average paid employment in the enterprise sector</i>	4	31
<i>Average paid employment in the enterprise sector in dolnośląskie voivodship</i>	5	32
<i>Registered unemployment persons and unemployment rate</i>	6	33

SPIS TABLIC (dok.)**LIST OF TABLES (cont.)**

	Nr No.	Str. Page
Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim	Registered unemployment persons and unemployment rate in dolnośląskie voivodship	7 36
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale	Economic activity of population aged 15 and more in the 4th quarter	8 38
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	9 43
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in dolnośląskie voivodship	10 44
Świadczenia społeczne	Social benefits	11 46
Świadczenia społeczne w województwie dolnośląskim	Social benefits in dolnośląskie voivodship	12 47
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	Price indices of consumer goods and services	13 49
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie dolnośląskim ...	Price indices of consumer goods and services in dolnośląskie voivodship	14 51
Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu	Average retail prices of selected consumer goods and services in December	15 52
Wybrane dane dotyczące rolnictwa	Selected data on agriculture	16 55
Przemysł	Industry	17 62
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w województwie dolnośląskim (ceny stałe)	Indices of sold production of industry in dolnośląskie voivodship (constant prices)	18 64
Budownictwo	Construction	19 65
Dynamika produkcji budowlano-montażowej w województwie dolnośląskim (ceny bieżące)	Indices of construction and assembly production in dolnośląskie voivodship (current prices)	20 66
Budownictwo mieszkaniowe	Residential construction	21 68
Mieszkania oddane do użytkowania w województwie dolnośląskim	Dwellings completed in dolnośląskie voivodship	22 69
Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia w województwie dolnośląskim	Dwellings for which permits have been issued in dolnośląskie voivodship	23 71
Dynamika sprzedaży detalicznej (ceny bieżące)	Indices of retail sale (current prices)	24 72
Dynamika sprzedaży detalicznej w województwie dolnośląskim (ceny bieżące)	Indices of retail sale in dolnośląskie voivodship (current prices)	25 73
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finance w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	26 76
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	Investment outlays (current prices)	27 78
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	Ascertained crimes in completed preparatory proceedings	28 81

SPIS WYKRESÓW**LIST OF GRAPHS**

		Nr No.	Str. Page
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2016 r.	<i>Natural increase per 1000 population in 2016.....</i>	1	23
Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2016 r.	<i>Internal net migration for permanent residence per 1000 population in 2016.....</i>	2	23
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2016 r.	<i>Employment rate by LFS in 2016</i>	3	23
Stopa bezrobocia według BAEL w 2016 r.	<i>Unemployment rate by LFS in 2016.....</i>	4	24
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r.	<i>Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector in 2016.....</i>	5	24
Wzrost / spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r.	<i>Increase / decrease of prices of consumer goods and services in 2015</i>	6	24
Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych w 2016 r.	<i>Value of agricultural products procurement per 1 ha agricultural land in 2016.....</i>	7	24
Mieszkania oddane do użytkowania w 2016 r.	<i>Dwellings completed in 2016</i>	8	25
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2016 r.	<i>Net turnover profitability rate in non- financial enterprises in 2015.....</i>	9	25
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2016 r.	<i>Entities of the national economy in the REGON register in 2016</i>	10	25
Przyrost naturalny na 1000 ludności	<i>Vital statistics per 1000 population</i>	11	29
Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Vital statistics per 1000 population in dolnośląskie voivodship by subregions and powiats in 2016.....</i>	12	29
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicz- nych na pobyt stały na 1000 ludności	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>	13	30
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicz- nych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in dolnośląskie voivodship by subregions and powiats in 2016.....</i>	14	30
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw	<i>Indices of average paid employment in the enterprise sector</i>	15	31
Struktura przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw według sekcji PKD 2007	<i>Structure of average paid employment by PKD 2007 sections</i>	16	32
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku	<i>Structure of registered unemployed persons by age</i>	17	34
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia	<i>Structure of registered unemployed persons by educational level</i>	18	34

SPIS WYKRESÓW (cd.)**LIST OF GRAPHS (cont.)**

		Nr No.	Str. Page
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy	Structure of registered unemployed persons by duration of unemployment	19	35
Stopa bezrobocia rejestrowanego	Unemployment rate	20	36
Stopa bezrobocia rejestrowanego w woje- wództwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.	Unemployment rate in dolnośląskie voivodship by subregions and powiats in 2016	21	37
Współczynnik aktywności zawodowej	Activity rate	22	38
Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale	Structure of population aged 15 and more by employment status in the 4th quarter	23	39
Struktura pracujących według wieku w województwie dolnośląskim w IV kwartale	Structure of employed persons by age in dolnośląskie voivodship in the 4th quarter	24	39
Wskaźnik zatrudnienia	Employment rate	25	40
Struktura bezrobotnych według wieku w województwie dolnośląskim w IV kwartale	Structure of unemployed persons by age in dolnośląskie voivodship in the 4th quarter	26	41
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w województwie dolnośląskim w IV kwartale	Structure of unemployed persons by duration of unemployment in dolnośląskie voivodship in the 4th quarter	27	41
Stopa bezrobocia	Unemployment rate	28	42
Liczba osób niepracujących na 1000 osób pracujących	Number of unemployed persons per 1000 employed persons	29	42
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	30	43
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw według wy- branych sekcji w 2016 r.	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector by selected sections in 2016.....	31	44
Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby emerytów i rencistów	Indices of average monthly number of retirees and pensioners	32	47
Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto	Indices of average monthly gross retirement pay and pension	33	48
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	Price indices of consumer goods and services	34	50
Zmiany cen detalicznych wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w województwie dolnośląskim w 2016 r.	Annual changes in retail prices of selected consumer goods and services in dolnośląskie voivodship in 2016	35	53
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ...	Cattle density per 100 ha agricultural land	36	56
Obsada świń na 100 ha użytków rolnych	Pigs density per 100 ha agricultural land	37	56

SPIS WYKRESÓW (cd.)**LIST OF GRAPHS (cont.)**

		Nr No.	Str. Page
Dynamika skupu zbóż podstawowych	<i>Indices of procurement of basic cereals</i>	38	57
Dynamika skupu pszenicy	<i>Indices of procurement of wheat</i>	39	57
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem ..	<i>Indices of procurement of total animals for slaughter</i>	40	57
Dynamika skupu mleka krowiego	<i>Indices of procurement of cows' milk</i>	41	58
Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach	<i>Procurement and market place prices of agricultural products</i>	42	59
Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta w skupie	<i>Procurement price of pigs for slaughter to price of rye</i>	43	60
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)	<i>Indices of sold production of industry (constant prices)</i>	44	63
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	<i>Indices of average paid employment in industry</i>	45	63
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)	<i>Indices of sold production of construction (current prices)</i>	46	66
Dynamika produkcji budowlano- montażowej (ceny bieżące)	<i>Indices of construction and assembly production (current prices)</i>	47	66
Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD 2007 (ceny bieżące)	<i>Structure of construction and assembly production by PKD 2007 divisions (current prices)</i>	48	67
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	<i>Indices of average paid employment in construction</i>	49	67
Struktura liczby mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	<i>Structure of number of dwellings completed by forms of construction</i>	50	69
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	<i>Indices of dwellings completed</i>	52	69
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Dwellings completed per 10 thousand population in dolnośląskie voivodship by subregions and powiats in 2016.....</i>	52	70
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 miesz- kania oddanego do użytkowania	<i>Average usable floor space per dwelling completed</i>	53	70
Dynamika liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym	<i>Indices of number of permits issued for dwellings or was filed with the construction project</i>	54	70
Dynamika liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto	<i>Indices of number of dwellings started</i>	55	71
Dynamika sprzedaży detalicznej (ceny bieżące)	<i>Indices of retail sale (current prices)</i>	56	73

SPIS WYKRESÓW (dok.)**LIST OF GRAPHS (cont.)**

	Nr No.	Str. Page
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych podmiotów	Share of companies showing net profit in the total number of surveyed entities	57 75
Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności	Share of revenues of companies showing net profit in the revenues from total activity ...	58 75
Wskaźnik poziomu kosztów	Cost level indicator	59 76
Wskaźnik rentowności obrotu netto	Net turnover profitability rate	60 77
Dynamika nakładów inwestycyjnych ogółem (ceny bieżące)	Indices of total investment outlays (current prices)	61 78
Dynamika przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	Indices of ascertained crimes in completed preparatory proceedings	62 80
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	Rate of detectability of ascertained crimes in completed preparatory proceedings	63 80
Dynamika wypadków drogowych i kolizji w województwie dolnośląskim	Indices of road traffic accidents and clashes in dolnośląskie voivodship	64 81
Dynamika pożarów i miejscowych zagrożeń w województwie dolnośląskim	Indices of fires and local threats in dolnośląskie voivodship	65 82

ANEKS**APPENDIX**

	Nr No.	Str. Page
WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP	I 83
WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM WEDŁUG MIESIĘCY	SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS	II 87

UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w publikacji – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w **każdora-zowym podziale administracyjnym kraju**. W opisie województwa informacje o liczbie podregionów, powiatów, miast na prawach powiatu, miastach ogółem oraz gminach podano według stanu w dniu 31 XII 2016 r.

2. Dane prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami, w miejsce stosowanej dotychczas klasyfikacji PKD 2004.

W niniejszym „Rapocie o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2016 r.” publikuje się bieżące dane według PKD 2007 oraz dane przeliczone według tej klasyfikacji za okresy poprzednie.

3. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

4. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 oraz w podziale terytorialnym opracowano **metodą przedsiębiorstw**.

5. Dane opracowano zgodnie z **każdora-zowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

7. Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową), na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

8. Dane prezentowane w publikacji obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności.

9. W publikacji dane w zakresie:

1) **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębior-

GENERAL NOTES

1. Data in the publication, unless otherwise indicated, are presented according to **administrative division of the country in a given period**. In descriptions of voivodships information regarding number of subregions, powiats, cities with powiat status, towns and gminas is given as the date of 31 XII 2016.

2. Data have been presented in accordance with the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments to replace the formerly applied PKD 2004/ NACE Rev. 1.1.

In the publication “The Information on Socio-economic Situation of Dolnośląskie Voivodship in 2016” the current data are published according to the NACE Rev. 2. Data for previous periods are also converted according to this classification.

3. The item “**Industry**” was introduced, as an additional grouping including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

4. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions as well as to administrative division are compiled using the **enterprise method**.

5. Data are compiled according to the **respective organizational status of units of the national economy**.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

7. The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service), on their own-account in order to earn a profit.

8. Data presented in publication cover entities of the national economy regardless of ownership.

9. In the publication data in regard to:

1) **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** cover the economic entities of the enterprise sec-

biorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

- 2) **produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;
- 3) **wyników finansowych przedsiębiorstw niefinansowych oraz nakładów inwestycyjnych i inwestycji rozpoczętych** dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD 2007 do sekcji „Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo” oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”), w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

10. Informacje odnoszące się do sektora przedsiębiorstw prezentuje się w oparciu o definicję przedsiębiorstwa wprowadzoną w rozporządzeniu Rady (EWG) Nr 696/93 z dnia 15 III 1993 r. w sprawie jednostek statystycznych do celów obserwacji i analizy systemu produkcyjnego we Wspólnocie. Zgodnie z ww. rozporządzeniem, przedsiębiorstwo jest traktowane jako jednostka organizacyjna produkująca wyroby lub świadcząca usługi, która osiąga korzyści z pewnego stopnia samodzielności w podejmowaniu decyzji, w szczególności w zakresie alokacji swoich bieżących zasobów. Przedsiębiorstwo prowadzi jedną lub kilka rodzajów działalności w jednym lub kilku miejscach i jest tworzone przez jednostkę prawną lub grupę jednostek prawnych. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybactwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

tor in which the number of employed persons exceeds 9 persons;

- 2) **sold production of industry and construction** concern economic entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons;
- 3) **financial results of non-financial enterprises as well as investment outlays and newly started investments** refer to economic entities keeping accounting ledgers (with the exception of entities in which the principal activity is classified as “Agriculture, forestry and fishing” and “Financial and insurance activities” according to the NACE Rev. 2), in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

10. Information relating to the enterprise sector is presented based on the definition of “enterprise” – introduced by the regulation of the Council (EEC) No. 696/93 of 15 III 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community. In accordance with the above-mentioned Regulation the enterprise is the smallest combination of legal units that is an organizational unit producing goods or services, which benefits from a certain degree of autonomy in decision-making, especially for the allocation of its current resources. An enterprise carries out one or more activities at one or more locations and it may be a sole legal unit or a group of legal units. Enterprise sector includes those entities which carry out economic activities in the following areas: forestry and logging; marine fishing; mining and quarrying; manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply; sewerage, waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; legal and accounting activities; activities of head offices; management consultancy activities; architectural and engineering activities; technical testing and analysis; advertising and market research; other professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; arts, entertainment and recreation; repair of computers and personal and household goods; other personal service activities.

11. Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

12. Jako **ceny stałe** przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2016 r. – z lat 2015 i 2016;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) w latach 2006-2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) od 2011 r.

13. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

14. Do **przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności zamieszkałej według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI.

15. Niektóre dane mają charakter tymczasowy i mogą ulec zmianie w następnych wydaniach publikacji.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

17. W publikacji zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach i wykresach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

11. Since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

12. **Constant prices** were adopted as follows:

- 1) agricultural output – average national current prices for the year preceding the surveyed year (for market sales – prices received by farmers at market places, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices from two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year, e.g. for 2016 – the prices from 2015 and 2016, are assumed;
- 2) sold production of industry
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) in 2006-2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) since 2011.

13. **Relative numbers (indices, percentages)** are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

14. When computing **per capita** data (1000 population, etc.) as of the end of the year, the living population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30 VI

15. Some data are provisional and may change in subsequent editions of the publication.

16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

17. The names of some classification levels of NACE Rev. 2 used in publication have been abbreviated, abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót <i>abbreviation</i>	pełna nazwa <i>full name</i>
	sekcje <i>sections</i>
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
<i>Trade; repair of motor vehicles</i>	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
<i>Accommodation and catering</i>	<i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
	działy <i>divisions</i>
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
<i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker</i>	<i>Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials</i>
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
<i>Manufacture of metal products</i>	<i>Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment</i>
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

18. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych Głównego Urzędu Statystycznego.

18. Broader information and detailed methodological description are published in methodological volumes and branch statistical publications of Central Statistical Office.

ZNAKI UMOWNE

SYMBOLS

- Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit;
(0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak Δ – oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do publikacji, ust. 16 na str. 12.
categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the publication, item 16 on page 12.
- Znak * – oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych.
data revised.
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
“Of which” indicates that not all elements of the sum are given.
- Comma (,) – used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY

ABBREVIATIONS

zł	– złoty	m ²	– metr kwadratowy
zl	złoty		<i>square metre</i>
tys.	– tysiąc	m ³	– metr sześcienny
thous.	thousand		<i>cubic metre</i>
mln	– milion	km ²	– kilometr kwadratowy
	<i>million</i>		<i>square kilometre</i>
g	– gram	kpl.	– komplet
	<i>gram</i>		<i>set</i>
kg	– kilogram	szt.	– sztuka
	<i>kilogram</i>	pcs	<i>piece</i>
t	– tona	kw.	– kwartał
	<i>tonne</i>		<i>quarter</i>
dt	– decytona	p.proc.	– punkt procentowy
	<i>deciton</i>		<i>percentage point</i>
l	– litr	ok.	– około
	<i>litre</i>		<i>approximately</i>
ha	– hektar	ww.	– wyżej wymienione
	<i>hectare</i>		
r.	– rok	PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
			<i>NACE classification</i>

PODSTAWOWE TENDENCJE

Rok 2016 był szóstym z kolei, w którym odnotowano ubytek rzeczywisty **ludności**, ale roczne tempo ubytku było wolniejsze niż obserwowane w latach 2011-2015. W skali roku liczba ludności uległa zmniejszeniu o 0,02%, co oznacza, że na każde 10 tys. mieszkańców ubyły 2 osoby (w 2015 r. ubyło 15 osób na 10 tys. ludności). Zmniejszenie liczby ludności było spowodowane, podobnie jak w latach wcześniejszych, głównie ujemnym przyrostem naturalnym. Ubytek rzeczywisty ludności odnotowano również w miastach, natomiast na wsi liczba ludności uległa zwiększeniu.

Na rynku pracy umocniły się pozytywne tendencje zapoczątkowane w 2013 r. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r., było wyższe o 3,3% w porównaniu z 2015 r., a w relacji do 2010 r. zwiększyło się o blisko 10%. **Bilans bezrobotnych** w 2016 r. kształtował się korzystnie – w ciągu roku w urzędach pracy zarejestrowano mniej bezrobotnych niż wyrejestrowano z ewidencji (o blisko 14 tys. osób). Wskaźnik płynności bezrobocia (relacja liczby wyrejestrowanych bezrobotnych do bezrobotnych zarejestrowanych) kształtował się na poziomie 108,8% (w latach 2014 i 2015 odpowiednio wyniósł 116,9% i 112,1%). W porównaniu do 2015 r. odnotowano mniejszy napływ do bezrobocia (o 10,6%) oraz mniejszy odpływ z ewidencji bezrobotnych (o 13,3%), jednocześnie większą liczbę oferowanych przez pracodawców miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (o 17,3%). Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2016 r. kształtowała się na poziomie 7,3% i była niższa o 1,0 p.proc. niż w kraju oraz o 1,2 p.proc. niż w grudniu poprzedniego roku. W porównaniu do grudnia 2010 r. stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie niższym o blisko 6 p.proc., a w porównaniu do 2006 r. – o ponad 9 p.proc. Odnotowana w końcu 2016 r. stopa bezrobocia była najniższą wielkością na przestrzeni ostatniej dekady.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzonego w IV kwartale 2016 r. potwierdziły korzystną sytuację na rynku pracy. W porównaniu do analogicznego kwartału 2015 r. zanotowano m.in. zmniejszenie liczby bezrobotnych i biernych zawodowo oraz zwiększenie liczby pracujących. Odnotowano również spadek stopy bezrobocia oraz wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia i współczynnika aktywności zawodowej. Zmniejszyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi, które w 2016 r., po raz pierwszy od 2010 r., kształtowało się w województwie na poziomie niższym niż w kraju (843 osoby niepracujące na 1000 osób pracujących w woj. dolnośląskim wobec 880 osób w Polsce).

W 2016 r. **przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto** w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rośnie w tempie zbliżonym do notowanego w poprzednim roku (wzrost o 4,3% w skali roku wobec wzrostu o 4,4% w 2015 r.) i osiągnęło wielkość o 27,2% wyższą niż w 2010 r. Przy spadku cen konsumpcyjnych, realna siła nabywcza płac, podobnie jak przeciętnie w kraju, zwiększyła się w skali roku. W 2016 r. za przeciętną płacę Dolnoślązacy mogli kupić 1750 bochenków chleba pszenno-żytniego, podczas gdy w 2015 r. – 1743, a w 2010 r. – 1590. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w woj. dolnośląskim od 2014 r. kształtuje się na wyższym poziomie niż w kraju i w 2016 r. stanowiło 102,2% przeciętnej płacy krajowej.

W województwie dolnośląskim obserwuje się systematyczny spadek w skali roku przeciętnej liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia wypłacane przez KRUS, natomiast od 2015 r. – stopniowy wzrost świadczeniobiorców ZUS. Jednocześnie w 2016 r. utrzymał się wzrost w skali roku przeciętnych nominalnych **świadczeń emerytalno-rentowych** w systemie ZUS, ale był on znacznie wolniejszy niż w poprzednich latach. Przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe wypłacane przez KRUS w 2016 r., pierwszy raz po 5. latach wzrostu, kształtowało się na niższym poziomie w porównaniu do wysokości świadczenia wypłacanego rok wcześniej. Obniżenie w skali roku przeciętnych świadczeń dla rolników indywidualnych wystąpiło także w województwach opolskim, śląskim i zachodniopomorskim.

Rok 2016 był drugim rokiem z rzędu, w którym **średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych** był niższy niż w roku poprzedzającym – o 0,7% (wobec spadku o 0,8% w 2015 r.). Spadek cen utrzymał się w grupach towarów i usług konsumpcyjnych obejmujących odzież i obuwie oraz transport. Tempo spadku w tych grupach było mniejsze niż odnotowane w 2015 r. Obniżenie w skali roku przeciętnych cen, po wzroście odnotowanym rok wcześniej, dotyczyło również następujących grup towarów i usług konsumpcyjnych: mieszkanie, zdrowie oraz rekreacja i kultura. Podobnie jak przeciętnie w kraju, wzrost cen w skali roku odnotowano natomiast w grupach: żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz edukacja.

W 2015 r. województwo dolnośląskie wytworzyło 4,3% krajowej **globalnej produkcji rolniczej**, 4,4% – krajowej **produkcji towarowej** i 4,6% – krajowej **produkcji końcowej**. Globalna produkcja rolnicza, w odniesieniu do 2014 r., zmniejszyła się (w cenach stałych) o 4,1%, po wzrostach odnotowanym w latach 2013 i 2014. O spadku produkcji globalnej w 2015 r. zdecydowała mniejsza w skali roku globalna produkcja roślinna (o 6,9%). Produkcja zwierzęca zwiększyła się na przestrzeni roku o 4,6%. W 2015 r., odmiennie niż w przypadku globalnej produkcji rolniczej, odnotowano wzrost w skali roku (w cenach stałych) zarówno towarowej produkcji rolniczej (o 2,2%), jak i końcowej produkcji rolniczej (o 0,3%).

Na podstawie badania **zwierząt gospodarskich** przeprowadzonego na początku czerwca 2016 r. odnotowano zmniejszenie w skali roku obsady bydła (o 4,4%), trzody chlewnej (o 6,4%) oraz drobiu (o 15,9%). Pogłowie owiec było większe niż przed rokiem (o 8,7%).

Na rynku rolnym w 2016 r. odnotowano większy, w skali roku, skup zbóż podstawowych (bez ziarna siewnego), spowodowany wyłącznie większym skupem pszenicy (o 8,8%), stanowiącym 85% skupu zbóż podstawowych. Średnia cena zbóż podstawowych w skali roku obniżyła się o 7,2%, przy czym jedynie ceny pszenżyta oraz owsa (łącznie z mieszkankami zbożowymi) wzrosły odpowiednio o 6,5% i o 7,3%. Ponadto, producenci dostarczyli do skupu mniej żywca rzeźnego (w tym również mniej żywca wołowego i wieprzowego). Średnia cena żywca rzeźnego, w skali roku, zmniejszyła się o 4,0%, przy czym przeciętna cena drobiu była niższa o 5,8%, natomiast średnia cena bydła i trzody chlewnej w skali roku wzrosła odpowiednio o 2,0% i o 7,5%. W 2016 r. więcej niż w 2015 r. skupiono ziemniaków, w tym jadalnych oraz buraków cukrowych, natomiast mniej rzepaku i rzepiku przemysłowego oraz mleka i jaj. Na przestrzeni roku obniżyły się średnie ceny w skupie buraków cukrowych oraz produktów z grupy mleko i jaja. W 2016 r. w porównaniu do sytuacji sprzed roku, podobnie jak średnio w Polsce, ceny większości produktów rolnych w skupie uległy zmniejszeniu.

W 2016 r. województwo dolnośląskie wytworzyło 9,1% krajowej **produkcji sprzedanej przemysłu**. Wartość produkcji sprzedanej przemysłu wzrosła o 0,2% (w cenach stałych) w porównaniu z rokiem poprzednim. Odnotowane w skali roku tempo wzrostu było wolniejsze niż w poszczególnych latach okresu 2011-2015. Uzyskany w 2016 r. wzrost produkcji w skali roku był głównie wynikiem zwiększenia się produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym, które stanowiło ponad 81% wartości sprzedaży ogółem (w cenach bieżących). Zwiększeniu produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku, towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle i jednocześnie spadek wydajności pracy (w cenach stałych).

Produkcja sprzedana budownictwa w 2016 r. stanowiła 6,5% produkcji krajowej. W 2016 r. odnotowano, podobnie jak w 2015 r., spadek w skali roku produkcji sprzedanej budownictwa (o 6,0%). Zmniejszeniu produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszył spadek zarówno przeciętnego zatrudnienia, jak i wydajności pracy. W **produkcji budowlano-montażowej** nadal utrzymywała się, obserwowana od 2012 r., tendencja spadkowa, przy czym w 2016 r. tempo spadku w porównaniu do poprzedniego roku (o 10,9%) było większe niż w latach 2014 i 2015, natomiast mniejsze niż w 2012 i 2013 r. W 2016 r. spadek produkcji budowlano-montażowej w skali roku wystąpił we wszystkich działach budownictwa, w tym najgłębszy w podmiotach, których rodzaj działalności związany był z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 15,9%).

W 2016 r. w województwie dolnośląskim liczba **mieszkań oddanych do użytkowania** stanowiła 10,1% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania w kraju (przed rokiem 9,5%). W porównaniu z rokiem poprzednim oddano do użytkowania o 17,6% więcej mieszkań (wobec znacznie mniejszego rocznego tempa zmian w ostatnich latach). W woj. dolnośląskim, niezmiennie od lat, najwięcej mieszkań oddawanych jest do użytkowania w IV kwartale. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania w 2016 r. wyniosła 81,1 m² i była mniejsza niż średnia w skali całego kraju (o 13,4 m²). W porównaniu z 2015 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań uległa zmniejszeniu o 7,3 m². W 2016 r., podobnie jak liczba mieszkań oddanych do użytkowania, wzrosła również liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym (o 14,2%) oraz liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto (o 1,1%), ale w przypadku tych kategorii mieszkań, tempo wzrostu było wolniejsze niż przed rokiem.

W 2016 r. w **handlu**, odnotowano szybsze tempo wzrostu niż przed rokiem sprzedaży detalicznej, natomiast wolniejsze – sprzedaży hurtowej. Sprzedaż detaliczna w 2016 r. była o 5,1% wyższa niż w roku poprzednim (wobec wzrostu o 0,6% w 2015 r.), a sprzedaż hurtowa – wyższa o 3,3% (wobec wzrostu o 6,5% przed rokiem).

Sytuacja finansowa badanych przedsiębiorstw niefinansowych w 2016 r. była lepsza niż przed rokiem. W 2016 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były korzystniejsze od uzyskanych w poprzednim roku. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody z całokształtu działalności były wyższe o 4,2% od osiągniętych rok wcześniej, a koszty ich uzyskania wzrosły o 4,1%. W rezultacie odnotowano nieznaczny spadek wartości wskaźnika poziomu kosztów, z 95,1% przed rokiem do 95,0% w 2016 r., tj. do poziomu, który w woj. dolnośląskim ukształtował się na poziomie notowanym przeciętnie w kraju. W skali roku zwiększyła się również wartość: wskaźnika rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wskaźników rentowności obrotu brutto i netto oraz wskaźnika płynności finansowej I stopnia. Pogorszyła się natomiast wartość wskaźnika płynności finansowej II stopnia – uległa zmniejszeniu do poziomu 96,2%, tj. poniżej optymalnego poziomu 100%, co może świadczyć o zachwianiu zdolności do spłaty zaciągniętych przez przedsiębiorstwa zobowiązań.

Rok 2016 był pierwszym z kolei, w którym odnotowano spadek w skali roku (o 1,6%) **nakładów inwestycyjnych** (w cenach bieżących), zrealizowanych przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie woj. dolnośląskiego, po wzrostach obserwowanych w poszczególnych latach okresu 2013-2015. W 2016 r., w relacji do roku wcześniejszego, mniej nakładów inwestycyjnych poniesiono na środki trwałe, w tym na budynki i budowle oraz maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia. Na przestrzeni roku odnotowano wzrost nakładów na środki transportu, ale tempo wzrostu było wolniejsze niż obserwowane w latach 2013, 2014 i 2015. W porównaniu do 2015 r. spadek nakładów inwestycyjnych wystąpił w większości sekcji PKD 2007.

Według wstępnych szacunków, w 2015 r. udział woj. dolnośląskiego w tworzeniu **produktu krajowego brutto** w Polsce (w cenach bieżących) stanowił 8,4% (w 2014 r. – 8,5%). Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 r. kształtowała się na poziomie 52128 zł (111,5% przeciętnej dla kraju) – 2. lokata po woj. mazowieckim (74550 zł, 159,4% przeciętnej dla kraju). W porównaniu z 2014 r. poziom PKB w województwie był wyższy o 4,1%. Wzrost w skali roku PKB odnotowano we wszystkich województwach, w tym największy w woj. wielkopolskim o 6,1%.

W 2016 r. w zakresie **bezpieczeństwa publicznego** odnotowano mniej przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych niż przed rokiem (o 5,9%) oraz nieco wyższą wartość wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw (60,7%, tj. o 0,4 p.proc. wyższą). Na terenie województwa wzrosła w skali roku liczba wypadków drogowych (o 1,9%). W wypadkach drogowych, w porównaniu do 2015 r., mniej osób zostało rannych, natomiast więcej osób poniosło śmierć.

BASIC TRENDS

The year 2016 was the sixth consecutive year in which an actual **population** loss was recorded, but the annual rate of decline was slower than observed in 2011-2015. Per year, the population has decreased by 0.02%, which means that for every 10 thousand of inhabitants 2 people disappeared (in 2015, 15 people disappeared per 10 thousand people). The decline in population was due to, as in previous years, mainly negative birth rate. The actual population loss was also reported in cities, however, in the countryside the population has increased.

The positive trends on the **labour market**, which started in 2013, strengthened. The average employment in enterprise in 2016 was higher by 3.3% compared to 2015, and, compared to year 2010, increased by nearly 10%. The **balance of unemployed persons** in 2016 was positive – there were less unemployed persons registered in employment offices than excluded from the records (by almost 14 thous. people). The rate of unemployment liquidity (the ratio of deregistered unemployed to registered unemployed) was at the level of 108.8% (in 2014 and 2015 was 116.9% and 112.1% respectively). Compared to 2015, there was a lower inflow to unemployment (by 10.6%) and a lower outflow from the unemployed register (by 13.3%), at the same time the number of jobs and places of occupational activation offered by employers was bigger (by 17.3%). The number of unemployed persons registered at the end of December 2016 reached the level of 7.3% and was lower by 1.0 percentage points than in the country, as well as lower by 1.2 percentage points than in December the year before. Compared to December 2010, the unemployment rate was at the level lower by nearly 6 percentage points, and compared to 2006 by more than 9 percentage points. The unemployment rate registered at the end of 2016 was the lowest over the last decade.

The Results of the Survey of Economic Activity of the Population undertaken in the fourth quarter of 2016 confirmed the favorable situation on the labor market. In comparison with the corresponding quarter of 2015, a decrease in the number of the unemployed and the inactive was registered, together with the increase in the number of employed persons. Also, the decline in the unemployment rate and the increase in the employment rate and professional activity ratio were also reported. The burden of non-working people on working people decreased, and in 2016 was lower in the voivodship than in the country, the first time since 2010 (843 non-working persons per 1000 working persons in the Dolnośląskie voivodship against 880 people in Poland).

In 2016, the **average gross monthly salary** in the enterprises sector per year rose similarly to the salary from the year before (an increase by 4.3% per annum against an increase of 4.4% in 2015.), and was higher than in 2010 by 27.2%. With the decline in consumer prices, the real purchasing power of wages, similarly to the average in the country, increased per annum. In 2016, for the average salary the Lower Silesians could buy 1750 loaves of wheat-rye bread, while in 2015 – 1743 and in 2010 – 1590. Since 2014, the average monthly nominal gross salary in the Dolnośląskie voivodship was higher than in Poland, and in 2016 it accounted for 102.2% of the average national salary.

In the Dolnośląskie voivodship a steady decline per year in the average number of retirees and pensioners getting benefits paid by KRUS was observed, while benefits paid by ZUS increased steadily. At the same time, in 2016 an increase remained per year in average nominal pension benefits in the ZUS system, but it was significantly slower than in previous years. The average pension paid by the KRUS in 2016, for the first time after 5 years of growth, was lower than the amount paid in the previous year. The reductions per year in average benefits for individual farmers also occurred in the Opolskie, Śląskie and Zachodniopomorskie voivodships.

The year 2016 was the second year in a row, in which the **average annual consumer price index** was lower than in the previous year by 0.7% (against the drop by 0.8% in 2015). Price declines were maintained in groups of consumer goods and services including clothing and footwear and transport. The rate of decline in these groups was lower than that recorded in 2015. The average price drop per year, following the increase recorded a year earlier, also included the following groups of consumer goods and services: dwelling, health as well as recreation and culture. Similarly to the average in the country, the increase in prices per year was reported in the following groups: food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages and tobacco as well as education.

In 2015, the *Dolnośląskie* voivodship produced 4.3% of the **country's gross agricultural output**, 4.4% of domestic **market output** and 4.6% of domestic **final output**. Gross agricultural output, with respect to 2014, decreased (in constant prices) by 4.1%, following the increase recorded in 2013 and 2014. The decline in gross output in 2015 was attributed to a lower global annual plant output (by 6.9%). Animal output increased per year by 4.6%. In 2015, unlike in gross agricultural output, a growth per year (in fixed prices) was recorded both in market agricultural output (by 2.2%) and final agricultural output (by 0.3%).

On the basis of the **livestock** study carried out at the beginning of June 2016, there was a decrease in cattle stock per year (by 4.4%), pigs (by 6.4%) and poultry (by 15.9%). The number of sheep was higher than last year (by 8.7%).

On the **agricultural market** in 2016, higher purchase per year of basic cereals (without seeds) was reported, which was caused only by the purchase of wheat (by 8.8%), which constituted 85% of the purchase of basic cereals. The average price of basic cereals decreased by 7.2% per year, but only the prices of triticale and oats (including cereal mix) rose by 6.5% and 7.3%, respectively. In addition, producers provided less slaughter livestock (including less beef and pork). The average price of slaughter livestock per year decreased by 4.0%, while the average price of poultry was lower by 5.8%, however the average price of live cattle and pigs increased by 2.0% and 7.5% respectively. In 2016, more potatoes were purchased than in 2015, including edible potatoes and sugar beet, while less rape and turnip rape and milk and eggs. Over the year, average purchasing prices for sugar beet and milk and egg products decreased. In 2016, as compared to the situation in the previous year, similarly to the average in Poland, the prices of most agricultural products in purchase decreased.

In 2016, the *Dolnośląskie* voivodship produced 9.1% of domestic **sold industrial output**. The sold industrial output value increased by 0.2% (in constant prices) compared to the previous year. A reported rate of growth per year was slower than in the years 2011-2015. The obtained increase in output per year was mainly driven by an increase in production sold, which accounted for more than 81% of total sales (in current prices). The increased sold industrial output was accompanied by an increase in average employment in industry and a fall in labor productivity (in fixed prices).

Production sold of construction in 2016 accounted for 6.5% of domestic production. In 2016, as in 2015, a decline per year in sold construction production (by 6.0%) was recorded. The decrease in the production sold of construction was accompanied by a decrease of both average employment and productivity of work. In the **construction and assembly production** a downward trend continued to be observed from 2012, however in 2016 the rate of decline in comparison to the previous year (by 10.9%) was bigger than in 2014 and 2015, but smaller than in 2012 and 2013. In 2016, the decline in construction and assembly production per year occurred in all construction sectors, including the deepest in entities whose activity was related to the construction of civil engineering objects (by 15.9%).

In 2016, in the *Dolnośląskie* voivodship the number of **dwelling completed** accounted for 10.1% of the total number of dwellings completed in the country (the year before 9.5%). In comparison with the previous year, 17.6% more dwellings were completed (compared to the much lower annual rate of change in recent years). In the *Dolnośląskie* voivodship, invariably for years, the biggest number of flats is delivered for use in the fourth quarter. The average usable area of dwellings completed in 2016 was 81.1 m² and was lower than the national average (by 13.4 m²). Compared to 2015, the average usable floor area of dwellings decreased by 7.3 m². In 2016, similarly to the number of dwellings completed, the number of dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project (by 14.2%) as well as the number of dwellings in which construction has begun (by 1.1%), but for these categories of dwellings the rate of growth was slower than the year before.

In 2016, in **trade** the rate of retail sales growth was faster than last year, but slower in wholesale. Retail sales in 2016 were 5.1% higher than in the previous year (compared with a growth of 0.6% in 2015) and wholesale sales were higher by 3.3% (against the increase of 6.5% last year).

The **financial condition** of the non-financial enterprises surveyed in 2016 was better than last year. In 2016, the financial results of the non-financial corporations surveyed were better than those obtained in the previous year. The basic economic and financial indicators improved. Revenues from the total of activities were higher by 4.2% than the year before, and their costs increased by 4.1%. As a result, there was a slight decrease in the value of cost index, from 95.1% a year ago to 95.0% in 2016, i.e. to a level which in the *Dolnośląskie* voivodship was at the average level noted in the country. Per year, there was an increase in the value of profitability index for the sales of products, goods and materials, and gross and net turnover profitability indexes and the first-degree financial liquidity index also increased over the years. On the other hand, the value of the second-degree financial liquidity index decreased – to 96.2%, i.e. below the optimum level of 100%, which may prove the inability to repay the accumulated liabilities incurred by enterprises.

The year 2016 was the first year in which a decrease per year (by 1.6%) of **investment outlays** (in current prices) made by companies based in the *Dolnośląskie* voivodship was recorded after the increases observed in the years 2013-2015. In 2016, in comparison to the previous year, less investment outlays were incurred on fixed assets, including buildings and structures as well as machinery, equipment and tools. Over the year, there was an increase in outlays on means of transport, but the rate of growth was slower than the rate observed in 2013, 2014 and 2015. Compared to 2015, the decrease in investment outlays occurred in most sections of PKD 2007.

According to preliminary estimates, in 2015 the share of the *Dolnośląskie* voivodship in the creation of **gross domestic product** in Poland (in current prices) accounted for 8.4% (in 2014 – 8.5%). The GDP per capita in 2015 was PLN 52,128 (111.5% of average for the country), the second place after Mazowieckie voivodship (PLN 74,550, 159.4% of average for the country). Compared to 2014, the GDP level in the voivodeship was higher by 4.1%. The growth of GDP per year was recorded in all voivodeships, including the largest increase in the Wielkopolskie voivodship by 6.1%.

In 2016, in the area of **public safety** fewer ascertained crimes identified by the police in completed preparatory proceedings than in the previous year (by 5.9%) and a slightly higher value of detection rate of crime perpetrators (60.7%, i.e. by 0.4 percentage points higher) were reported. In the territory of the voivodship the number of traffic accidents increased per year (by 1.9%). In road accidents, fewer people were injured compared to 2015, while more people died.

WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU

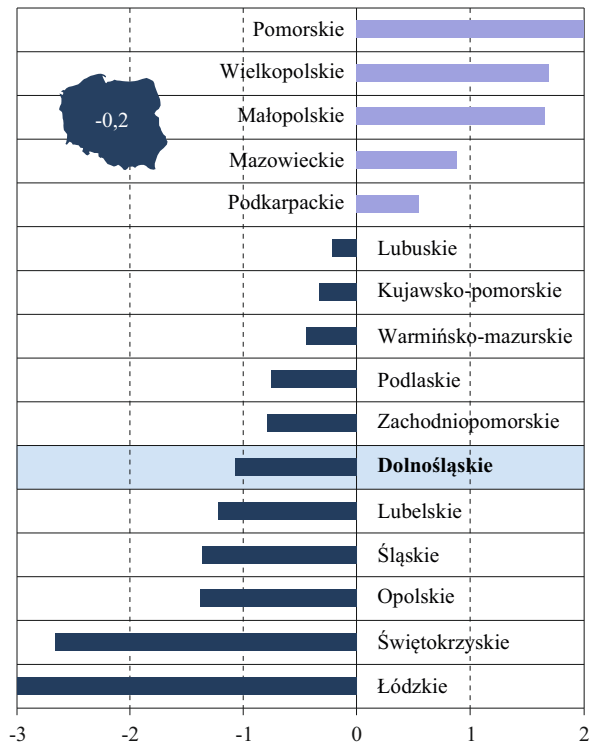
Tabl. 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie w 2016 r.

Wyszczególnienie	Polska	Woj. dolnośląskie
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	146
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,2	-1,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności ^a	0,0	1,0
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^a w %	56,2	56,4
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^a w %	52,8	53,3
Stopa bezrobocia według BAEL ^a w %	6,2	5,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	4277,03	4370,08
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł	2018,48	2041,56
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	1182,83	1271,82
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100)	99,4	99,3
Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ^b w gospodarstwie rolnym w ha	10,2	15,6
Obsada bydła ^c na 100 ha użytków rolnych w szt.	41,3	11,4
Obsada trzody chlewnej ^c na 100 ha użytków rolnych w szt.	75,6	21,8
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 zatrudnionego w przemyśle w zł	481695	520237
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 zatrudnionego w budownictwie w zł	446107	441252
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,3	5,7
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)	1103	1244
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)	24	28
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych w %	81,6	79,9
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	95,0	95,0
Dynamika nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (rok poprzedni = 100; ceny bieżące) w %	88,5	98,4
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2014 r. w zł	44686	50031

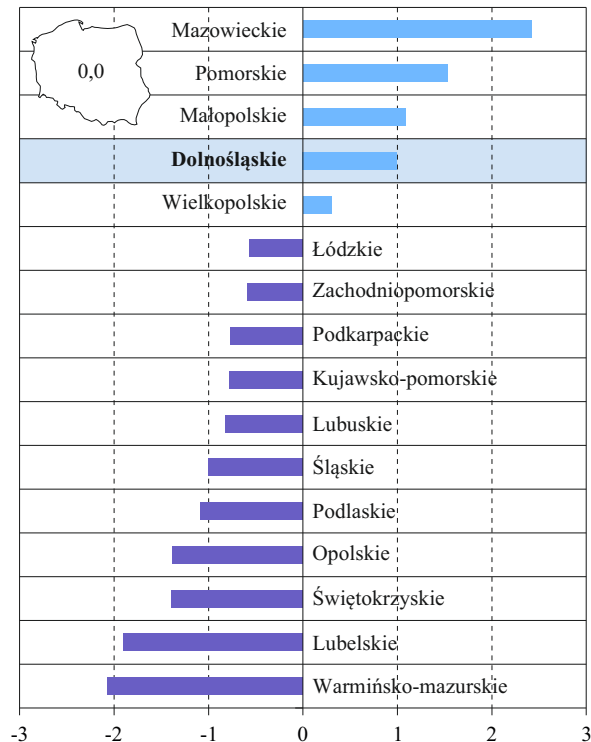
a Przeciętne w roku. b Dane na podstawie reprezentacyjnego badania struktury gospodarstw rolnych, przeprowadzanego co 3 lata. Dane nieostateczne. c Stan w czerwcu.

WOJEWÓDZTWO NA TLE POZOSTAŁYCH WOJEWÓDZTW

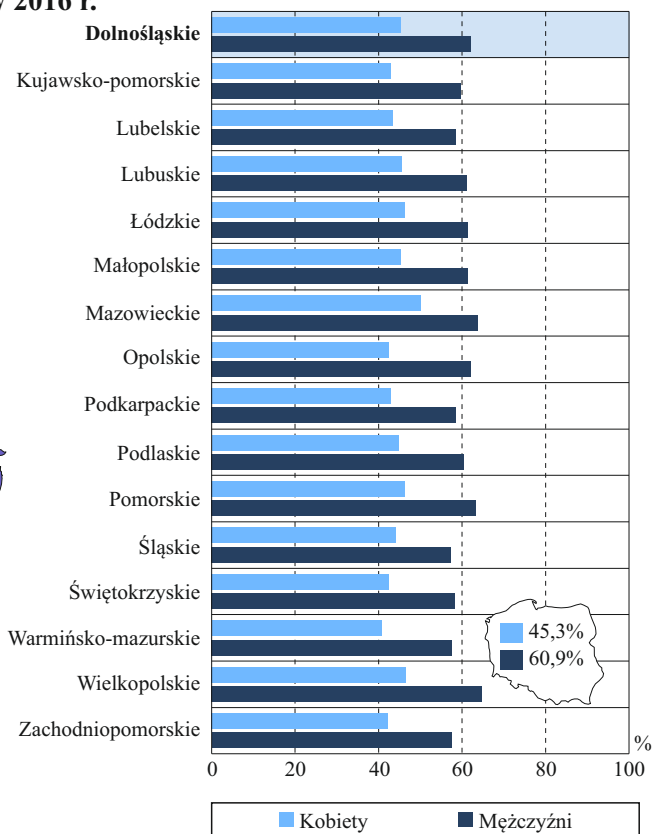
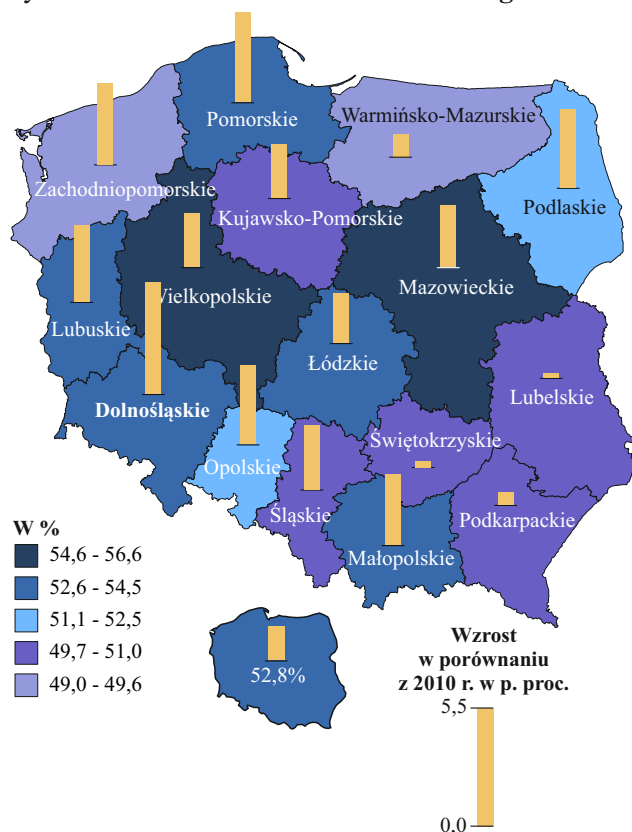
Wykres 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2016 r.

Wykres 2. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2016 r.

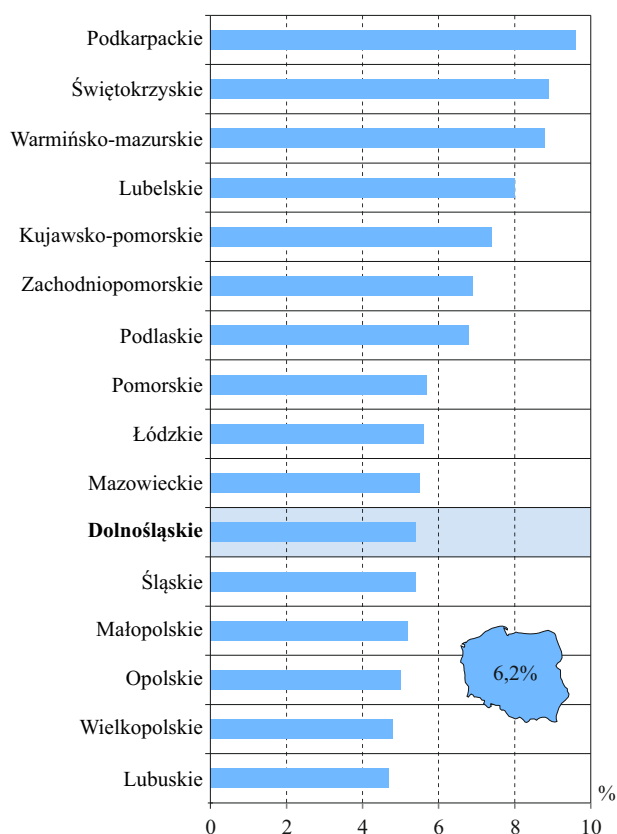

Wykres 3. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL^a w 2016 r.

a Przeciętny w roku.

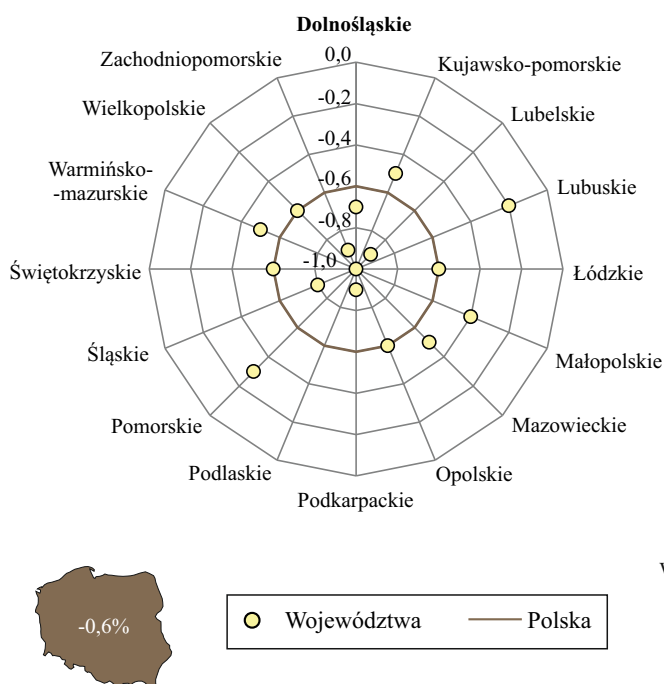
Wykres 4. Stopa bezrobocia według BAEL^a w 2016 r.

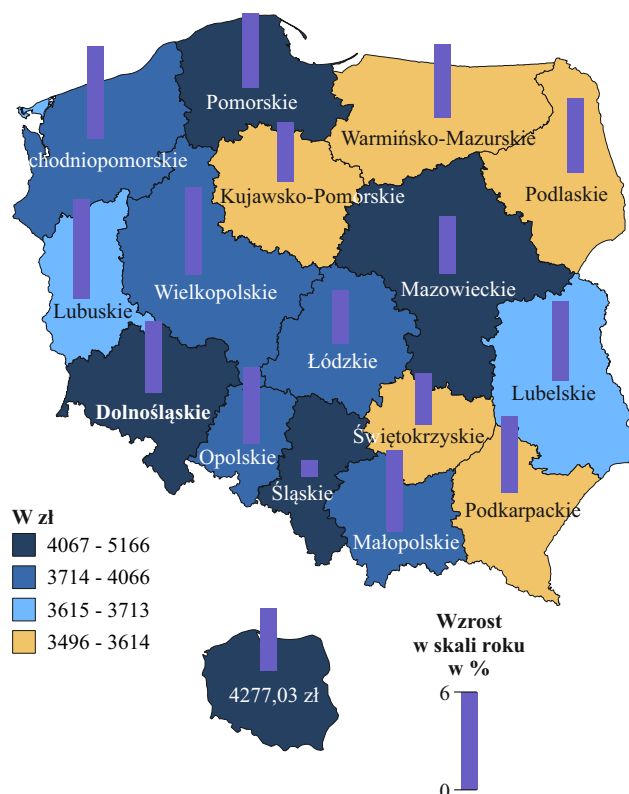
a Przeciętna w roku.

Wykres 6. Spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r.

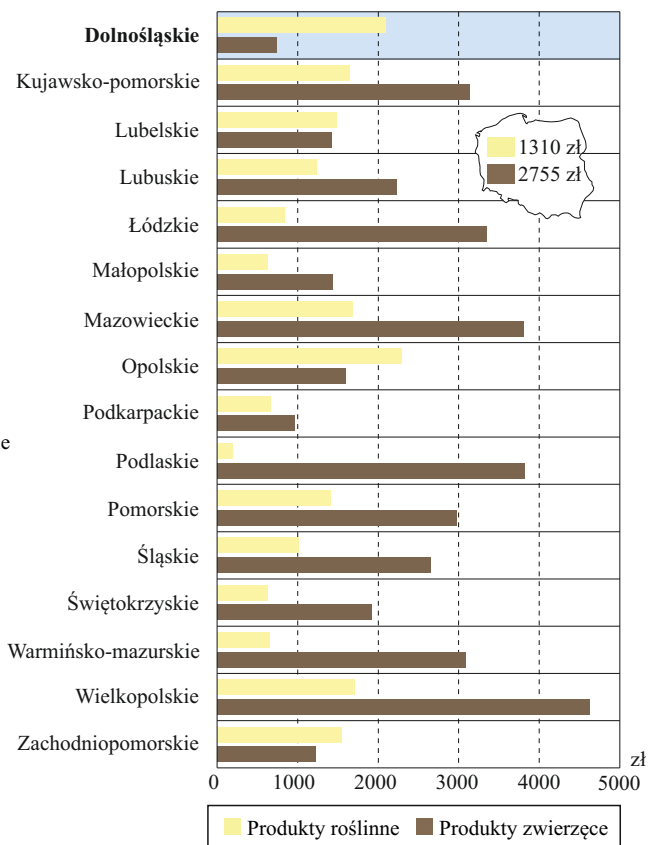
W skali roku w %

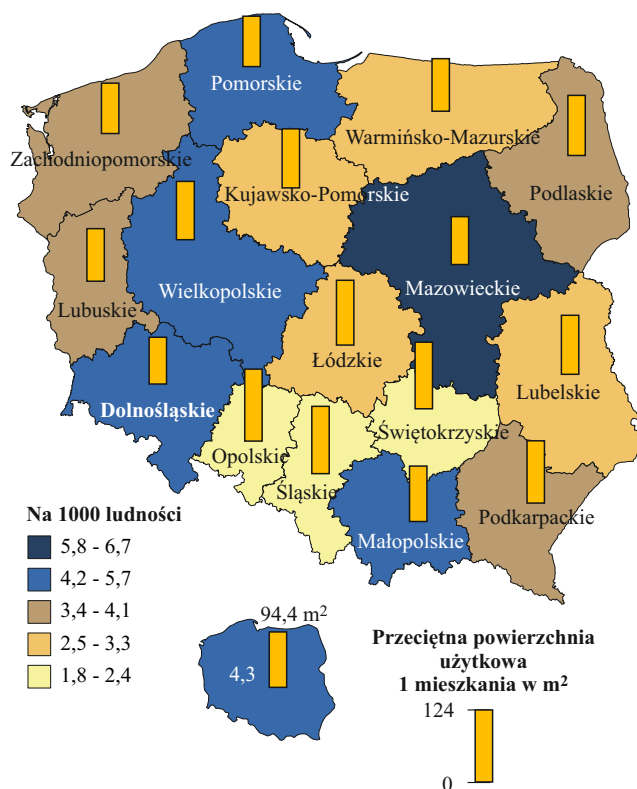
Wykres 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r.

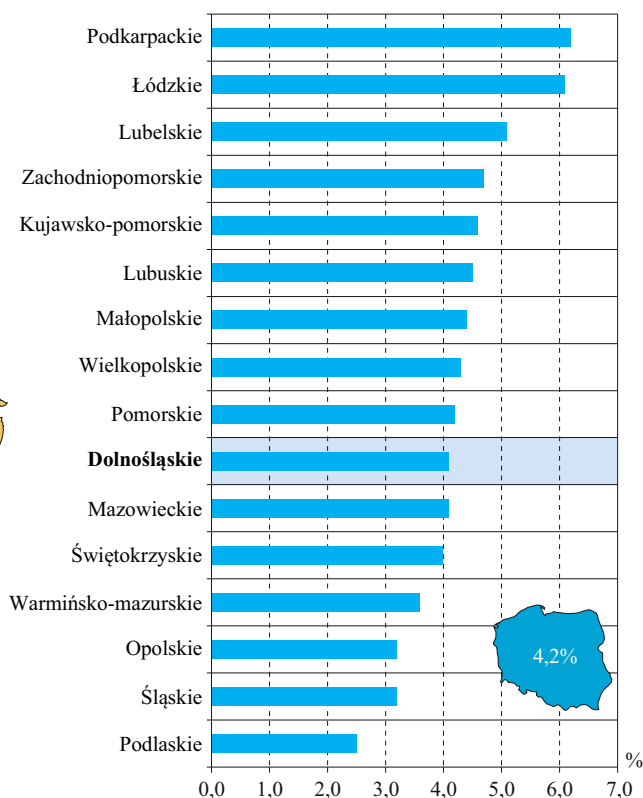
Wykres 7. Wartość skupu produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych w 2016 r. (dane wstępne)

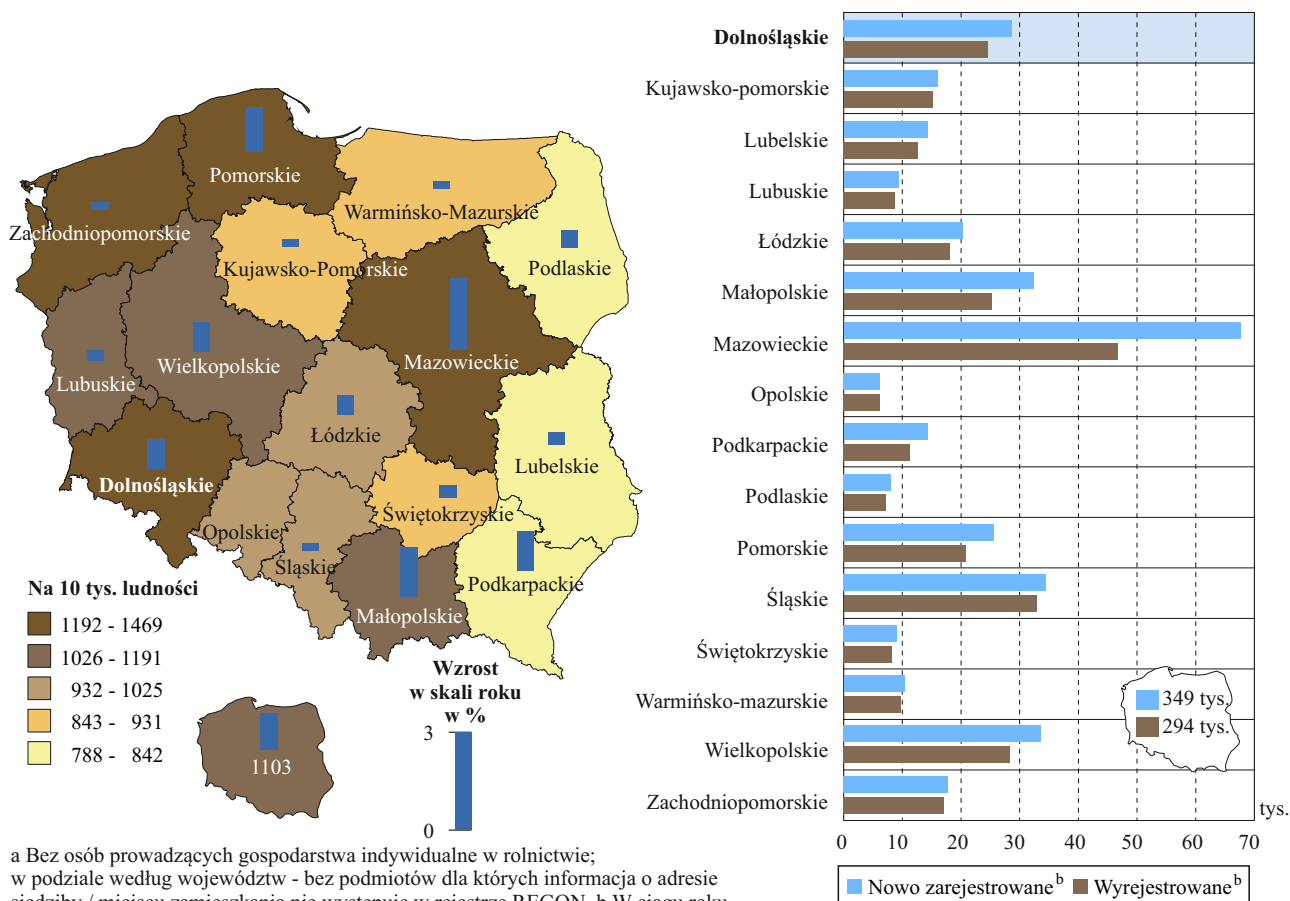
Wykres 8. Mieszkania oddane do użytkowania w 2016 r.

Wykres 9. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2016 r.

Wykres 10. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

PODZIAŁ I POWIERZCHNIA WOJEWÓDZTWA

PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS)¹ W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

1. Podregion jeleniogórski

Powiaty:

- bolesławiecki (6)
- jaworski (6)
- jeleniogórski (9)
- kamienogórski (4)
- lubański (7)
- lwówecki (5)
- zgorzelecki (7)
- złotoryjski (6)

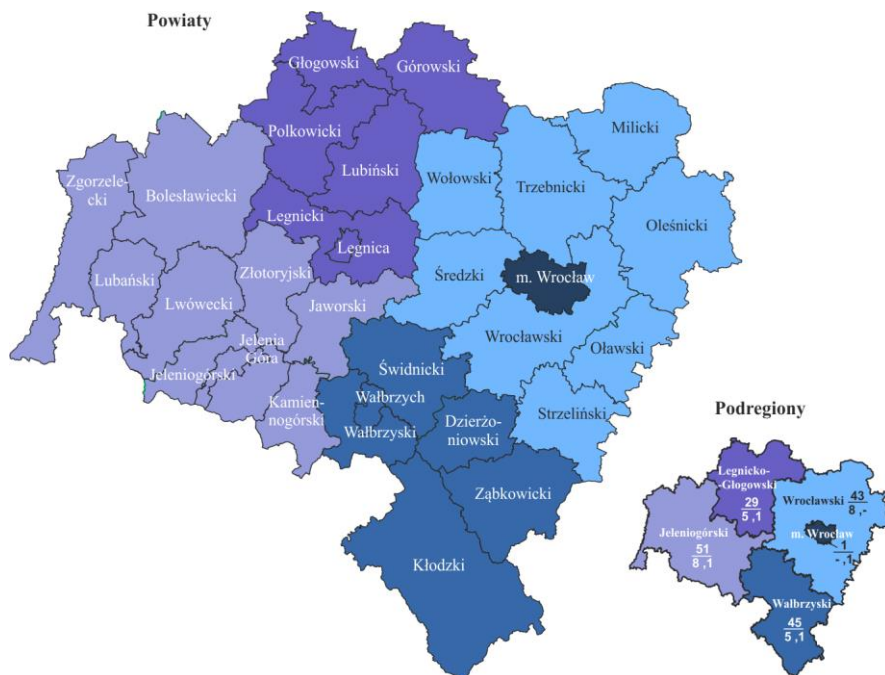
Miasto na prawach powiatu:

- Jelenia Góra (1)

liczba gmin

169

liczba powiatów **26 ; 4** liczba miast na prawach powiatu

2. Podregion legnicko-głogowski

Powiaty:

- głogowski (6)
- górowski (4)
- legnicki (8)
- lubiński (4)
- polkowicki (6)

Miasto na prawach powiatu:

- Legnica (1)

3. Podregion wałbrzyski

Powiaty:

- dzierżoniowski (7)
- kłodzki (14)
- świdnicki (8)
- wałbrzyski (8)
- ząbkowicki (7)

Miasto na prawach powiatu:

- Wałbrzych (1)

4. Podregion wrocławski

Powiaty:

- milicki (3)
- oleśnicki (8)
- oławski (4)
- strzebiński (5)
- średzki (5)
- trzebnicki (6)
- wołowski (3)
- wrocławski (9)

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w %
Woj. dolnośląskie	1994674	100,0
podregiony:		
Jeleniogórski	556955	27,9
Legnicko-głogowski	347299	17,4
Wałbrzyski	417940	21,0
Wrocławski	643198	32,2
Wrocław	29282	1,5

5. Podregion m. Wrocław

Miasto na prawach powiatu:

- Wrocław (1)

W nawiasach podano liczbę gmin (NTS 5).

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. województwo dolnośląskie stanowiło 6,4% powierzchni kraju. Na jego obszarze mieszkało 2903,7 tys. ludności, tj. 7,6% ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 146 osób (w Polsce – 123 osoby). Pod względem gęstości zaludnienia dolnośląskie plasowało się na 4. miejscu wśród województw.

¹ NTS obejmuje 5 poziomów: 3 poziomy zasadniczego podziału terytorialnego kraju oraz dodatkowo 2 poziomy nieadministracyjne — regiony (NTS 1) grupujące jednostki szczebla wojewódzkiego oraz podregiony (NTS 3) grupujące w ramach województwa kilka do kilkunastu powiatów.

LUDNOŚĆ

W skali roku liczba mieszkańców województwa dolnośląskiego zmniejszyła się. Odnotowano spadek wartości przyrostu naturalnego, który, tak jak we wcześniejszych latach, kształtował się na ujemnym poziomie. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych ludności na pobyt stały utrzymuje się na dodatnim poziomie.

*Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się **metodą bilansową**, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.) oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.*

*Prezentowane dane dotyczą ludności **zamieszkałej** w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.*

Bazę wyjściową bilansów stanowią wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 r., z tym że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

Tabl. 2. **Ludność na podstawie bilansów**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Stan w dniu 30 VI			
O g ó ł e m w tys.	38517	38455	38427
w tym kobiety.....	19869	19847	19835
Miasta	23449	23203	23149
Wieś	15068	15252	15278
Stan w dniu 31 XII			
O g ó ł e m: w tys.	38530	38437	38433
na 1 km²	123	123	123
w tym kobiety: w tys.	19877	19839	19840
na 100 mężczyzn.....	107	107	107
Miasta: w tysiącach	23429	23166	23129
w %.....	60,8	60,3	60,2
Wieś: w tysiącach	15101	15271	15304
w %	39,2	39,7	39,8
w o j. d o l n o ś l ą s k i e			
Stan w dniu 30 VI			
O g ó ł e m w tys.	2917	2905	2904
w tym kobiety.....	1513	1508	1508
Miasta	2043	2011	2004
Wieś	874	895	899
Stan w dniu 31 XII			
O g ó ł e m: w tys.	2917	2904	2904
na 1 km²	146	146	146
w tym kobiety: w tys.	1514	1508	1508
na 100 mężczyzn.....	108	108	108
Miasta: w tysiącach	2040	2009	2002
w %.....	69,9	69,2	69,0
Wieś: w tysiącach	877	895	902
w %	30,1	30,8	31,0

W końcu grudnia 2016 r. na terenie województwa dolnośląskiego mieszkało 2903,7 tys. osób, tj. 7,6% ludności Polski.

Ludność w miastach stanowiła 69,0% ogółu ludności (przed rokiem o 0,2 p.proc. więcej), a na wsi – 31,0%. W skali roku liczba mieszkańców wsi zwiększyła się o 0,7%, natomiast liczba mieszkających w miastach zmniejszyła się o 0,3%. Struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2016 r. wyniósł 51,9%, podobnie jak przed rokiem.

W 2016 r. w województwie odnotowano w skali roku wzrost liczby urodzeń żywych o 4,5% (wobec zmniejszenia o 3,4% w 2015 r.), których zarejestrowano 27,5 tys. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,45‰ i był wyższy w stosunku do notowanego rok wcześniej (9,04‰). W kraju na 10000 ludności w 2016 r. urodziło się 99 dzieci, tj. o 3 dzieci więcej niż w województwie dolnośląskim (w 2015 r. - na 10 tys. ludności urodziło się 96 dzieci).

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI).

Tabl. 3. **Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Małżeństwa	5,93	4,91	5,03
Urodzenia żywe	10,73	9,60	9,95
Zgony	9,83	10,27	10,10
w tym niemowląt ^a	4,98	4,00	3,98
Przyrost naturalny ^b	0,90	-0,67	-0,15
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-0,05	-0,41 ^c	0,04
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Małżeństwa	5,62	4,53	4,78
Urodzenia żywe	10,13	9,04	9,45
Zgony	10,19	10,86	10,53
w tym niemowląt ^a	6,13	3,81	3,82
Przyrost naturalny ^b	-0,06	-1,82	-1,07
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	0,47	0,27 ^c	0,97
w tym zagranicznych	-0,07	-0,64 ^d	0,05
m. W r o c ł a w			
Małżeństwa	5,61	4,20	4,83
Urodzenia żywe	10,40	10,18	11,15
Zgony	10,15	10,87	10,14
w tym niemowląt ^a	6,71	3,72	3,38
Przyrost naturalny ^b	0,25	-0,69	1,01
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	1,10	2,83 ^c	3,18
w tym zagranicznych	0,65	0,10 ^d	0,67

^a Dzieci w wieku poniżej 1 roku; wskaźnik podano w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych. ^b Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. ^c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. ^d W przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r.

W 2016 r. zmarło 30,6 tys. osób, tj. o 3,1% mniej niż przed rokiem. Współczynnik zgonów ukształtował się na poziomie 10,53‰ (w 2015 r. – 10,86‰). W kraju odnotowano 388,0 tys. zgonów, a współczynnik zgonów wyniósł – 10,10‰ (przed rokiem – 10,27‰).

W skali roku wzrosła liczba zgonów niemowląt. W 2016 r. odnotowano 105 zgonów dzieci w wieku poniżej 1 roku życia (przed rokiem – 100). Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) wyniósł 3,82 (w 2015 r. – 3,81).

Utrzymująca się od lat nadwyżka zgonów nad urodzeniami spowodowała ujemny przyrost naturalny, który w 2016 r. wyniósł minus 3,1 tys. osób (w 2015 r. – minus 5,3 tys. osób). Współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość minus 1,07‰ i wzrósł w skali roku o 0,75 pkt. W Polsce w 2016 r. współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności wyniósł minus 0,15 i był wyższy o 0,52 pkt. niż w 2015 r.

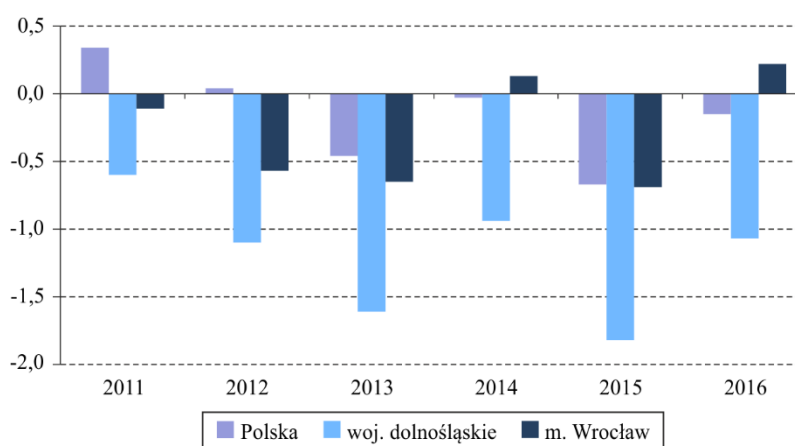
Zarówno w miastach jak i na wsi zarejestrowano więcej zgonów niż urodzeń żywych (odpowiednio o 2909 więcej w miastach oraz o 205 więcej na wsi). Współczynnik przyrostu naturalnego w miastach kształtował się na poziomie minus 1,45‰ (wobec minus 2,38‰ w 2015 r.), a na wsi – minus 0,23‰ (wobec minus 0,55‰).

W 2016 r. w przekroju terytorialnym ujemny przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w 21 powiatach, w granicach od minus 0,04 w powiecie wołowskim do minus 6,41 w Wałbrzychu. Dodatni współczynnik przyrostu naturalnego zanotowano w 9 powiatach, a najwyższy dotyczył powiatu wrocławskiego (4,70).

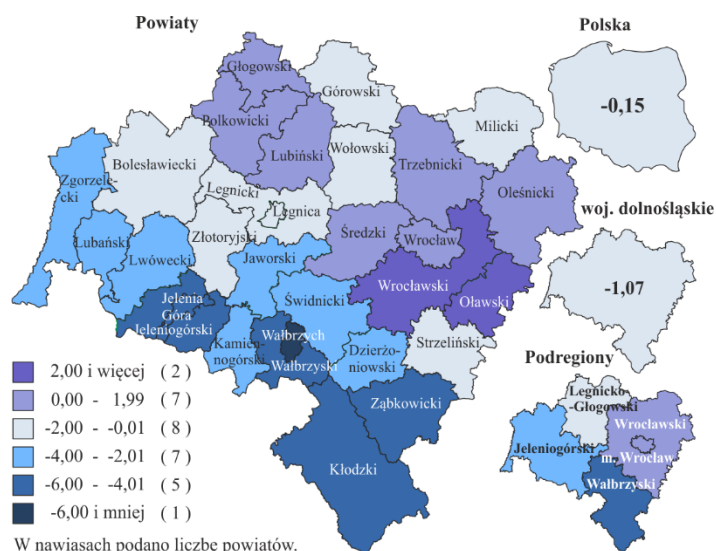
W 2016 r. zawarto 13,9 tys. związków małżeńskich (7,2% małżeństw zawartych w kraju), tj. o 5,3% związków więcej niż przed rokiem. Wartość współczynnika małżeństw zwiększyła się w skali roku z 4,53‰ do 4,78‰. W miastach współczynnik małżeństw był niższy niż na wsi i wyniósł 4,72‰ wobec 4,90‰.

Analiza przestrzennego zróżnicowania pokazała, że najmniej małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności w 2016 r. zawarto w powiecie wałbrzyskim (4,27), natomiast najwięcej w powiatach milickim (5,54) i polkowickim (5,41)

Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 ludności

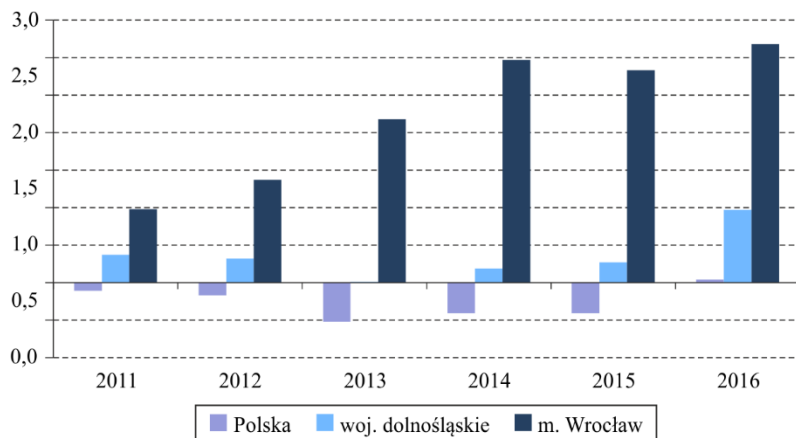
Wykres 12. Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.

Migracje są drugim obok przyrostu naturalnego czynnikiem wpływającym bezpośrednio na zmniejszenie lub zwiększenie liczebności populacji.

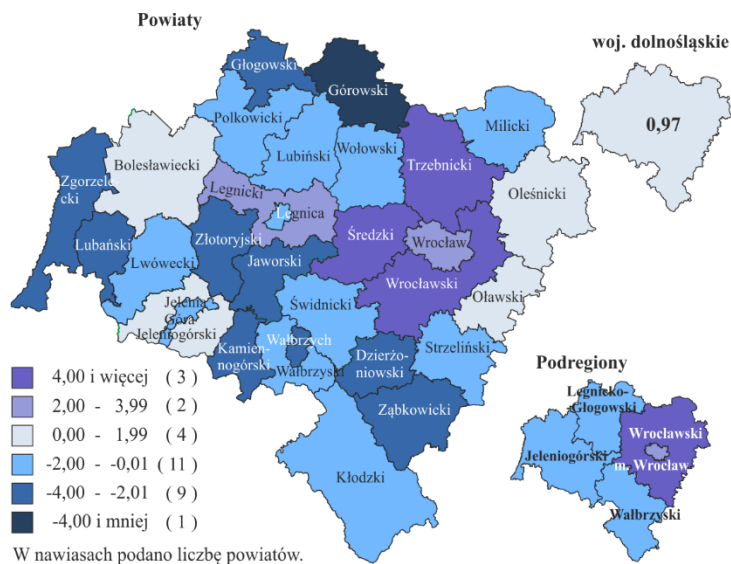
W województwie dolnośląskim od 2009 r. saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały utrzymuje się na poziomie dodatnim, oznacza to, że liczba osób, które zameldowały się na pobyt stały w danym okresie przewyższa liczbę osób, które się wymeldowały. W 2016 r. różnica między napływem migracyjnym a odpływem wyniosła 2809 osób (w miastach – minus 674 osoby, na wsi – 3483 osoby).

Wykres 13. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności

Ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie, odmiennie niż w kraju, było dodatnie i wyniosło 0,97. Dodatnią wartość wskaźnika odnotowano w 9 powiatach, w tym największą, w powiecie wrocławskim 19,75‰ (21,40‰ w 2015 r.). Ubytek ludności z tytułu migracji dotyczył pozostałych powiatów, w tym największy odnotowano w powiatach: górowskim (gdzie saldo migracji na 1000 ludności w 2016 r. wyniosło minus 5,27) oraz złotoryjskim i lubańskim (odpowiednio: minus 3,71 i minus 3,25).

Wykres 14. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.

Dane prezentujące ludność w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”,
- „Stan i ruch naturalny ludności w województwie dolnośląskim” – opracowanie sygnałne,
- „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie dolnośląskim” – publikacja dostępna co roku również w wersji książkowej oraz na płycie CD, jak również w Banku Danych Lokalnych.

RYNEK PRACY

▪ ZATRUDNIENIE

W 2016 r. odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w relacji do poprzedniego roku. Jego tempo było szybsze niż w kraju, a wzrost dotyczył większości sekcji PKD, w tym przetwórstwa przemysłowego i handlu. Spadek odnotowano m.in. w budownictwie. Wzrost przeciętnego zatrudnienia wystąpił we wszystkich kwartalnych okresach narastających.

W 2016 r. pod względem przeciętnej liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw województwo dolnośląskie zajmowało czwarte miejsce w kraju, po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Udział województwa w przeciętnej liczbie zatrudnionych w kraju wyniósł, podobnie jak przed rokiem, 8,0% (w 2010 r. – 7,8%).

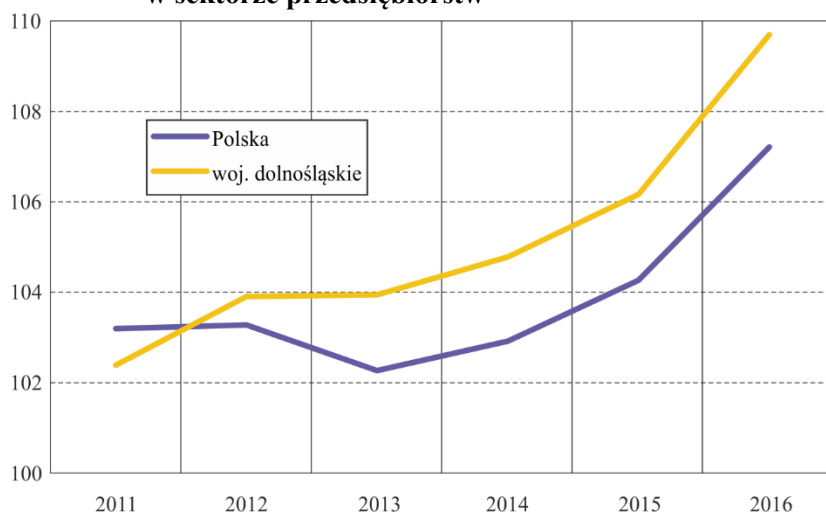
*Dane o **przeciętnym zatrudnieniu** obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz niepełnym, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.*

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. w województwie dolnośląskim wyniosło 462,2 tys. osób i było wyższe niż w 2015 roku o 14,9 tys. osób, tj. o 3,3%. W kraju przeciętne zatrudnienie wyniosło 5760,2 tys. i zwiększyło się o 158,6 tys., tj. o 2,8% (wobec wzrostu o 1,3% w 2015 r.). W porównaniu do 2010 r. przeciętne zatrudnienie w województwie wzrosło o 9,7%, a w kraju o 7,2%.

Tabl. 4. **Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016		
	w tysiącach		2010 = 100	2015 = 100	
P o l s k a	5372,6	5601,6	5760,2	107,2	102,8
Woj. dolnośląskie	421,4	447,4	462,2	109,7	103,3
M. Wrocław	154,6	167,7	179,6	116,1	107,1

Wykres 15. **Dynamika przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw**

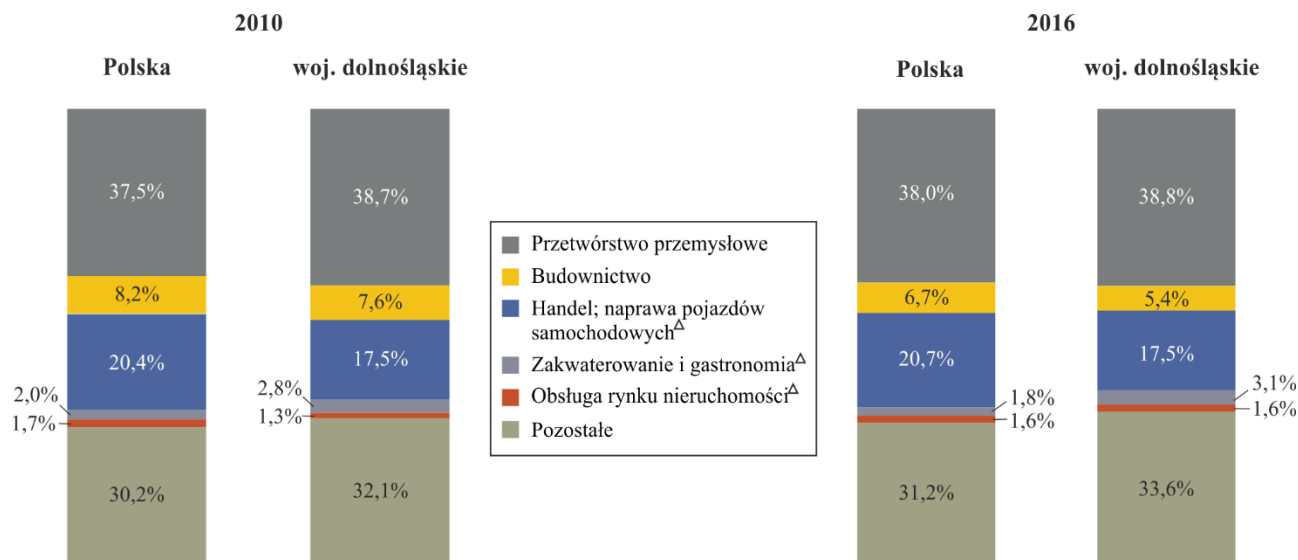

W skali roku najwyższy wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano w sekcji informacja i komunikacja (o 16,7%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 14,8%). Spadek przeciętnego zatrudnienia w relacji do 2015 r. wystąpił w sekcjach: budownictwo (o 3,6%), obsługa rynku nieruchomości (o 1,0%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 0,8%).

W przemyśle przeciętne zatrudnienie w 2016 r. wyniosło 215,5 tys. osób, co stanowiło 46,6% przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw ogółem (wobec 47,4% w 2015 r. i 49,7% w 2010 r.). W relacji do 2015 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle zwiększyło się o 1,5% (wobec wzrostu o 2,3% przed rokiem).

W 2016 r. udział przeciętnie zatrudnionych w przetwórstwie przemysłowym stanowił 83,2% przeciętnego zatrudnienia w przemyśle i w skali roku zwiększył się o 0,1 p.proc.

Wykres 16. Struktura przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw według sekcji PKD 2007

Tabl. 5. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim

Wyszczególnienie	2015				2016				
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100								w tys.
O g ó ł e m	100,6	101,0	101,0	101,3	103,1	103,2	103,5	103,3	462,2
w tym:									
Przemysł	102,8	102,4	102,1	102,3	101,5	101,8	101,9	101,5	215,5
w tym:									
przetwórstwo przemysłowe	103,1	102,6	102,3	102,4	101,5	101,8	101,9	101,7	179,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	#	#	#	#	103,7	103,7	103,3	102,2	11,2
Budownictwo	94,7	95,1	94,7	94,2	97,7	96,5	96,1	96,4	25,1
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	99,2	101,7	103,0	103,7	102,7	102,7	102,1	101,5	80,9
Transport i gospodarka magazynowa	105,7	105,9	106,5	106,5	100,8	100,5	100,9	99,2	19,5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	104,8	105,3	106,1	107,1	109,5	108,8	108,2	107,9	14,2
Informacja i komunikacja	111,3	109,9	109,9	110,8	116,2	116,2	116,0	116,7	14,6
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	97,7	99,8	99,3	99,4	101,0	99,0	100,1	99,0	7,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	102,8	101,1	100,2	100,0	102,9	102,8	104,1	105,1	15,5
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	92,5	93,3	92,5	93,4	110,0	110,7	113,8	114,8	57,7

a Nie obejmuje działań: badania naukowe i prace rozwojowe oraz działalność weterynaryjna.

▪ BEZROBOCIE REJESTROWANE

W 2016 r. zaobserwowano znaczną poprawę sytuacji na rynku pracy. W ujęciu rocznym zmniejszyła się liczba bezrobotnych zarejestrowanych. Stopa bezrobocia była niższa niż rok wcześniej. Na 1 ofertę pracy przypadło znacznie mniej bezrobotnych niż w poprzednim roku i o prawie połowę mniej niż w skali kraju.

Rok 2016 był czwartym rokiem z rzędu, w którym w województwie dolnośląskim wystąpił spadek liczby zarejestrowanych, w końcu grudnia, bezrobotnych w skali roku.

W końcu grudnia 2016 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy ukształtowała się na poziomie 86,0 tys. i była niższa o 14,0 tys. (tj. o 14,0%) niż przed rokiem. W porównaniu z końcem grudnia 2010 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 64,3 tys. osób (tj. o 42,8%). W Polsce liczba bezrobotnych w skali roku zmniejszyła się o 14,6% (wobec spadku o 14,3% w 2015 r.), a w relacji do 2010 r. była niższa o 31,7%.

Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 674 z późniejszymi zmianami).

Tabl. 6. **Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	1954,7	1563,3	1335,2
Bezrobotni nowo zarejestrowani (w ciągu roku) w tys.	3042,0	2368,8	2169,8
Bezrobotni wyrejestrowani (w ciągu roku) w tys.	2979,8	2630,6	2398,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	83	31	21
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	12,4	9,7*	8,3
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	150,3	100,0	86,0
Bezrobotni nowo zarejestrowani (w ciągu roku) w tys.	255,9	177,9	159,0
Bezrobotni wyrejestrowani (w ciągu roku) w tys.	251,9	199,5	173,0
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	49	16	13
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	13,1	8,5*	7,3
m. W r o c ł a w			
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	17,5	11,9	10,2
Bezrobotni nowo zarejestrowani (w ciągu roku) w tys.	30,9	19,8	16,9
Bezrobotni wyrejestrowani (w ciągu roku) w tys.	29,5	22,1	18,6
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	17	6	4
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	5,5	3,3*	2,8

W porównaniu z grudniem 2015 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się w 29 spośród 30 powiatów województwa dolnośląskiego. Największy spadek zanotowano w powiatach: bolesławieckim (o 22,0%), kłodzkim (o 21,0%) oraz lubańskim (o 20,4%), natomiast w powiecie wołowskim wystąpił niewielki wzrost liczby bezrobotnych w skali roku – o 13 osób, tj. o 0,5%.

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby poszukujące pracy, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

Wśród bezrobotnych w końcu grudnia 2016 r., 84,3% stanowiły osoby, które nie posiadały prawa do zasiłku (w 2015 r. – 84,0%, w 2010 r. – 81,1%), 90,4% stanowiły osoby poprzednio pracujące (rok wcześniej – 89,2%, w 2010 r. – 84,5%), a 4,5% to osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładów pracy (w 2015 r. – 4,9%,

w 2010 r. – 2,4%).

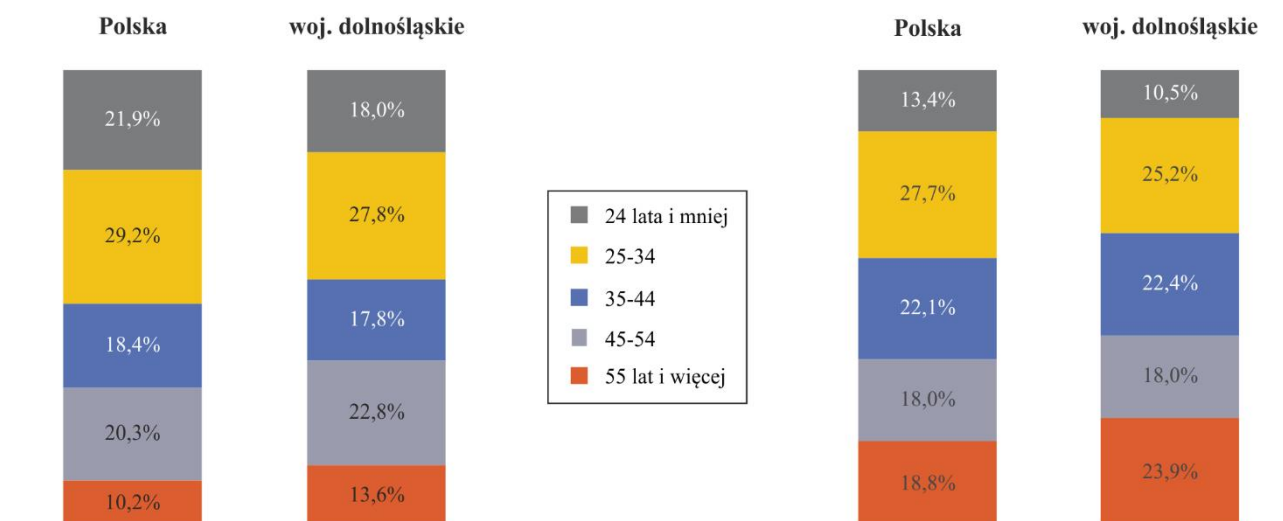
W województwie dolnośląskim, podobnie jak w kraju i w większości województw, wśród bezrobotnych większość stanowiły kobiety. Ich liczba była o 11,9% niższa niż rok wcześniej, jednak ich udział zwiększył się – stanowiły 52,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (przed rokiem 51,6%). Bezrobotnych mężczyzn było mniej niż rok wcześniej o 16,2%, a ich udział zmniejszył się o 1,3 p.proc.

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych. W końcu grudnia 2016 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 25,2% i w ciągu roku zwiększył się o 0,2 p.proc. W skali roku największe zmiany w strukturze bezrobotnych zanotowano w grupie osób w wieku 18-24 lata (spadek o 1,3 p.proc.) oraz 55 lat i więcej (wzrost o 1,1 p.proc.).

Wykres 17. **Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku**

Stan w dniu 31 XII
2010

2016

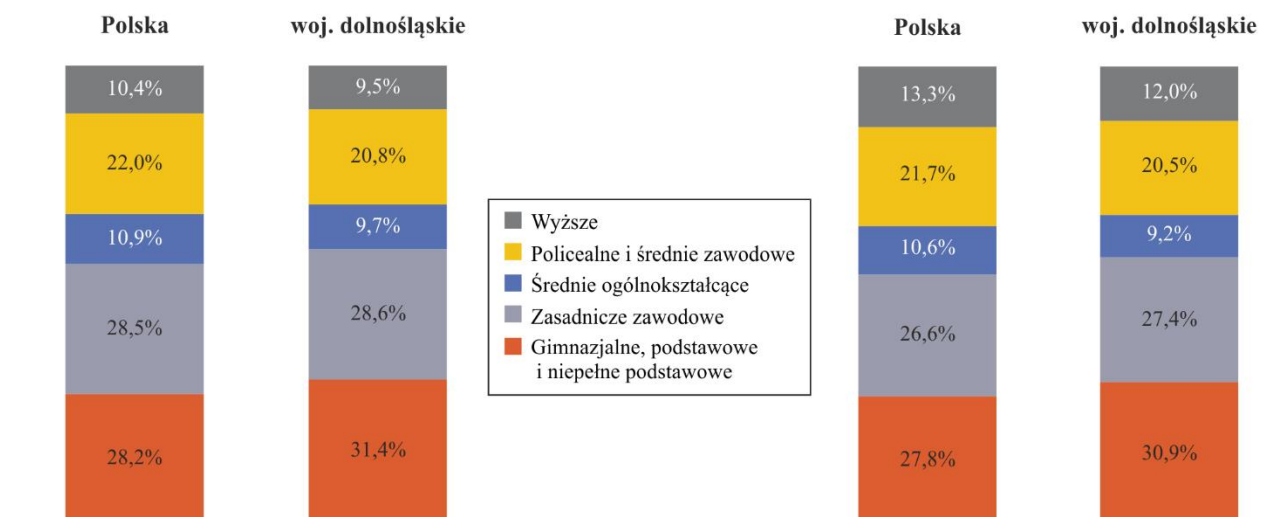

Wykres 18. **Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia**

Stan w dniu 31 XII

2010

2016

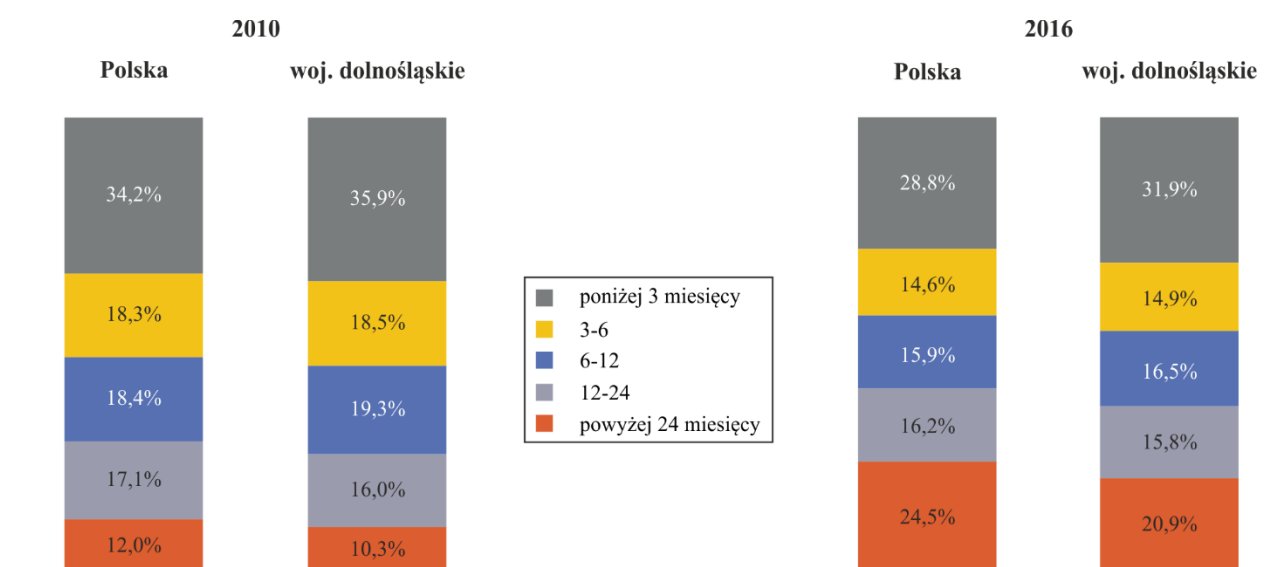

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o relatywnie niskim poziomie wykształcenia. Przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił odpowiednio 30,9% i 27,4% (w końcu grudnia 2015 r. – 30,5% i 27,9%). Problemy ze znalezieniem pracy miały również bezrobotne osoby z wykształceniem wyższym, których liczba w ciągu roku zmniejszyła się o 10,9%, natomiast ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych był większy o 0,4 p.proc. (wyniósł 12,0%).

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, najliczniejszą grupę wśród ogółu bezrobotnych tworzyły osoby pozostające bez pracy do 3 miesięcy (27,5 tys.), których liczba w skali roku zmniejszyła się o 14,7%. Natomiast najbardziej (o 18,7%) zmniejszyła się liczebność grupy osób pozostających bez pracy od 3 do 6 miesięcy, wskutek czego udział tej kategorii w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się o 0,9 p.proc.

Wykres 19. **Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy^a**

Stan w dniu 31 XII

a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.

Największe trudności ze znalezieniem pracy miały osoby z krótkim stażem pracy (tj. 1–5 lat), których odsetek wynosił 23,1% ogólnej liczby bezrobotnych (w 2015 r. – 22,3%), natomiast najmniejszą grupę stanowili bezrobotni z najdłuższym, co najmniej 30-letnim, stażem pracy – 4,8% (w 2015 r. – 5,2%). W porównaniu z 2015 r. zaobserwowano znaczne zmniejszenie liczby bezrobotnych we wszystkich grupach bezrobotnych ze względu na długość stażu pracy, w tym największy spadek odnotowano wśród bezrobotnych bez stażu pracy (o 23,7%), ze stażem 30 lat i więcej (o 20,2%) oraz ze stażem pracy wynoszącym od 20 do 30 lat (o 18,4%).

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w grudniu 2016 r. stanowili 84,8% ogółu bezrobotnych (tj. o 0,8 p.proc. mniej niż rok wcześniej). Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych ogółem stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (44,9 tys., tj. o 15,4% mniej niż w grudniu 2015 r.), których udział wyniósł 55,2% (wobec 53,1% przed rokiem). W końcu grudnia 2016 r. liczba osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia wyniosła 19,2 tys., co stanowiło 22,4% ogółu bezrobotnych (przed rokiem – 23,8%). Osoby w wieku powyżej 50 roku życia stanowiły 33,5% bezrobotnych, a ich liczba zmniejszyła się w ciągu roku o 13,4%. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła 4,3 tys., tj. 5,0% ogółu bezrobotnych. Osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia było 15,5 tys. (tj. 18,1% ogółu bezrobotnych), a posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia – 0,2 tys. (0,2% ogółu bezrobotnych). Odsetek osób bezrobotnych niepełnosprawnych wyniósł, podobnie jak przed rokiem, 8,3% (7,1 tys. osób).

Tabl. 7. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu):								
w tysiącach osób	124,7	106,8	98,8	100,0	104,0	90,7	85,7	86,0
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	80,3	79,4	78,6	82,2	83,4	84,9	86,7	86,0
Bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ):								
w tysiącach osób	48,1	38,9	43,8	47,2	44,0	36,3	38,0	40,7
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	92,3	97,9	93,7	93,6	91,6	93,3	86,8	86,3
Bezrobotni wyrejestrowani (odpływ):								
w tysiącach osób	44,9	56,8	51,8	46,0	40,0	49,6	43,1	40,3
analogiczny okres roku poprzedniego = 100	89,3	93,8	93,4	84,4	89,1	87,3	83,1	87,7
Płynność bezrobocia (napływ-odpływ)								
w tysiącach osób	3,2	-17,9	-8,0	1,1	4,0	-13,3	-5,1	0,3
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %	10,6	9,2	8,6	8,5*	8,8	7,7	7,3	7,3

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych miesiącach 2016 r. kształtowała się na niższym poziomie niż w analogicznych miesiącach 2015 r. W województwie dolnośląskim w końcu 2016 r. wyniosła 7,3% i była niższa o 1,2 p.proc. niż w końcu 2015 r. W porównaniu z 2010 r. stopa bezrobocia była niższa o 5,8 p.proc. (w kraju niższa o 4,1 p.proc.). Województwo dolnośląskie należało do grupy województw o niskiej stopie bezrobocia, wraz z województwem pomorskim, plasowało się na 5. miejscu (najwyższą pozycję zajmowało województwo wielkopolskie ze stopą bezrobocia równą 5,0%).

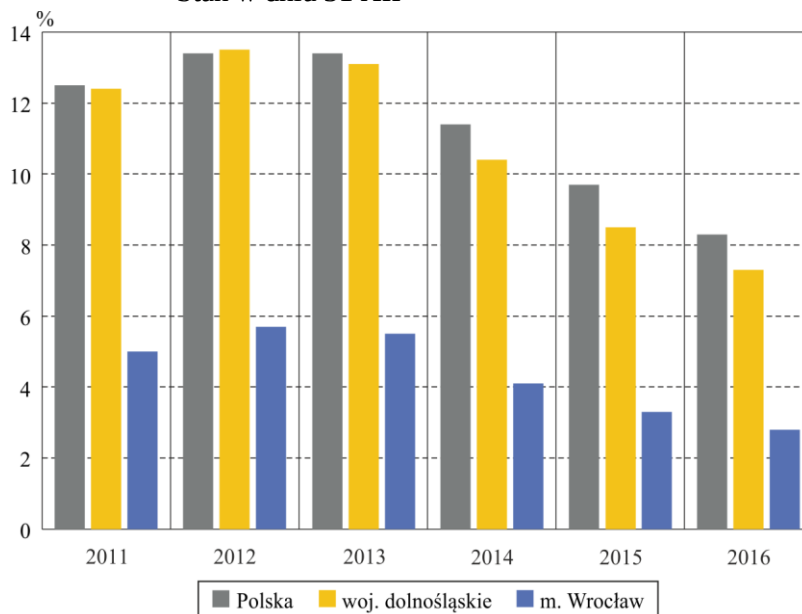
Stopa bezrobocia odnotowana w końcu grudnia w województwie dolnośląskim była o 1,0 p.proc. niższa niż w kraju (przed rokiem – o 1,2 p.proc.).

W ujęciu rocznym stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się we wszystkich powiatach województwa dolnośląskiego, w tym największy spadek odnotowano w powiatach: kłodzkim (o 3,7 p.proc.), górowskim (o 3,7 p.proc.), wałbrzyskim (o 3,1 p.proc.), lubańskim (o 2,7 p.proc.) oraz lwóweckim (o 2,5 p.proc.).

W końcu grudnia 2016 r. stopa bezrobocia we Wrocławiu wynosiła 2,8%, tj. o 0,5 p.proc. mniej niż w końcu grudnia 2015 r.

Nadal obserwuje się duże zróżnicowanie terytorialne pod względem stopy bezrobocia. Rozpiętość pomiędzy najwyższą i najniższą wartością wskaźnika wyniosła 16,5 p.proc. (przed rokiem – 19,1 p.proc.).

W końcu grudnia 2016 r. w grupie powiatów o niskiej stopie bezrobocia znalazły się powiaty: wrocławski (2,9%), polkowicki (5,8%), bolesławiecki (5,9%), lubiński (6,0%) i oławski (7,1%)

Wykres 20. Stopa bezrobocia rejestrowanego
Stan w dniu 31 XII

oraz miasta na prawach powiatu: Wrocław (2,8%), Jelenia Góra (4,6%) oraz Legnica (6,4%). Do powiatów o najwyższej stopie bezrobocia należały powiaty: wałbrzyski (19,3%), złotoryjski (19,0%), górowski (18,5%), lwówecki (16,9%), kłodzki (16,2%) i jaworski (15,8%).

W 2016 r. napływ nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 159,0 tys. osób i w ujęciu rocznym zmniejszył się o 18,9 tys., tj. o 10,6% (przed rokiem o 5,8%).

Najliczniejszą grupę stanowiły nadal osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się z 83,8% w 2015 r. do 84,0% w 2016 r.

Z ewidencji bezrobotnych skreślono w ciągu roku 173,0 tys. osób, tj. mniej o 26,6 tys. (o 13,3%) niż w 2015 r. Z tytułu podjęcia pracy (głównej przyczyny wyrejestrowania) z rejestru bezrobotnych skreślono 86,0 tys. osób (tj. 49,7%) wobec 94,8 tys. (tj. 47,5%) przed rokiem.

Wśród osób wykreślonych z ewidencji zwiększył się także odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego z powodu dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego (o 0,4 p.proc. do 7,3%), a także odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy (o 0,2 p.proc. do 2,8%). Zmniejszył się natomiast udział osób wyrejestrowanych w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 2,9 p.proc. do 21,3%), rozpoczęcia szkolenia lub stażu u pracodawców (o 0,5 p.proc. do 8,4%) oraz nabycia praw emerytalnych, rentowych lub do świadczeń przedemerytalnych (o 0,2 p.proc. do 1,4%).

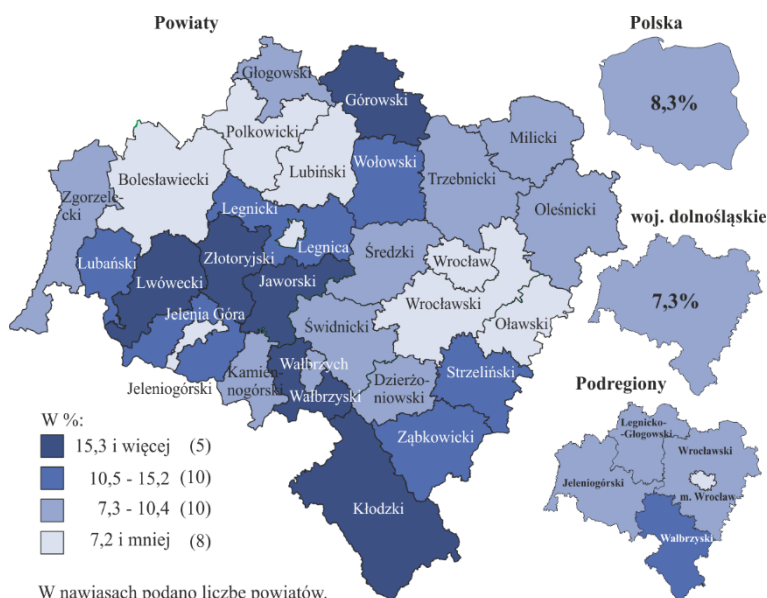
W 2016 r. bilans bezrobotnych, podobnie jak w roku poprzednim, był ujemny. W ciągu roku wyrejestrowano o 14,0 tys. osób więcej niż włączono do ewidencji (rok wcześniej – bilans wynosił minus 21,6 tys.). Relacja liczby wyrejestrowanych bezrobotnych do bezrobotnych nowo zarejestrowanych ukształtowała się na poziomie 108,8% (w 2015 r. – 112,1%), w kraju wskaźnik ten wyniósł 110,5% (przed rokiem – 111,1%).

Powiatowe urzędy pracy w ciągu całego 2016 r. dysponowały 134,5 tys. ofertami pracy, tj. więcej o 17,3% niż przed rokiem. Oferty pracy skierowane dla osób niepełnosprawnych stanowiły 4,9% ogółu ofert, a dla stażystów – 10,4% (w 2015 r. odpowiednio 5,0% i 14,2%).

W końcu grudnia 2016 r. na 1 ofertę pracy przypadało średnio 13 bezrobotnych (przed rokiem 16, w 2010 r. – 49). Wskaźnik ten był niższy niż w kraju, gdzie średnio na 1 ofertę pracy przypadało 21 bezrobotnych (przed rokiem – 31).

Analiza przestrzennego zróżnicowania wykazała, że w 9 powiatach liczba osób bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy była niższa niż w województwie, w tym najniższą zanotowano we Wrocławiu (4 bezrobotnych na 1 ofertę pracy), w powiecie oławskim (5 bezrobotnych na 1 ofertę pracy) oraz w powiecie bolesławieckim (7 osób bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy). Najbardziej niekorzystna sytuacja wystąpiła w powiatach: jaworskim, wałbrzyskim i górowskim (odpowiednio 196, 121 i 114 osób na 1 ofertę pracy).

Wykres 21. **Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.**
Stan w dniu 31 XII

▪ BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI

Na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w IV kw. 2016 r., w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku, zarówno w kraju jak i w województwie dolnośląskim, zaobserwowano zmniejszenie się liczby bezrobotnych oraz stopy bezrobocia. Do pozytywnych zmian na rynku pracy zaliczyć można także wzrost liczby pracujących oraz mniejszą liczbę biernych zawodowo. Obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi znacznie się zmniejszyło i ukształtowało się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju.

W IV kw. 2016 r. w województwie dolnośląskim liczba ludności w wieku 15 lat i więcej wyniosła 2319 tys. i wzrosła o 3,3% w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. (w kraju zmniejszyła się o 0,9%), natomiast zmniejszyła się o 1,9% w relacji do IV kwartału 2010 r. (w kraju zmniejszyła się o 0,9%).

W IV kw. 2016 r. zbiorowość aktywnych zawodowo osób liczyła w województwie 1317 tys., a biernych zawodowo – 1002 tys. osób. Oznacza to, że na każde 100 osób w wieku 15 lat i więcej przypadało średnio 57 osób aktywnych zawodowo oraz 43 osoby biernie zawodowo (w kraju odpowiednio – 56 i 44).

Liczba aktywnych zawodowo w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku zwiększyła się o 6,3% (wobec wzrostu o 2,7% w IV kw. 2015 r.). Aktywnych zawodowo kobiet było więcej o 8,4%, a aktywnych zawodowo mężczyzn – o 4,5%. W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. liczba aktywnych zawodowo zwiększyła się o 2,9% (w kraju wzrosła o 0,8%).

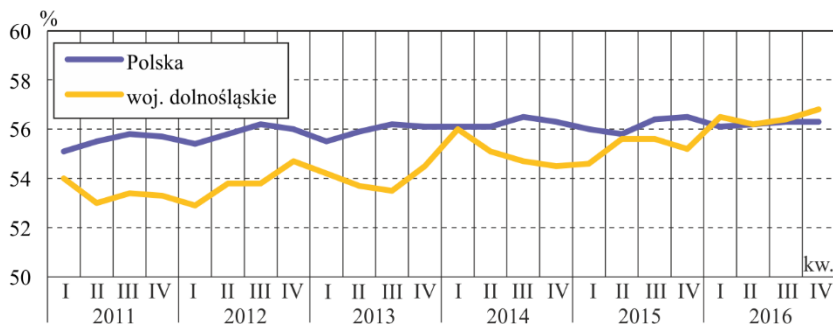
Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP 2011. Dane nie obejmują osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych oraz osób nieobecnych w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej.

Tabl. 8. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Aktywni zawodowo w tys.	17153	17489*	17282
pracujący w tys.	15557	16280	16325
bezrobotni w tys.	1597	1210	957
Bierni zawodowo w tys.	13826	13473	13414
Współczynnik aktywności zawodowej w %	55,4	56,5	56,3
Wskaźnik zatrudnienia w %	50,2	52,6	53,2
Stopa bezrobocia w %	9,3	6,9	5,5
w o j. d o l n o ś l ą s k i e			
Aktywni zawodowo w tys.	1280	1239	1317
pracujący w tys.	1150	1162	1258
bezrobotni w tys.	130	77	59
Bierni zawodowo w tys.	1084	1006	1002
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,1	55,2	56,8
Wskaźnik zatrudnienia w %	48,6	51,8	54,2
Stopa bezrobocia w %	10,2	6,2	4,5

Wykres 22. Współczynnik aktywności zawodowej

W IV kw. 2016 r. współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 56,8% i w relacji do IV kw. 2015 r. wzrósł o 1,6 p.proc. W kraju współczynnik ten wyniósł 56,3% (w 2015 r. – 56,5%). Analizując wartość współczynnika aktywności zawodowej w kolejnych

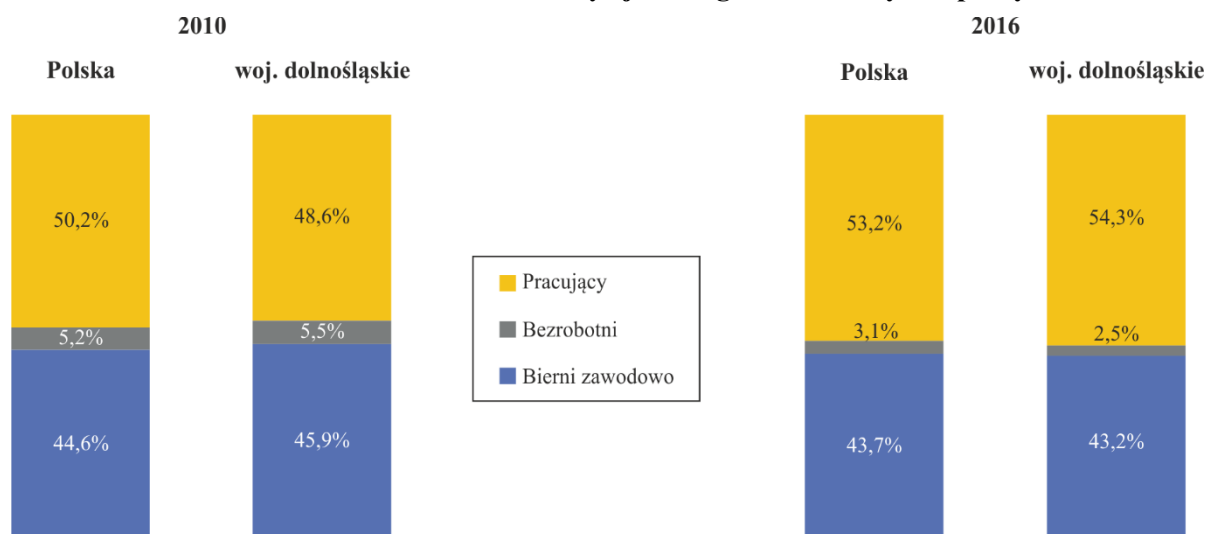
kwartałach poczynając od 2010 r., stwierdza się, że najwyższą wartość współczynnika zanotowano dla województwa dolnośląskiego w IV kw. 2016 r. (56,8%), natomiast dla kraju w III kw. 2014 r. i IV kw. 2015 r. (56,5%).

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

W IV kw. 2016 r., podobnie jak we wcześniejszych okresach, wyraźnie wyższy współczynnik aktywności zawodowej wystąpił w populacji mężczyzn (65,5% wobec 65,8% w IV kw. 2015 r.) niż kobiet (48,9% wobec 45,9% w IV kw. 2015 r.). Współczynnik aktywności zawodowej na wsi był na wyższym poziomie niż w mieście (57,2% wobec 56,6%). Podobną sytuację odnotowano w IV kw. 2015 r. – odpowiednio 55,7% na wsi i 55,0% w mieście.

Województwo dolnośląskie, zajmowało 6. miejsce wśród województw pod względem wartości współczynnika aktywności zawodowej (przed rokiem 9.).

Wykres 23. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale

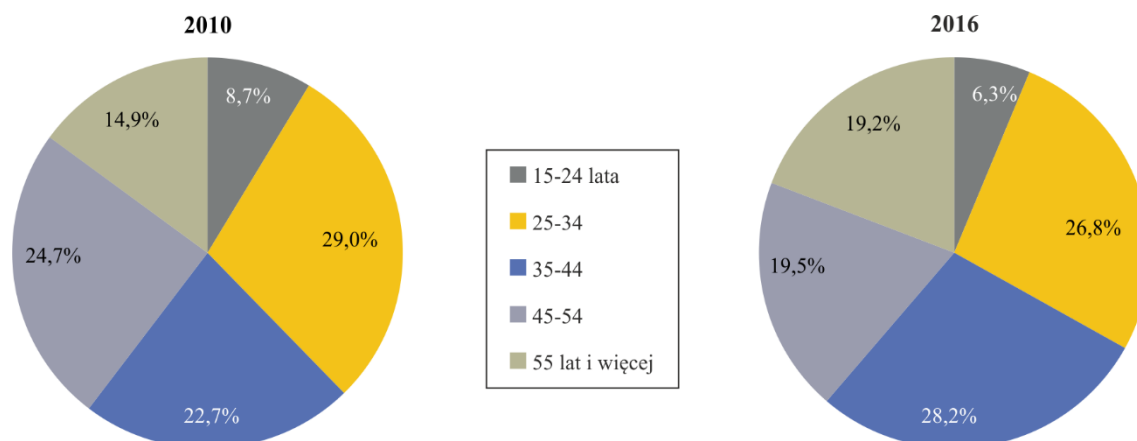
W strukturze ludności według statusu na rynku pracy w relacji do IV kw. 2015 r. odnotowano wzrost udziału pracujących (o 2,4 p.proc.), dla porównania w kraju zanotowano odpowiednio wzrost o 0,6 p.proc.

Zbiorowość pracujących w IV kw. 2016 r. liczyła 1258 tys. i stanowiła 7,7% ogółu pracujących w kraju. W skali roku liczba pracujących w województwie zwiększyła się o 8,3% (wobec wzrostu o 6,9% przed rokiem).

Analizując pracujących według wieku, w IV kwartale 2016 r. najmniejszy udział w omawianej zbiorowości, podobnie jak przed rokiem, miały osoby ze skrajnych grup wiekowych, tzn. 15-24 lata (6,3% wobec 7,0% w IV kw. 2015 r.) i 55 lat i więcej (19,2% wobec 17,4%). Natomiast największym udziałem charakteryzowały się osoby w wieku 35-44 lata (28,3% wobec 25,8% przed rokiem).

W porównaniu do IV kw. 2015 r. wzrost odnotowano wśród pracujących osób w wieku: 55 lat i więcej (o 19,3%), 35-44 lata (o 18,7%) oraz 25-34 lata (o 8,0%), a zmniejszenie liczby pracujących w grupach 45-54 lata (o 8,2%) i 15-24 lata (o 2,5%).

Wykres 24. Struktura pracujących według wieku w województwie dolnośląskim w IV kwartale

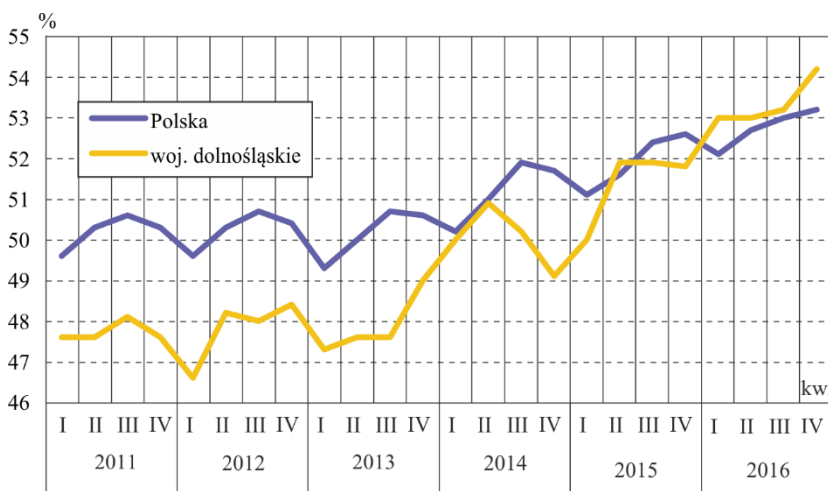
Wśród ogółu pracujących w skali roku zwiększył się udział pracowników najemnych (z 84,3% w IV kw. 2015 r. do 85,4% w IV kw. 2016 r.), natomiast zmniejszył się odsetek pracujących na własny rachunek, w tym pracodawców (z 15,0% do 13,8%). Wśród pracowników najemnych w IV kw. 2016 r. odnotowano 766 tys. osób wykonujących pracę stałą na czas nieokreślony i 307 tys. osób wykonujących pracę na czas określony.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeśli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wykres 25. Wskaźnik zatrudnienia

Wskaźnik zatrudnienia w województwie kształtował się w IV kw. 2016 r. na poziomie 54,2% (wobec 51,8% w IV kw. 2015 r.) i był wyższy niż w kraju o 1,0 p.proc.

Niezmiennie, wartość wskaźnika zatrudnienia dla mężczyzn jest znacznie wyższa niż dla kobiet.

W IV kw. 2016 r. dla mężczyzn wskaźnik ten kształtował się na poziomie 63,3% i w skali roku zwiększył się o 0,9 p.proc., podczas

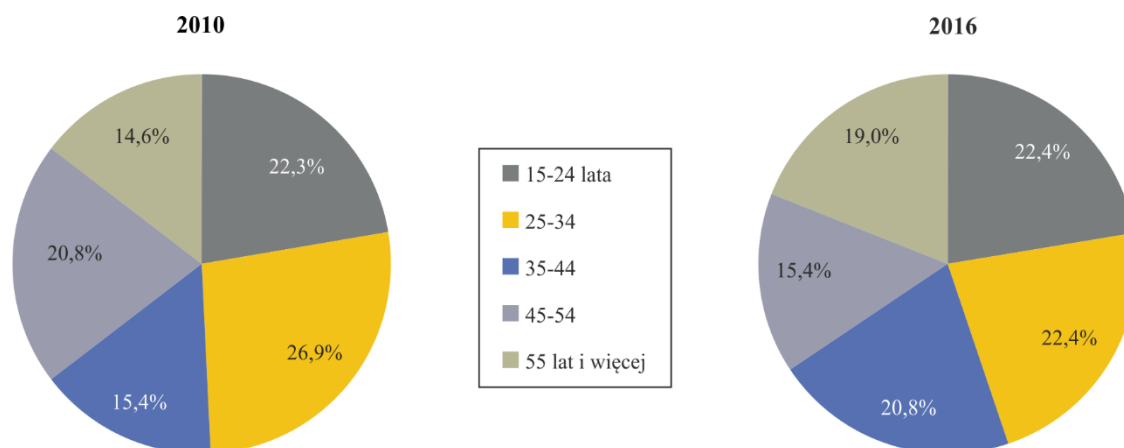
gdy dla kobiet kształtował się na poziomie 46,1% i wzrósł o 3,7 p.proc. w relacji do IV kw. 2015 r.

W IV kw. 2016 r. było 59 tys. bezrobotnych i w odniesieniu do IV kw. 2015 r. zbiorowość ta zmniejszyła się o 18 tys. osób (tj. o 23,4%). Spadek liczby bezrobotnych osób był wyższy w populacji mężczyzn (o 33,3%) niż kobiet (o 17,1%). Wśród osób bezrobotnych

zamieszkałych w miastach odnotowano w skali roku spadek o 23,1%, podczas gdy poziom bezrobotnych zamieszkałych na wsi zmniejszył się o 25,0%. W IV kw. 2016 r. wśród ogółu bezrobotnych większość (57,6%) stanowiły kobiety (53,2% w IV kw. 2015 r.).

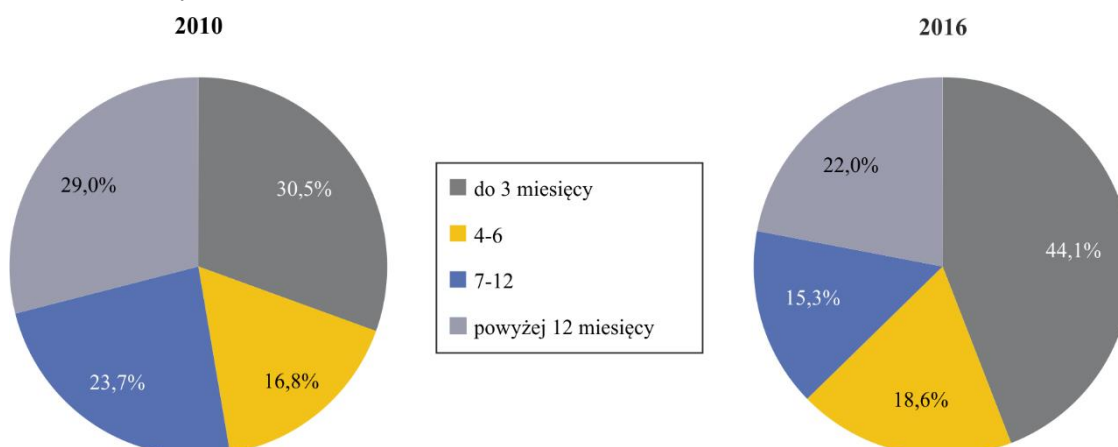
Analiza bezrobotnych pod względem wieku wykazała, że w IV kw. 2016 r. najliczniejsze były dwie grupy – osoby w wieku 15-24 lata (22,4% ogółu bezrobotnych wobec 23,4% w IV kw. 2015 r.) oraz 25-34 lata (22,4% wobec 24,6%). Wśród ogółu bezrobotnych najmniej było osób w wieku 55 lat i więcej (19,0% wobec 14,3% przed rokiem).

Wykres 26. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie dolnośląskim w IV kwartale

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne wyniósł 10,4 miesiąca (w kraju – 10,7 miesiąca). W analizowanym okresie liczba osób poszukujących pracy dłużej niż rok wyniosła 13 tys. i stanowiła 22,0% ogółu bezrobotnych (wobec 22,1% przed rokiem). W kraju w IV kw. 2016 r. odsetek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 26,6% i w porównaniu z zanotowanym przed rokiem zmniejszył się o 3,1 p.proc.

Wykres 27. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w województwie dolnośląskim w IV kwartale

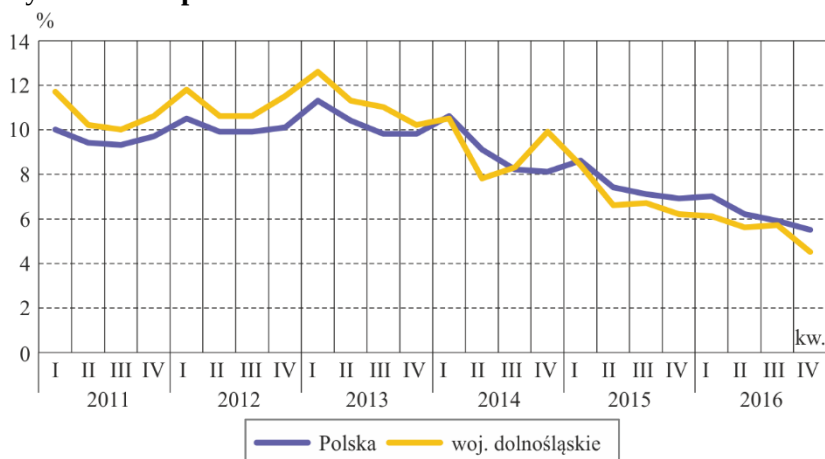
Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

W IV kw. 2016 r. stopa bezrobocia ukształtowała się na poziomie 4,5% i była o 1,7 p.proc. niższa niż w IV kw. 2015 r. W porównaniu do wskaźnika ogólnokrajowego stopa bezrobocia

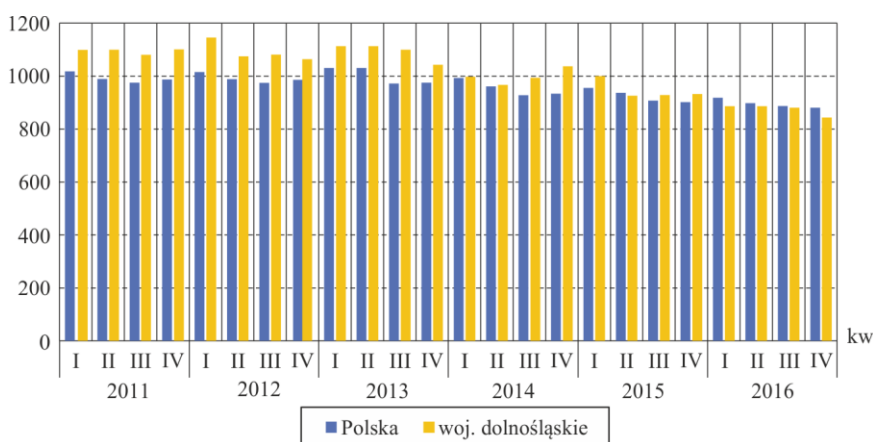
w województwie była niższa o 1,0 p.proc. Analizowany wskaźnik dla mężczyzn wyniósł 3,3%, a dla kobiet – 5,7% (przed rokiem odpowiednio 5,2% i 7,5%). W kraju stopa bezrobocia dla mężczyzn wynosiła 5,4% i była niższa o 0,3 p.proc. od stopy dla bezrobotnych kobiet.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wykres 28. Stopa bezrobocia

Wykres 29. Liczba osób niepracujących na 1000 osób pracujących

nienie kwalifikacji (17,5% w IV kw. 2015 r.) oraz 14,2% – chorobę, niepełnosprawność (13,2% przed rokiem).

W IV kwartale 2016 r. na 1000 pracujących przypadały 843 osoby bezrobotne i bierne zawodowo (rok wcześniej – 932 osoby). Obciążenie pracujących osobami niepracującymi w województwie dolnośląskim było mniejsze niż w kraju, gdzie na 1000 pracujących przypadało 880 osób niepracujących (w IV kw. 2015 r. – 902 osoby).

Zbiorowość biernych zawodowo w IV kw. 2016 r. liczyła 1002 tys. osób i stanowiła 43,2% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej (w kraju odsetek ten był wyższy i wyniósł 43,7%). Na przestrzeni roku zbiorowość osób nieaktywnych zawodowo zmniejszyła się o 0,4% (wobec spadku o 0,1% w IV kw. 2015 r.). W kraju w relacji do analogicznego okresu roku poprzedniego liczebność grupy biernych zawodowo zmniejszyła się o 0,4%. Wśród osób biernych zawodowo przeważały kobiety, a ich udział wyniósł 62,1% (w IV kw. 2015 r. – 64,4%).

W ogólnej liczbie biernych zawodowo 99,4% osób nie poszukiwało pracy. Co druga osoba bierna zawodowo jako główną przyczynę bierności wymieniała emeryturę. Ponadto jako przyczynę bierności zawodowej 16,2% osób wskazywało naukę, uzupeł-

Dane prezentujące rynek pracy w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
 - „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”,
 - „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie dolnośląskim” – opracowanie sygnałne,
 - „Rynek pracy w województwie dolnośląskim” – publikacja dostępna co roku również na płycie CD, jak również w Banku Danych Lokalnych.
- a także w Banku Danych Lokalnych.

WYNAGRODZENIA

W 2016 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosło w tempie zbliżonym do notowanego w 2015 r. Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie kształtowało się, podobnie jak w poprzednim roku, na wyższym poziomie niż w kraju. W skali roku średni czas faktycznie przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw pozostał na poziomie sprzed roku, przy wzroście przeciętnego wynagrodzenia brutto za godzinę pracy.

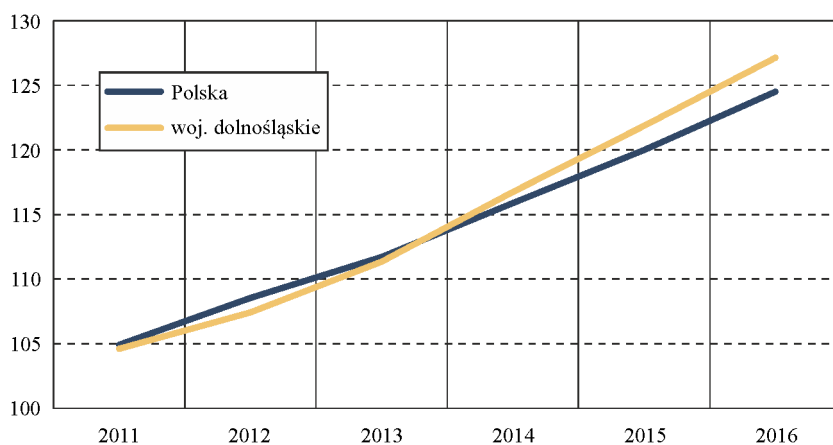
W 2016 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4370,08 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 4,3% (wobec wzrostu o 4,4% w 2015 r.). W porównaniu do 2010 r. przeciętne wynagrodzenie brutto wzrosło o 27,2%. W kraju w skali roku zaobserwowano również wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto (o 3,8%), a w relacji do 2010 r. – o 24,5%. Pod względem wysokości przeciętnego wynagrodzenia, województwo dolnośląskie w 2016 r. zajęło 3. lokatę wśród pozostałych województw (po województwach mazowieckim i śląskim).

***Przeciętne wynagrodzenie brutto** to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłacanych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.*

Tabl. 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	2010	2015	2016		
	w złotych			2010 = 100	2015 = 100
P o l s k a	3434,62	4121,41	4277,03	124,5	103,8
Woj. dolnośląskie	3436,77	4189,23	4370,08	127,2	104,3
M. Wrocław	3440,73	4352,15	4550,79	132,3	104,6

Wykres 30. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (przeciętna 2010 = 100)

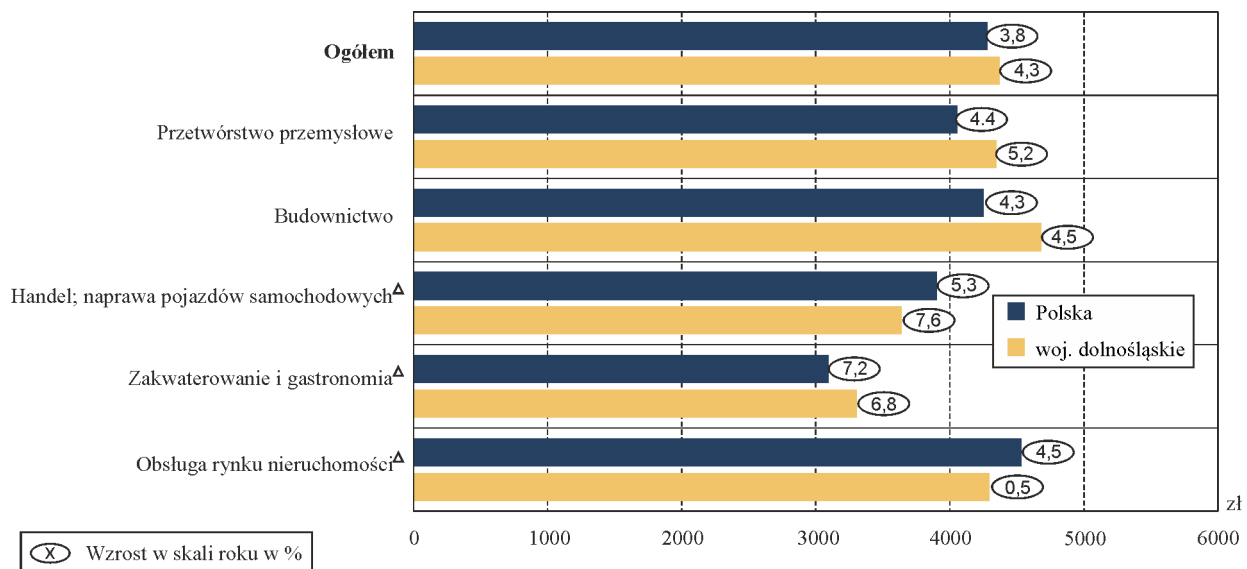

W 2016 r., w relacji do poprzedniego roku, wzrost wynagrodzenia odnotowano w prawie wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, w tym największy w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 7,6 %) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 6,8%). Obniżenie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto odnotowano wyłącznie w pozostałej działalności usługowej (o 1,4%).

W 2016 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zanotowano w sekcji informacja i komunikacja; było ono wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w województwie o 61,3% (przed rokiem wyższe o 60,1%).

Najniższe wynagrodzenia odnotowano natomiast w administrowaniu i działalności wspierającej oraz pozostałej działalności usługowej, tj. odpowiednio mniejsze o 29,8% i o 27,1% od przeciętnego wynagrodzenia w województwie (przed rokiem mniejsze odpowiednio o 28,5% i o 22,9%).

Wykres 31. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw według wybranych sekcji PKD w 2016 r.**

Tabl. 10. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim**

Sekcje	2015				2016				w zł
	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	I-III	I-VI	I-IX	I-XII	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100								
O g ó ł e m	105,4	105,1	104,8	104,4	104,7	102,2	104,0	104,3	4370,08
w tym:									
Przemysł	104,3	103,8	103,4	103,2	103,8	100,1	103,9	104,3	4823,37
w tym:									
przetwórstwo przemysłowe	104,9	105,0	104,4	104,1	104,6	104,2	104,7	105,2	4343,60
dostawa wody; gospodarowanie									
ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ ...	102,6	103,0	102,0	102,6	101,4	101,5	102,2	102,5	4163,64
Budownictwo	105,7	105,0	104,4	103,8	102,6	102,3	103,0	104,5	4680,31
Handel; naprawa pojazdów									
samochodowych ^Δ	103,4	104,6	103,6	102,6	106,4	106,4	107,1	107,6	3636,90
Transport i gospodarka magazynowa	106,2	106,9	106,0	105,1	106,7	102,8	100,7	103,0	3643,28
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	105,8	105,9	105,9	104,7	105,6	104,6	105,4	106,8	3304,59
Informacja i komunikacja	105,6	109,5	109,0	109,2	112,8	104,7	105,7	105,1	7049,31
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	104,2	105,4	105,8	105,9	106,7	101,6	101,0	100,5	4291,78
Działalność profesjonalna, naukowa									
i techniczna ^a	106,2	105,4	105,4	105,8	103,0	105,8	104,1	103,7	5547,79
Administrowanie i działalność									
wspierająca ^Δ	108,1	107,2	108,5	108,3	105,7	105,5	103,4	102,4	3065,92

a Nie obejmuje działów: badania naukowe i prace rozwojowe oraz działalność weterynaryjna.

W 2016 r. zatrudnieni w jednostkach sektora przedsiębiorstw w województwie przepracowali łącznie 816,9 mln godzin, tj. o 3,8% więcej niż przed rokiem (wobec wzrostu o 1,1% w 2015 r.).

Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 317,6 mln (38,9% ogólnej liczby), handel; naprawa pojazdów samochodowych – 143,3 mln (17,5%) oraz administrowanie i działalność wspierająca – 100,8 mln (12,3%).

Na przestrzeni roku najbardziej wzrosła liczba przepracowanych godzin w sekcji informacja i komunikacja (o 16,9%), natomiast najbardziej zmniejszyła się w sekcji budownictwo, tj. o 4,2%.

Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniósł 147 godzin (tak samo jak rok wcześniej).

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe w analizowanym roku ukształtowało się na poziomie 29,68 zł. W skali roku wynagrodzenia za godzinę pracy wzrosły o 3,8%.

W 2016 r. najwyższe wynagrodzenie za 1 przepracowaną godzinę otrzymywali m.in. zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja – 47,10 zł (przed rokiem – 44,92 zł). Podobnie jak w roku poprzednim, najniższe wynagrodzenie godzinowe, choć wyższe niż przed rokiem, otrzymywali zatrudnieni w zakwaterowaniu i gastronomii – 20,82 zł (przed rokiem – 19,07 zł) oraz administrowaniu i działalności wspierającej – 21,04 zł (w 2015 r. – 20,02 zł). Zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym otrzymywali za przepracowaną godzinę średnio 29,42 zł (przed rokiem – 28,22 zł).

Dane prezentujące przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
 - „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”,
Jak również w Banku Danych Lokalnych.
-

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w 2016 r. ukształtowała się na poziomie nieco wyższym niż rok wcześniej. W skali roku zwiększyła się liczba świadczeniobiorców ZUS, natomiast zmniejszyła się zbiorowość rolników indywidualnych pobierających świadczenia z KRUS. Po raz pierwszy po 5. latach wzrostu przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe wypłacane przez KRUS ukształtowało się na niższym poziomie w porównaniu do wysokości świadczenia wypłacanego rok wcześniej. Jednocześnie utrzymał się w skali roku wzrost przeciętnych nominalnych świadczeń emerytalno-rentowych w systemie ZUS.

W 2016 r. w województwie przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 646,2 tys. osób i była większa od notowanej przed rokiem o 2,2 tys. osób., tj. o 0,3%.

Tabl. 11. Świadczenia społeczne

Wyszczególnienie	2010	2015	2016		
	w liczbach bezwzględnych			2010 = 100	2015 = 100
P o l s k a					
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys.	8866,0	8476,9	8507,2	96,0	100,4
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS ^a ...	7491,4	7273,8	7312,8	97,6	100,5
rolników indywidualnych	1374,7	1203,2	1194,4	86,9	99,3
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS ^a w zł	1588,95	1980,96	2018,48	127,0	101,9
w tym emerytura	1698,35	2096,55	2131,70	125,5	101,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	954,68	1179,63	1182,83	123,9	100,3
w tym emerytura	996,18	1209,81	1210,30	121,5	100,0
woj. d o l n o ś l ą s k i e					
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys.	680,0	644,0	646,2	95,0	100,3
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS ...	623,7	597,3	600,0	96,2	100,5
rolników indywidualnych	56,3	46,6	46,1	81,9	98,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w zł	1611,66	2002,89	2041,56	126,7	101,9
w tym emerytura	1687,76	2087,32	2124,93	125,9	101,8
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł	1060,31	1278,54	1271,82	119,9	99,5
w tym emerytura	1121,62	1334,64*	1325,12	118,1	99,3

a Łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, a wypłacanymi przez MON, MSWiA oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS, a także wypłatami świadczeń rolnych z MON, MSWiA oraz MS (nieuwzględnionymi w województwie).

W 2016 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie dolnośląskim w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł 7,6%, tj. tak jak przed rokiem. Dolnośląscy świadczeniobiorcy ZUS stanowili 8,2% tej populacji w kraju, a KRUS – 3,9%. Biorąc pod uwagę liczbę wypłat z ZUS, województwo zajęło, podobnie jak w roku poprzednim, 5. miejsce w kraju, a z KRUS – 10.

Emerytury i renty z ZUS w analizowanym roku otrzymywało 600,0 tys. osób, tj. więcej niż przed rokiem o 0,5% (wobec wzrostu o 0,2% w 2015 r.). W skali roku liczba emerytów wzrosła o 1,8%, natomiast liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne zmniejszyła się odpowiednio o 5,6% i o 0,6%.

Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS niezmiennie stanowią osoby pobierające emeryturę (w 2016 r. – 71,6% całej zbiorowości), a najmniejszą – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (11,9%).

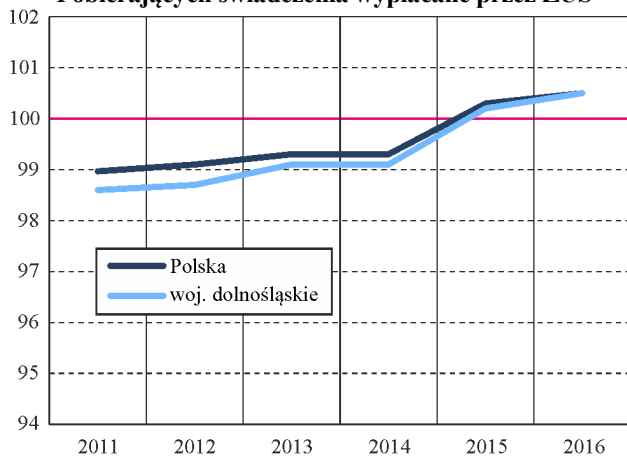
Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r., także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od I I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Tabl. 12. Świadczenia społeczne w województwie dolnośląskim

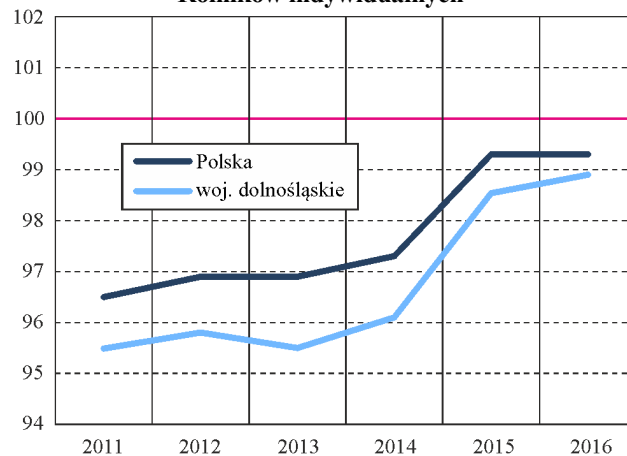
Wyszczególnienie	2015				2016			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys.	643,5	643,7	643,8	644,0	645,5	646,0	646,0	646,2
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	99,6	99,9*	100,0	100,0	100,3	100,3	100,3	100,3
pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS	597,1	597,3	597,2	597,3	598,9	599,6	599,7	600,0
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	99,9	100,1*	100,1	100,2	100,3	100,4	100,4	100,5
rolników indywidualnych	46,4	46,4	46,6	46,6	46,5	46,4	46,3	46,1
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	96,6*	97,2*	98,0	98,5	100,3	99,9	99,3	98,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł.:								
wypłacana przez ZUS	1973,12	1988,47	1996,58	2002,89	2029,42	2034,51	2038,23	2041,56
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	103,1	102,7*	102,9	103,0	102,9	102,3	102,1	101,9
rolników indywidualnych	1263,93	1280,58	1280,04	1278,54	1272,01	1273,33	1272,75	1271,82
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	102,0	103,0	102,8	102,6	100,6	99,4	99,4	99,5

Wykres 32. Dynamika przeciętnej miesięcznej liczby emerytów i rencistów (rok poprzedni = 100)

Pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS

Rolników indywidualnych

W 2016 r. emerytury i renty w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych pobierało 46,1 tys. osób, tj. mniej o 1,1% niż przed rokiem (wobec spadku o 1,5% w 2015 r.). W skali roku zmniejszyła się liczba osób otrzymujących emerytury (o 1,4%), natomiast wzrosła zbiorowość osób korzystających z rent rodzinnych (o 1,0%) oraz pobierających świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 0,1%).

W strukturze świadczeniobiorców KRUS dominowali emeryci, podobnie jak w przypadku świadczeń wypłacanych przez ZUS, przy czym ich odsetek był znacznie wyższy – 76,9%. Najniższym udziałem charakteryzowała się zbiorowość pobierająca renty rodzinne (3,8%). Struktura pobierających świadczenia KRUS kształtowała się podobnie jak rok wcześniej.

Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących oraz wyrównawczych) uwzględniającą zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

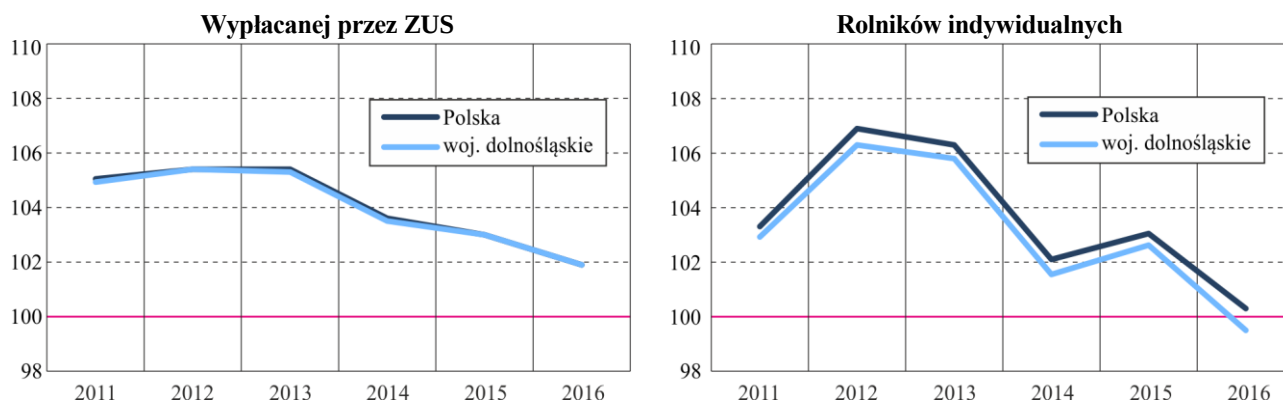
W 2016 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS była, podobnie jak w kraju, wyższa o 1,9% niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,0% w 2015 r.) i wyniosła 2041,56 zł.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych wyniosła 1271,82 zł i pierwszy raz po 5. latach wzrostu, ukształtowała się na niższym poziomie w porównaniu do świadczenia

wypłacanego rok wcześniej, tj. zmniejszyła się o 0,5% (wobec wzrostu o 2,6% w 2015 r.). Tymczasem w kraju odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto rolników indywidualnych o 0,3%.

W 2016 r. obserwowano w skali roku wzrost wszystkich kategorii świadczeń wypłacanych przez ZUS, tj. emerytury oraz renty z tytułu niezdolności do pracy – po 1,8%, a renty rodzinnej – o 1,6%. Obniżenie w skali roku przeciętnych świadczeń dla rolników indywidualnych dotyczyło dwóch kategorii świadczeń, tj. emerytur i świadczeń rodzinnych, które zmniejszyły się odpowiednio o 0,7% i o 0,3%. Przeciętna miesięczna renta z tytułu niezdolności do pracy w porównaniu do poprzedniego roku wzrosła o 0,7%.

Wykres 33. **Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto**
(rok poprzedni = 100)

W 2016 r. wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS, jak i KRUS, kształtowały się powyżej średniej krajowej (odpowiednio o 1,1% i o 7,5%). Pod względem wysokości przeciętnej miesięcznej emerytury i renty z ZUS i z KRUS województwo zajmowało 3. lokatę w kraju. Biorąc pod uwagę wszystkie świadczenia (KRUS i ZUS) to zarówno wysokość emerytury wypłacanej przez ZUS jak i renty rodzinnej wypłacanej przez KRUS kształtowała się na poziomie niższym niż w kraju (odpowiednio o 0,3% i o 2,4%). Wysokości pozostałych świadczeń były wyższe niż średnie krajowe i wahały się w granicach od 2,0% (dla renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez KRUS) do 9,5% (dla emerytury – z KRUS).

Dane prezentujące świadczenia społeczne w województwie dolnośląskim znajdują się w publikacji udostępnionej na stronie internetowej Urzędu pt. „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.

CENY

W 2016 r. w województwie dolnośląskim wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych był niższy niż w poprzednim roku. Niższe niż w 2015 r. były ceny w grupach: odzież i obuwie, rekreacja i kultura, mieszkanie, zdrowie i transport. Wzrost cen odnotowano w trzech grupach towarów i usług konsumpcyjnych tj. w grupie żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz edukacja.

W 2016 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie dolnośląskim oraz w kraju były niższe niż w 2015 r.

Mniej niż w poprzednim roku płacono m.in. za: odzież i obuwie (o 6,4% wobec spadku o 7,4% w 2015 r.), usługi transportowe (o 4,5% wobec spadku o 8,8%) oraz rekreację i kulturę (o 2,1% wobec wzrostu o 1,1% w 2015 r.). Wzrost wskaźnika cen towarów i usług

Podstawę do opracowania wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Systemy wag w zakresie poszczególnych województw oraz w skali kraju opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/HICP).

konsumpcyjnych w 2016 r. odnotowano w grupach: żywność i napoje bezalkoholowe o 0,9% (w 2015 r. spadek o 1,3%) napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 0,8% wobec wzrostu o 1,1% w 2015 r.) oraz edukacja (o 0,5% wobec wzrostu o 1,4% w poprzednim roku).

Tabl. 13. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
	rok poprzedni = 100		
P o l s k a			
O g ó ł e m	102,6	99,1	99,4
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,7	98,3	100,8
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,3	101,2	100,7
Odzież i obuwie	96,2	95,2	95,6
Mieszkanie	103,3	100,5	99,4
Zdrowie	102,9	101,9	99,2
Transport	106,2	91,1	95,4
Rekreacja i kultura	99,7	100,7	98,1
Edukacja	102,7	101,1	100,8
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
O g ó ł e m	102,9	99,2	99,3
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,9	98,7	100,9
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,2	101,1	100,8
Odzież i obuwie	96,9	92,6	93,6
Mieszkanie	103,7	100,6	99,4
Zdrowie	103,1	102,3	99,5
Transport	105,4	91,2	95,5
Rekreacja i kultura	100,7	101,1	97,9
Edukacja	99,6	101,4	100,5

Wykres 34. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100)

Analizując zmiany cen towarów i usług konsumpcyjnych w kolejnych kwartałach 2016 r. w relacji do analogicznego kwartału roku poprzedniego, zauważyć można spadek cen w trzech pierwszych kwartałach roku, w IV kw. przeciętne ceny utrzymały się na poziomie podobnym jak w IV kw. 2015 r. Przez wszystkie kwartały 2016 r. notowano spadek cen w grupach: odzież i obuwie, mieszkanie oraz rekreacja i kultura.

Tabl. 14. **Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie dolnośląskim**

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII	I–III	IV–VI	VII–IX	X–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	98,6	99,2	99,4	99,5	99,1	99,1	99,2	100,0
Żywność i napoje bezalkoholowe	96,6	98,0	99,7	100,4	100,5	101,2	100,6	101,1
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	101,8	100,7	100,6	101,2	100,5	100,5	101,1	101,1
Odzież i obuwie	92,1	92,4	92,7	93,4	93,8	93,9	93,4	93,3
Mieszkanie	100,7	100,9	100,7	100,4	99,4	99,1	99,4	99,7
Zdrowie	101,6	101,6	103,1	103,0	100,4	100,7	98,7	98,3
Transport	90,1	92,1	91,7	91,0	92,5	93,3	94,7	101,6
Rekreacja i kultura	102,0	101,6	101,0	100,0	99,3	96,8	97,4	97,9
Edukacja	101,9	101,7	101,3	100,7	100,2	100,3	100,6	100,8

W grudniu 2016 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem roku poprzedniego największe zmiany cen w punktach sprzedaży z terenu województwa dolnośląskiego wystąpiły w grupie artykułów żywnościowych. Najbardziej podrożał cukier biały kryształ (o 35,4% wobec wzrostu w 2015 r. o 10,3%), masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% (o 23,8% wobec spadku w 2015 r. o 10,3%), ser dojrzewający (o 13,2% wobec spadku o 16,0%), pomarańcze (o 11,3% wobec wzrostu o 0,2%) i kiełbasa wędzona (o 11,2% wobec spadku o 13,0%).

Źródłem informacji o cenach detalicznych prezentowanych towarów i usług były notowania cen prowadzone przez ankietatorów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen. Ceny towarów i usług notowano raz w miesiącu z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu (do 2010 r. – trzy razy w miesiącu).

Mniej niż przed rokiem płacono m.in. za produkty z grupy warzywa i owoce, w tym za: marchew (o 27,8%), cebulę (o 15,6%), jabłka (o 11,7%), ziemniaki (o 10,6%) i cytryny (o 9,5%). Na niezmiennym poziomie pozostała cena bułeczek pszennych.

W grupie artykułów nieżywnościowych i usług konsumpcyjnych w relacji do grudnia 2015 r. wzrosły ceny niektórych artykułów z kategorii odzież i obuwie. Więcej płacono za: koszulę męską, z elanobawełny, długi rękaw (o 8,7%), rajstopy damskie gładkie, 15 den: (o 5,5%) oraz spodnie (6-11 lat) typu jeans (o 3,5%).

Wśród napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych wzrosły ceny papierosów (o 3,5%) i piwa jasnego pełnego, butelkowanego (o 3,0%).

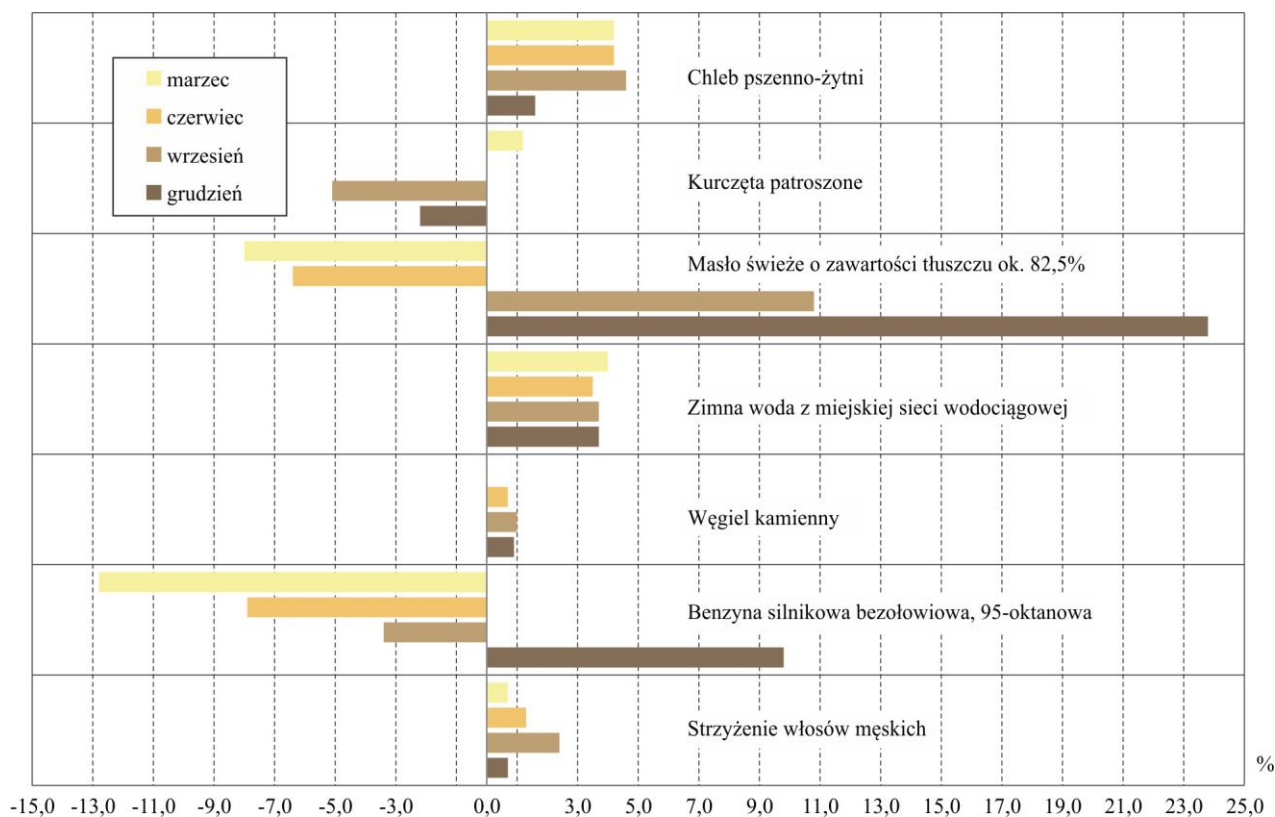
W porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. wzrosły ceny za benzynę silnikową bezołowiową, 95-oktanową i olej napędowy (odpowiednio o 9,8% i o 7,3%).

Wzrost cen w porównaniu do 2015 r. odnotowano m.in. za: oczyszczenie chemiczne garnituru męskiego 2-częściowego (o 5,0%), bilet do kina (o 4,5%), pobranie zimnej wody z miejskiej sieci wodociągowej (o 3,7%), czy wizytę u lekarza specjalisty (o 2,9%). Mniej niż przed rokiem płacono za: garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny (o 9,9%), wodę ciepłą (o 2,1%), przejazd taksówką osobową, taryfą dzienną (o 1,6%) oraz bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy (o 0,8%). Na niezmiennym poziomie, w relacji do poprzedniego roku, pozostała cena mydła.

Tabl. 15. Przeciętne ceny detaliczne wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	
	w złotych			XII 2015 = 100
P o l s k a				
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	2,08	2,21	2,21	100,0
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,68	13,79	14,61	105,9
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,96	6,60	6,45	97,7
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	21,65	24,01	24,96	104,0
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,67	2,80	2,78	99,3
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,27	3,98	4,90	123,1
Cebula – za 1 kg	2,25	2,20	1,76	80,0
Ziemniaki – za 1 kg	1,43	1,19	0,98	82,4
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,94	2,44	3,17	129,9
Sok jabłkowy – za 1 l	3,64	3,63	3,57	98,3
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl. (w 2010 r. – z elanowełny)	467,17	662,30	658,97	99,5
Półbuty męskie skórzane na podeszwie nieskórzanej – za 1 parę	164,09	197,64	199,02	100,7
Ciepła woda – za 1 m ³	17,89	21,68	21,79	100,5
Proszek do prania – za 300 g (w 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g)	4,43	5,33	5,45	x
Wizyta u lekarza specjalisty	69,63	90,26	93,93	104,1
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,23	2,71	2,71	100,0
Bilet do kina	15,23	18,39	19,02	103,4
woj. d o l n o ś l ą s k i e				
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	2,32	2,47	2,51	101,6
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	13,55	14,43	15,09	104,6
Kurczęta patroszone – za 1 kg	5,83	6,43	6,29	97,8
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	23,29	24,60	26,01	105,7
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,72	2,86	2,79	97,6
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,22	4,08	5,05	123,8
Cebula – za 1 kg	2,38	2,24	1,89	84,4
Ziemniaki – za 1 kg	1,46	1,23	1,10	89,4
Cukier biały kryształ – za 1 kg	3,04	2,46	3,33	135,4
Sok jabłkowy – za 1 l	3,57	3,75	3,88	103,5
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl. (w 2010 r. – z elanowełny)	458,25	575,13	518,00	90,1
Półbuty męskie skórzane na podeszwie nieskórzanej – za 1 parę	170,76	191,76	192,76	100,5
Ciepła woda – za 1 m ³	15,36	18,59	18,20	97,9
Proszek do prania – za 300 g (w 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g)	4,62	5,31	5,61	x
Wizyta u lekarza specjalisty	75,29	101,18	104,12	102,9
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy	2,25	2,55	2,53	99,2
Bilet normalny do kina	14,86	17,83	18,64	104,5

Wykres 35. **Zmiany cen detalicznych wybranych towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku w województwie dolnośląskim w 2016 r.**

Dane prezentujące ceny towarów i usług konsumpcyjnych w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.

ROLNICTWO

■ WARUNKI AGROMETEOROLOGICZNE

od jesieni 2015 r. do jesieni 2016 r.

Jesień 2015 r. była wilgotna i ciepła. Na początku września temperatury dochodziły do 25°C. W III dekadzie miesiąca temperatura wynosiła tylko około 10-15°C. Wystąpiły przelotne opady deszczu i nadal utrzymywał się niedobór wody w glebie. Warunki te wpłynęły na opóźnienie zbiorów roślin okopowych, a kampania cukrownicza rozpoczęła się dopiero pod koniec miesiąca. Siewy roślin ozimych były opóźnione. Rzepak ozimy wschodził, jednak zaobserwowano ubytki we wschodach. Pierwsza dekada października była ciepła, z temperaturą dochodzącą do 20°C, w II dekadzie nastąpiło obniżenie temperatury do 5-10°C, wystąpiły opady deszczu. Pod koniec III dekady temperatura wzrosła do około 15°C w dzień, jednak w nocy występowały przymrozki. Zbiory kukurydzy oraz buraków cukrowych były mniejsze niż rok wcześniej z powodu suszy. Zboża ozime i rzepak ozimy wschodziły nierównomiernie z powodu braku wilgoci w glebie.

W listopadzie temperatura wahała się od 5 do 10°C (kilka nocy z przymrozkami do -2, -5°C). Wystąpiły silne opady deszczu oraz pierwsze opady śniegu. Rzepak ozimy i jary w większości był przygotowany do zimy, zboża ozime były w różnych fazach rozwojowych. Wystąpiło spore zachwaszczenie zbóż.

W styczniu 2016 r. wystąpiły przelotne opady śniegu oraz temperatury poniżej 0°C (dochodziły do -10°C). Ujemne temperatury trwały krótko, po czym temperatura podskoczyła do około 5-10°C. Warunki wilgotnościowe były dobre. Stan upraw był podobny lub nieco gorszy niż w 2015 r. W niektórych rejonach województwa wystąpiły niewielkie wymarznienia upraw. Wiosenna aura sprzyjała przyspieszonej wegetacji roślin. W pierwszym tygodniu marca temperatura wynosiła od 5 do 8°C (w nocy spadała do -3°C), potem spadła nieznacznie, do około 2-5°C (w nocy oscylowała w okolicach 0°C). Na koniec miesiąca wzrosła, i wynosiła od 5 do 15°C. W drugim i trzecim tygodniu miesiąca wystąpiły niewielkie opady śniegu oraz obfite opady deszczu. Stan plantacji ozimin był średni. Niewielką część plantacji przesiano uprawami jarymi. Siewy zbóż jarych wykonano w dobrych warunkach, a rozwój upraw następował bardzo dynamicznie. Wschody warzyw były wyrównane. Temperatura powietrza w kwietniu wynosiła około 5-15°C. W połowie miesiąca, w nocy wystąpiły przymrozki z temperaturą do -3°C. Często występowały opady deszczu. Uprawy sadownicze i truskawki prezimowały bez większych strat mrozowych. Drzewa owocowe zaczęły kwitnąć na początku miesiąca, a truskawki w połowie. Siew buraka cukrowego nastąpił w I i II dekadzie kwietnia, a pod koniec miesiąca miał miejsce siew kukurydzy. Rzepak ozimy na wielu plantacjach był w fazie kwitnienia. Buraki cukrowe były po pierwszym zabiegu odchwaszczania. Na początku maja temperatura wynosiła od 10-15°C, wystąpiły przelotne opady deszczu. W I i II tygodniu było cieplej – około 15-20°C, a pod koniec maja temperatura dochodziła do 25°C. Z powodu braku opadów deszczu odnotowano niedobory wody w glebie. Pszenica ozima znajdowała się w fazie liścia flagowego, jęczmień ozimy i pszenżyto ozime kłosiło się, żyto wchodziło w fazę kwitnienia. Zboża ozime i jare z powodu braku wody w glebie były w średniej kondycji. Rzepak ozimy przekwitał i zawiązywał łuszczyzny. Brak opadów wpłynął negatywnie na rośliny okopowe, przewidywano obniżenie plonu ziemniaków. Pod koniec maja dokonano I pokosu traw. W uprawach sadowniczych, na niektórych plantacjach jabłoni i czereśni, stwierdzono niewielkie uszkodzenia przymrozkowe. W II dekadzie maja nastąpił zbiór pierwszych owoców. Pierwsza połowa czerwca była ciepła, z temperaturą 20-25°C. W połowie miesiąca wystąpiły kilkudniowe silne opady deszczu, a temperatura spadła do 15-20°C. W pod koniec miesiąca temperatura wzrosła do 30°C. Deszcz na krótko poprawił warunki wilgotnościowe, ale nadal występował deficyt wody w glebie. Z powodu niedoboru wody przewidywano obniżenie plonu zbóż ozimych i jarych. Rzepak był w końcowej fazie nabierania łuszczyzn. Plon rzepaku został obniżony ze względu na gorsze warunki wilgotnościowe. Temperatura w lipcu była wysoka - do połowy miesiąca wynosiła 25-30°C. Początek miesiąca był suchy, utrzymywał się niedobór wody w glebie. Po wielokrotnych opadach sytuacja wilgotnościowa poprawiła się, a temperatura na kilka dni obniżyła się do 15-18°C. Zbiory jęczmienia ozimego były dość zaawansowane, zebrano nieco mniej rzepaku ozimego. Zbiory pozostałych zbóż jarych i ozimych były podobne jak w roku poprzednim. Początek sierpnia był deszczowy, jednak druga i trzecia dekada sierpnia tylko z przelotnymi opadami. Temperatura wahała się od 20°C na początku miesiąca, do 25-28°C w drugiej połowie miesiąca. Zbiory zbóż ozimych i jarych oraz rzepaku były na ukończeniu, trwały siewy rzepaku ozimego. Skoszono około 60% powierzchni łąk - siano było średniej jakości, podobnie jak zebranych zbóż. Zaobserwowano dobry stan plantacji buraczanych oraz ziemniaków. Kukurydza na ziarno zapowiadała dobre plony.

Tabl. 16. Wybrane dane dotyczące rolnictwa

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Plony z 1 ha w dt:			
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	35,1	36,7	.
rzepak i rzepik	23,6	28,5	.
ziemniaki ^b	219	210	.
buraki cukrowe	484	520	.
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha			
użytków ^a rolnych w szt. (stan w czerwcu) ^c :			
bydło	38,6	41,0	41,3
trzoda chlewna	102,6	80,0	75,6
owce	1,8	1,6	1,7
drób kurzy (w wieku powyżej 2 tygodni)	1031,5	1004,6	1175,8
Przeciętne ceny skupu w zł ^a :			
ziarno pszenicy za 1 dt	59,84	66,83	62,02
ziarno żyta za 1 dt	42,12	51,42	51,73
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	50,86	51,15	52,27
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg	4,56	6,02	5,91
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg	3,89	4,30	4,68
mleko krowie za 1 l	1,07	1,13	1,11
Ceny na targowiskach w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	64,91	75,59	75,11
ziarno żyta za 1 dt	48,58	58,67	59,33
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	98,51	82,04	92,02
prosię na chów za 1 szt.	130,20	154,03	154,62
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Plony z 1 ha w dt:			
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	45,1	47,3	.
rzepak i rzepik	20,7	28,7	.
ziemniaki ^b	215	209	.
buraki cukrowe	540	503	.
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha			
użytków ^a rolnych w szt. (stan w czerwcu) ^c :			
bydło	11,9	11,9	11,4
trzoda chlewna	32,7	23,1	21,8
owce	1,4	1,2	1,3
drób kurzy (w wieku powyżej 2 tygodni)	650,5	712,0	606,1
Przeciętne ceny skupu w zł ^a :			
ziarno pszenicy za 1 dt	60,15	65,57	59,89
ziarno żyta za 1 dt	38,13	50,87	49,21
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	47,89	47,20	47,75
żywiec rzeźny wołowy (bez cieląt) za 1 kg	4,42	5,91	6,03
żywiec rzeźny wieprzowy za 1 kg	3,97	4,36	4,69
mleko krowie za 1 l	1,06	1,17	1,12
Ceny na targowiskach w zł:			
ziarno pszenicy za 1 dt	71,65	78,51	79,07
ziarno żyta za 1 dt	69,50	70,00	61,20
ziemniaki jadalne (bez wczesnych) za 1 dt	107,00	88,01	108,16
prosię na chów za 1 szt.	.	.	.

a Dane nieostateczne - dotyczące użytków rolnych. b Bez ogrodów przydomowych. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

▪ POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

W 2016 r. w odniesieniu do roku poprzedniego zanotowano spadek obsady bydła ogółem. Odnotowano również zmniejszenie pogłowia trzody chlewnej oraz pogłowia drobiu. Zwiększyło się natomiast stado owiec.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2016 r. pogłowie bydła liczyło 103,2 tys. szt., co stanowiło 1,7% pogłowia bydła w kraju. W porównaniu do 2015 r. liczebność stada bydła zmniejszyła się o 4,4% (wobec wzrostu o 0,9% w 2015 r.). Dolnośląskie w 2016 r. było jednym z województw z najmniejszą liczbą pogłowia bydła (13. lokata w kraju). W ogólnym pogłowie bydła 39,8% stanowiły krowy (wobec 39,1% w 2015 r.). W relacji do roku poprzedniego pogłowie cieląt w wieku do 1 roku zmniejszyło się o 1,2%, a krów o 2,5%. W skali roku zmieniła się struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych. Zwiększył się udział cieląt w wieku poniżej 1 roku o 1 p.proc. oraz krów – o 0,8 p.proc., zmniejszył się udział bydła młodego w wieku 1-2 lata o 0,7 p.proc. oraz bydła w wieku 2 lata i więcej – o 0,2 p.proc.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2016 r. stado owiec liczyło 12,0 tys. szt. i stanowiło 5,0% (przed rokiem 4,9%) pogłowia krajowego. W porównaniu z 2015 r. populacja owiec zwiększyła się o 8,7%.

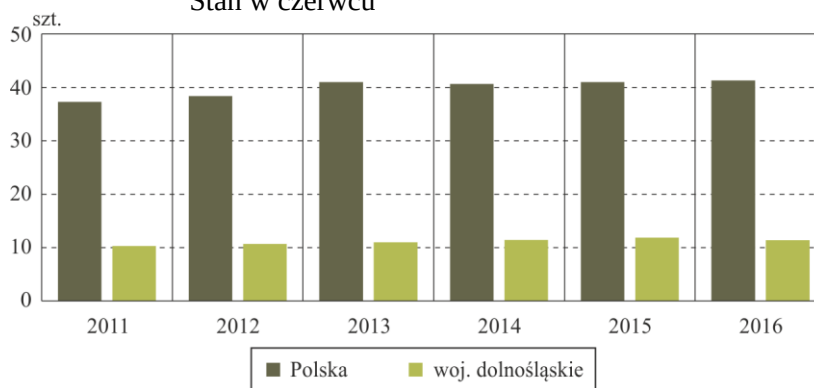
Pogłowie trzody chlewnej według stanu na dzień 1 czerwca 2016 r. ukształtowało się na poziomie 196,9 tys. szt. i stanowiło 1,8% w ogólnokrajowym pogłowie świń.

W odniesieniu do 2015 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 6,4% (wobec wzrostu o 4,6% w 2015 r.). Województwo dolnośląskie było jednym z województw z najmniejszą liczebnością trzody chlewnej (13. lokata w kraju).

Pogłowie drobiu ogółem w czerwcu 2016 r. wynosiło 5959,4 tys. szt. i stanowiło 3,2% pogłowia w Polsce (przed rokiem – 4,3%). W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność drobiu w województwie zmniejszyła się o 15,9%. Pogłowie drobiu kurzego stanowiło 91,7% pogłowia drobiu ogółem (przed rokiem 91,4%).

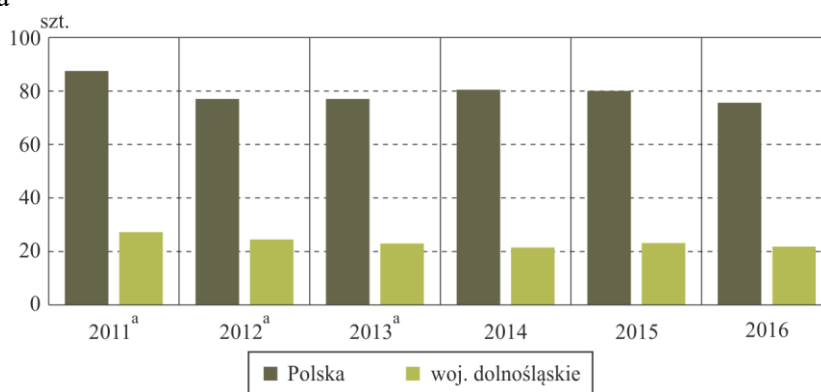
Badania pogłowia trzody chlewnej prowadzone są 3-krotnie w roku – w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia, a badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich oraz produkcji zwierzęcej – 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu.

Wykres 36. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych^a
Stan w czerwcu

a Dane nieostateczne

Wykres 37. Obsada świń na 100 ha użytków rolnych^b
Stan w czerwcu

a Stan w końcu lipca. b Dane nieostateczne

▪ SKUP PRODUKTÓW ROLNYCH

W 2016 r. do skupu, w województwie dolnośląskim, producenci dostarczyli więcej niż przed rokiem ziarna zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, w tym pszenicy. Więcej niż w ubiegłym roku skupiono ziemniaków, w tym jadalnych. Mniejsza niż przed rokiem była podaż żywca wieprzowego i wołowego. Skupiono mniej mleka krowiego oraz jaj kurzych konsumpcyjnych.

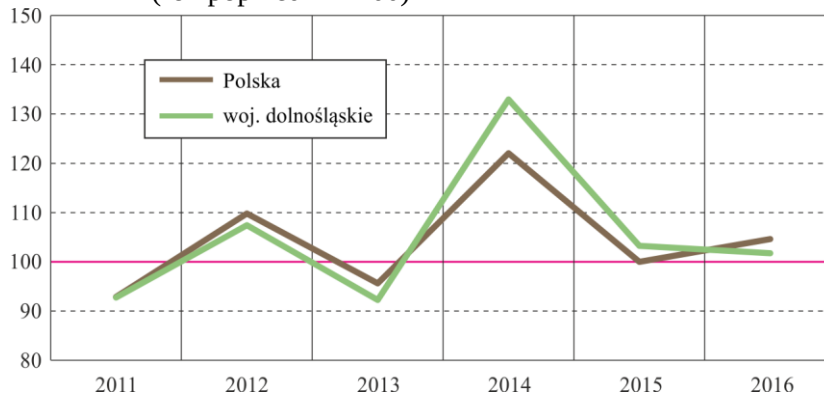
W 2016 r. na rynku rolnym skupiono 1685,1 tys. ton ziarna zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 16,5% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był wyższy o 1,8% (po wzroście o 3,3% w 2015 r.), a w relacji do 2010 r. zwiększył się o 28,5%. W kraju w skali roku skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), w porównaniu z poprzednim rokiem, był większy o 4,6%.

Skup pszenicy wyniósł 1432,3 tys. ton, tj. więcej o 8,8% niż przed rokiem. W 2016 r. pszenica stanowiła 18,8% skupu krajowego (przed rokiem 19,5%). Na rynku rolnym skupiono w analizowanym roku 193,3 tys. ton jęczmienia, tj. mniej o 13,7% w odniesieniu do 2015 r. Skup jęczmienia stanowił 24,1% ogólnokrajowego skupu tego ziarna.

W 2016 r. skup żyta wyniósł 22,6 tys. ton, a pszenżyta – 33,2 tys. ton. W porównaniu do 2015 r. zanotowano znaczny spadek skupu zarówno żyta jak i pszenżyta (odpowiednio o 42,5% i o 51,6%).

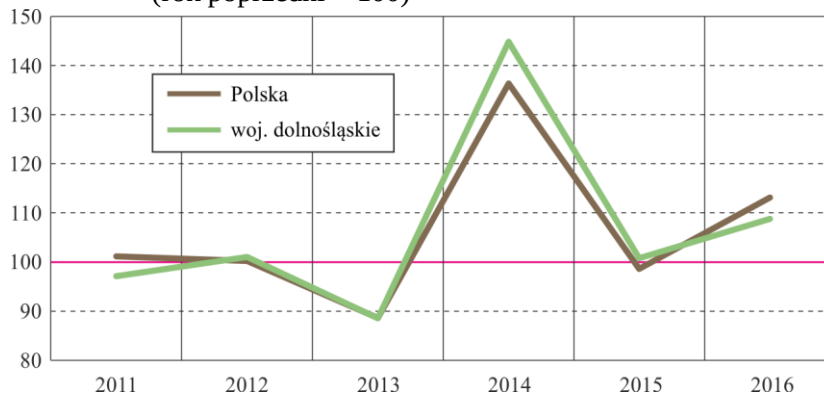
W 2016 r. producenci z województwa dolnośląskiego dostarczyli do skupu 195,1 tys. ton ziemniaków, tj. o 14,7% więcej niż przed rokiem, w tym 131,1 tys. ton ziemniaków jadalnych (bez wczesnych), tj. o 11,2% więcej niż w roku ubiegłym.

Wykres 38. Dynamika skupu zbóż podstawowych^a
(rok poprzedni = 100)

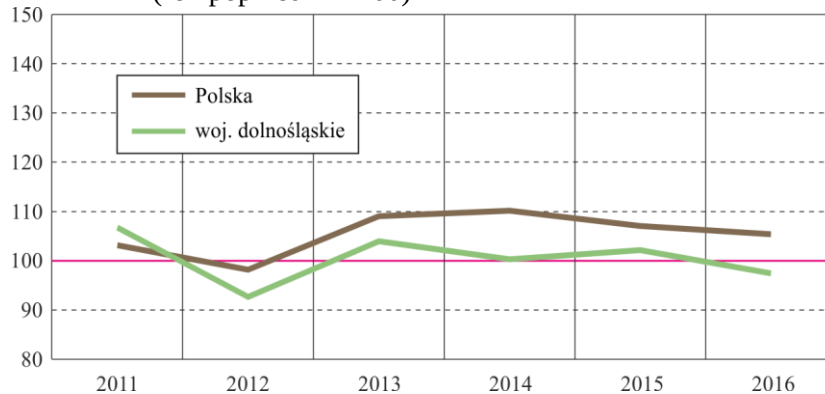
a Łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego.

Wykres 39. Dynamika skupu pszenicy^a
(rok poprzedni = 100)

a Bez ziarna siewnego.

Wykres 40. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem^a
(rok poprzedni = 100)

a W wadze żywej.

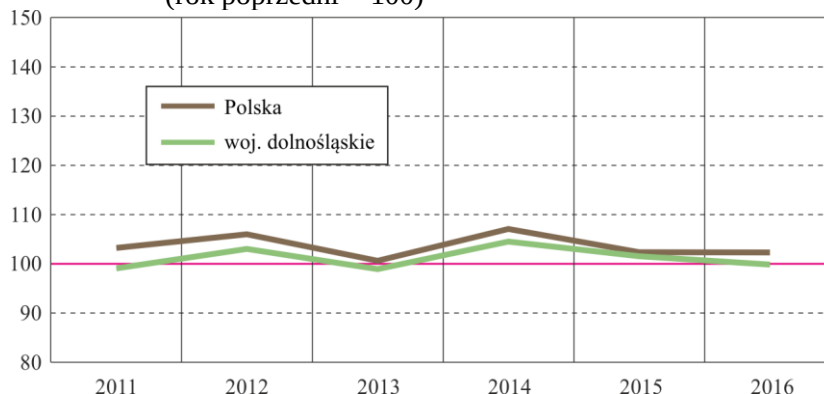
Skup ziemniaków w kraju, w skali roku, zmniejszył się o 18,7%. W 2016 r. udział skupu ziemniaków w krajowym skupie tego surowca wyniósł 10,3%.

Skup żywca rzeźnego w wadze żywej w 2016 r. wyniósł 105,3 tys. ton (tj. 1,7% skupu ogólnokrajowego) i w skali roku zmniejszył się o 2,5% (wobec wzrostu o 2,1% w 2015 r.). W kraju skup żywca rzeźnego w wadze żywej w skali roku zwiększył się o 5,4%.

W 2016 r. podaż żywca wieprzowego wyniosła 13,0 tys. ton i była niższa w skali roku o 15,7% (wobec wzrostu o 25,3% w 2015 r.). Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 14,2 tys. ton, tj. mniejszym o 22,5% niż przed rokiem (w 2015 r. więcej o 31,3%). W 2016 r. skupiono 77,7 tys. ton żywca drobiowego, tj. więcej o 4,8% w ujęciu rocznym (w 2015 r. mniej o 6,5%). Z analizy danych za 2016 r. wynika, że dostarczony do skupu przez producentów z województwa dolnośląskiego żywiec wieprzowy stanowił 0,6% skupu krajowego tego surowca, wołowy 1,7%, a drobiowy – 2,6%.

W 2016 r. skup mleka krowiego wyniósł 164,0 mln litrów (tj. 1,5% ogółu mleka skupionego w kraju) i był mniejszy o 0,2% w porównaniu do roku poprzedniego. Skup jaj kurzych konsumpcyjnych w 2016 r. był mniejszy niż w roku poprzednim o 23,0%. W 2016 r. skup jaj kurzych konsumpcyjnych wyniósł 44,1 mln sztuk (tj. stanowił 8,5% skupu krajowego).

Wykres 41. **Dynamika skupu mleka krowiego**
(rok poprzedni = 100)

■ CENY PRODUKTÓW ROLNYCH W SKUPIE I NA TARGOWISKACH

W 2016 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano spadek cen większości produktów rolnych w skupie. Na niższym poziomie w relacji do roku poprzedniego ukształtowały się ceny m.in.: mleka, żywca drobiowego oraz pszenicy i żyta, jak również jaj kurzych konsumpcyjnych.

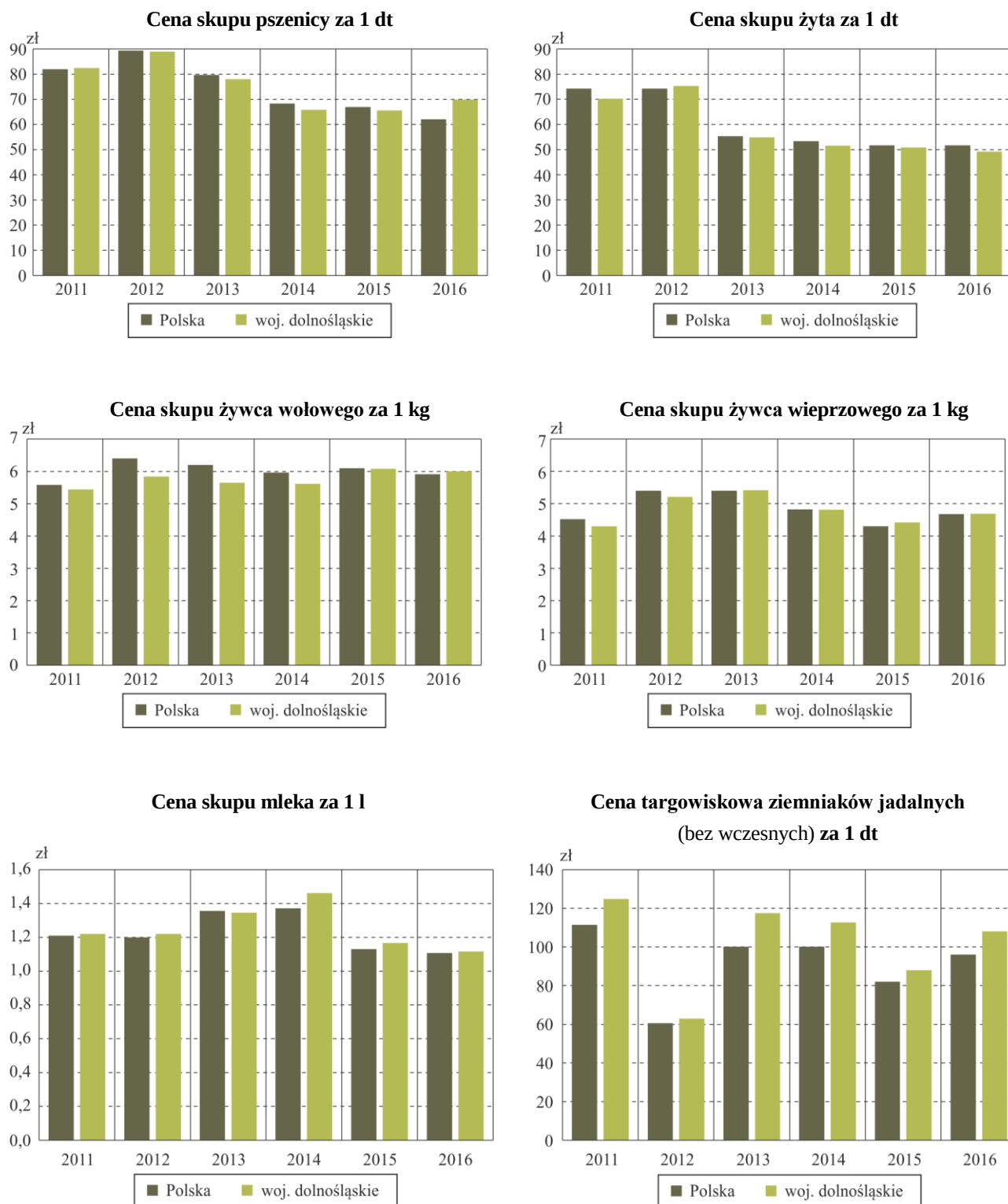
W 2016 r. przeciętna cena skupu zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniosła 59,64 zł za 1 dt (w kraju 60,38 zł) i była niższa o 7,2% niż przed rokiem. Średnia cena skupu pszenicy w województwie w omawianym roku wyniosła 59,89 zł za 1 dt (w kraju – 62,02 zł) i była w skali roku niższa o 8,7%.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 79,07 zł (w kraju – 75,11 zł), tj. więcej o 0,7% niż w 2015 r. W porównaniu z 2010 r. cena pszenicy w skupie spadła 0,4%, a na targowiskach wzrosła o 10,4%.

Wykres 42. Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach

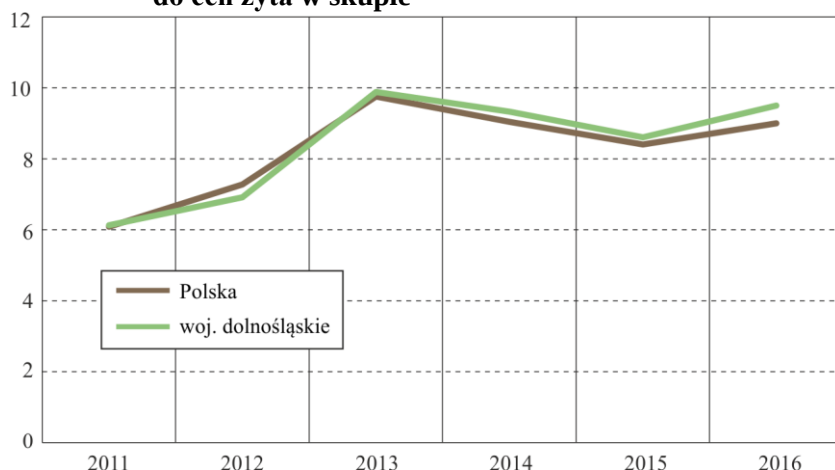

Średnia cena żyta w skupie w 2016 r. kształtowała się na poziomie 49,21 zł za dt (w kraju – 51,73 zł), i była niższa o 3,3% w porównaniu z 2015 r., natomiast w relacji do 2010 r. – wyższa o 29,0%. Cena jęczmienia wyniosła 61,87 zł za dt (w kraju 58,21 zł) i było to mniej w porównaniu do poprzedniego roku o 5,1%. Za 1 dt pszenżyta w skupie płacono 55,25 zł (w kraju – 57,19 zł), tj. o 6,5% więcej niż przed rokiem. W relacji do 2010 r. średnie ceny jęczmienia i pszenżyta w skupie wzrosły odpowiednio – o 15,7% i o 14,8%.

W 2016 r. za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 47,75 zł za dt (w kraju – 52,27 zł), tj. więcej w skali roku o 1,2%, a w porównaniu z 2010 r. – mniej o 0,3%. Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych kształtowała się na poziomie 108,16 zł za dt (w Polsce – 96,02 zł) i była wyższa zarówno w relacji do 2015 r., jak i 2010 r. (odpowiednio o 22,9% i o 1,1%).

W omawianym roku cena skupu 1 kg żywca wołowego w wadze żywej wyniosła 6,03 zł (w kraju – 5,91 zł) i była wyższa o 2,0% niż rok wcześniej i o 36,4% wyższa niż w 2010 r. Cena żywca wieprzowego osiągnęła w 2016 r. wartość 4,69 zł za kg (w kraju – 4,68 zł), tj. wyższą o 7,5% niż w 2015 r. i o 18,1% w porównaniu ze średnią ceną notowaną w 2010 r.

Wykres 43. **Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta w skupie**

W 2016 r. relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 9,5 (wobec 8,6 w 2015 r. i 10,4 w 2010 r.). W kraju relacja ta kształtowała się na poziomie 9,0. W styczniu 2016 r. za 1 kg żywca wieprzowego w skupie można było kupić 7,3 kg żyta, podczas gdy w grudniu 10,4 kg. Najwięcej żyta za 1 kg żywca wieprzowego można było kupić we wrześniu (12,4 kg).

W 2016 r. średnia cena skupu drobiu wyniosła 3,76 zł za kg (w kra-

ju – 3,68 zł) i była niższa o 5,8% w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku.

W 2016 r. średnia roczna cena mleka krowiego wyniosła 1,12 zł za litr – spadek w porównaniu do poprzedniego roku o 4,3%, a w relacji do 2010 r. – wzrost o 5,3%. W kraju za 1 litr mleka płacono średnio 1,11 zł.

W skali roku średnia cena w skupie jaj kurzych konsumpcyjnych była niższa niż rok wcześniej o 28,4% i wyniosła 0,18 zł za sztukę (w kraju 0,20 zł).

▪ GLOBALNA, KOŃCOWA I TOWAROWA PRODUKCJA ROLNICZA

W 2015 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, zmniejszyła się globalna produkcja rolnicza (w cenach stałych), a zwiększyła końcowa oraz towarowa produkcja rolnicza (w cenach stałych). We wszystkich rodzajach produkcji rolniczej odnotowano wzrost produkcji zwierzęcej.

W 2015 r. w ogólnej wartości globalnej produkcji rolniczej 26,9% stanowiła produkcja zwierzęca, natomiast pozostałe 73,1% przypadało na dominującą produkcję roślinną (w kraju odpowiednio 48,9% i 51,1%). Globalna produkcja rolnicza, w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyła się (w cenach stałych) – o 4,1%, przy czym produkcja roślinna – o 6,9%, produkcja zwierzęca zwiększyła się – o 4,6%.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Wartość produkcji końcowej w skali roku zwiększyła się (w cenach stałych) o 0,3% (w 2014 r. wzrost o 9,3%). Na wzrost produkcji końcowej wpłynął wzrost produkcji zwierzęcej o 5,3%.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Dane dotyczące globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw(m.in. chmielu, tytoniu, zbóż oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Towarowa produkcja rolnicza była wyższa (w cenach stałych) o 2,2% od uzyskanej w 2014 r. (wzrost o 14,0%). W towarowej produkcji rolniczej wystąpił wzrost o 1,0% wartości produkcji roślinnej (wobec wzrostu o 17,6% w 2014 r.) oraz o 4,9% – produkcji zwierzęcej (wobec wzrostu o 5,1% rok wcześniej).

Sprzedaż produktów rolnych w obrocie targowiskowym zwiększyła się o 22,2% (wobec wzrostu o 21,1% w poprzednim roku), natomiast skup produktów rolnych w po równaniu z poprzednim rokiem zmniejszył się – o 2,1% (w 2014 r. wzrost o 12,5%).

W analizowanym roku udział województwa w krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł – 4,3%, w krajowej końcowej produkcji rolniczej – 4,6%, a w krajowej towarowej produkcji rolniczej – 4,4%.

Dane prezentujące rolnictwo w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”,
- „Pogłowia zwierząt gospodarskich w województwie dolnośląskim” – opracowanie sygnałne,
- „Rolnictwo w województwie dolnośląskim” – publikacja dostępna co dwa lata również na płycie CD, jak również w Banku Danych Lokalnych.

PRZEMYSŁ

W 2016 r. w województwie dolnośląskim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle, jednocześnie nastąpił spadek wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2016 r. w województwie osiągnęła wartość 112,1 mld zł (w cenach bieżących) i było to więcej o 0,2% (w cenach stałych) w relacji do poprzedniego roku (wobec wzrostu o 3,4% w 2015 r.). Spadek produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano tylko w I kwartale 2016 r., przez pozostałe kwartalne okresy narastające 2016 r. utrzymywał się wzrost produkcji sprzedanej przemysłu. W kraju produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się (w cenach stałych) w skali roku o 3,1% (wobec wzrostu 4,9% w 2015 r.).

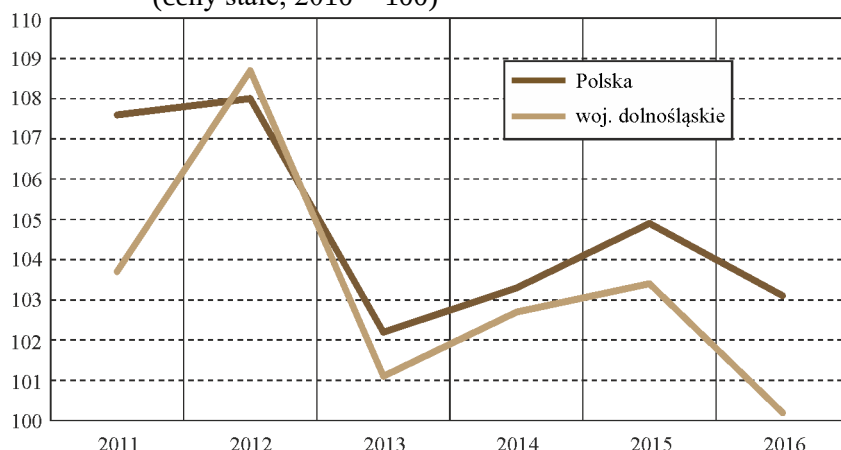
Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją” i obejmują:

- wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Tabl. 17. **Przemysł**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	945306,9	1197028,5	1236375,4
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	83,0	85,9	86,9
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	2442,2	2510,7	2566,7
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	88862,0	110000,2	112104,7
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	72,6	80,4	81,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	209,4	212,2	215,5
m. W r o c ł a w			
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	15619,7	18313,1	20101,6
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	77,2	89,2	89,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	43,2	38,8	40,5

Wykres 44. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu
(ceny stałe; 2010 = 100)

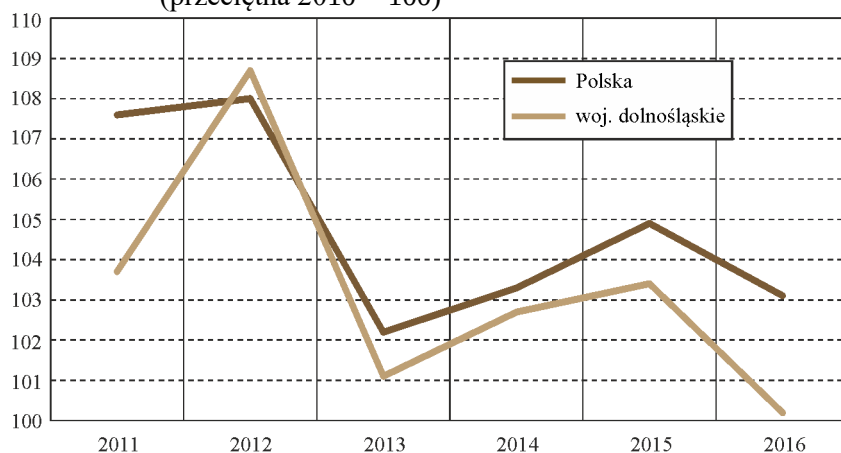

sprzedanej przemysłu miały m.in. produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (21,4%, przed rokiem 20,5%), produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (8,2%, przed rokiem 7,6%) oraz produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (6,9% wobec 8,8% w 2015 r.). W kraju produkcja sprzedana w przetwórstwie przemysłowym w skali roku wzrosła (w cenach stałych) o 4,1% (wobec wzrostu o 5,8% w 2015 r.).

W 2016 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w ujęciu rocznym wystąpił w 16 (spośród 23) działach przetwórstwa przemysłowego. Spośród działów o wysokim udziale (3,0% i więcej) w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu wyższa niż przed rokiem (w cenach stałych) była m.in. produkcja maszyn i urządzeń (o 12,9%), produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 7,2%) oraz produkcja papieru i wyrobów z papieru (o 3,6%).

*Dane o wartości **produkcji sprzedanej przemysłu** prezentowano bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.*

Wykres 45. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
(przeciętna 2010 = 100)

Wraz ze wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu, w skali roku odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle – o 1,5%, a w relacji do 2010 r. – o 2,9%. W 2016 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 215,5 tys. osób. W kraju zanotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w skali roku o 2,2%.

Nadal największy odsetek stanowili zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (83,2%). W skali roku przeciętne zatrudnienie w przetwórstwie przemysłowym zwiększyło się o 1,7% (wobec wzrostu o 2,4%). W kraju w przetwórstwie przemysłowym w relacji do 2015 r. również odnotowano zwiększenie przeciętnego zatrudnienia o 3,2% (wobec wzrostu – o 2,6% w 2015 r.).

Tabl. 18. **Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w województwie dolnośląskim (ceny stałe)**

Sekcje i działy	2015				2016			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	106,2	104,0	103,4	103,4	98,7	102,4	101,0	100,2
w tym:								
Przetwórstwo przemysłowe	108,0	105,2	104,5	104,7	100,5	104,4	102,2	100,8
w tym:								
Produkcja artykułów spożywczych	99,0	91,9	96,2	94,0	89,2	95,8	97,6	102,4
Produkcja wyrobów tekstylnych	135,3	127,9	126,6	128,2	115,7	127,0	122,8	117,3
Produkcja odzieży	99,0	94,1	95,2	108,6	107,4	109,4	107,3	91,4
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	106,5	93,5	92,1	90,6	105,0	104,3	104,0	211,0
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	121,7	120,8	117,7	117,2	102,5	103,2	103,6	103,6
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	113,6	119,5	124,2	118,6	112,8	113,2	114,3	119,8
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	97,0	90,8	91,3	91,6	106,8	111,6	108,1	107,2
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	94,7	99,6	159,7	167,7	191,1	170,8	107,8	102,2
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	105,7	105,1	98,6	99,5	93,4	96,2	101,1	102,2
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	126,9	119,1	117,2	115,1	97,2	100,3	100,0	98,0
Produkcja metali	102,7	102,8	100,1	96,3	102,2	105,8	104,2	102,2
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	103,0	103,6	102,3	104,9	105,1	105,3	102,8	101,7
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	98,5	94,0	94,7	101,3	107,9	109,3	95,9	79,9
Produkcja urządzeń elektrycznych	123,6	115,9	114,1	112,9	87,8	90,6	88,3	88,3
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	108,1	105,5	108,3	112,7	108,1	117,4	117,0	112,9
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	110,0	107,1	106,5	102,6	98,4	104,2	102,0	102,6
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego ...	129,3	165,9	135,8	141,2	92,1	93,0	106,4	96,6
Produkcja mebli	110,0	110,4	107,4	107,6	104,0	107,8	112,5	111,0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	98,9	102,8	101,4	102,5	110,4	108,0	107,8	106,6

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2016 r. wyniosła 520,2 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 1,3% niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w 2015 r. wzrost o 1,2%).

Dane prezentujące produkcję sprzedaną przemysłu w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego” jak również w Banku Danych Lokalnych.

BUDOWNICTWO

W 2016 r. odnotowano obniżenie produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego. Zmniejszyła się również wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Niższa niż przed rokiem była wydajność pracy w budownictwie, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

W 2016 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 11057,3 mln zł i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 6,0% (wobec spadku o 5,6% w 2015 r.). W kraju w skali roku produkcja sprzedana budownictwa zmniejszyła się o 6,0% (przed rokiem wzrost o 1,3%).

Na spadek, w skali roku, produkcji sprzedanej budownictwa miał wpływ spadek produkcji odnotowany we wszystkich miesiącach oprócz sierpnia, w tym największy – w październiku 2016 r. (o 15,3%).

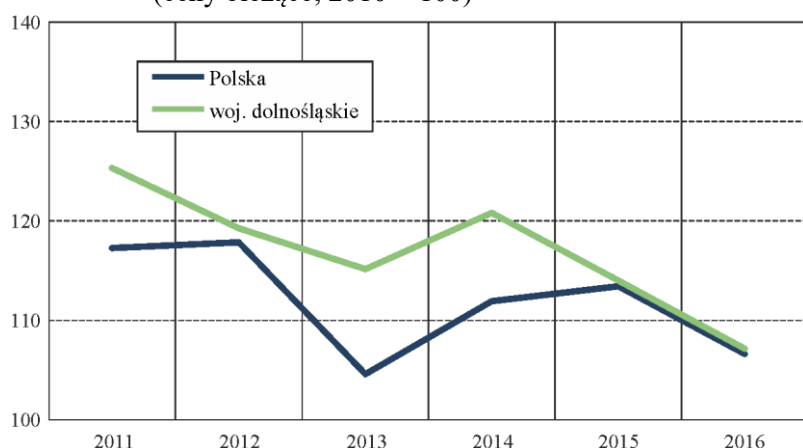
*Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane te obejmują:*

- *wartość sprzedanych wyrobów, półfabrykatów i części własnej produkcji (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty);*
- *wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. przemysłowych, budowlanych, jak i innych niż przemysłowe i budowlane;*
- *zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;*
- *wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;*
- *produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.*

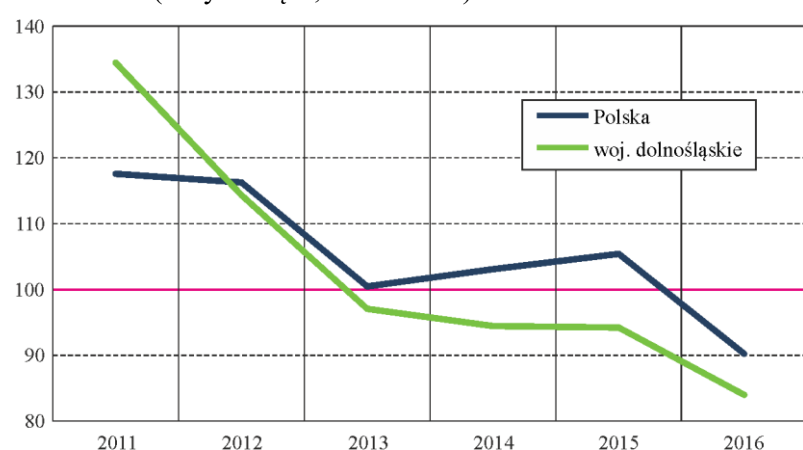
Tabl. 19. **Budownictwo**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	160403,8	181990,4	171042,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	51,5	47,8	43,6
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	442,8	386,0	383,4
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	10318,3	11765,2	11057,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	60,2	49,7	47,2
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	32,0	26,0	25,1
m. W r o c ł a w			
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) w mln zł	3858,8	5253,2	4961,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	60,4	44,2	34,7
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	11,6	9,1	8,7

Wykres 46. **Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa**
(ceny bieżące; 2010 = 100)

Wykres 47. **Dynamika produkcji budowlano-montażowej**
(ceny bieżące; 2010 = 100)

Produkcja budowlano-montażowa w analizowanym roku wyniosła 5215,0 mln zł, tj. 47,2% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa (w 2015 r. – 49,7%). Produkcja budowlano-montażowa w skali roku zmniejszyła się o 10,9%, przed rokiem o 0,2%. W kraju w skali roku produkcja budowlano-montażowa była niższa o 14,4% (wobec wzrostu o 2,3% w 2015 r.).

W 2016 r. w województwie na spadek produkcji budowlano-montażowej w skali roku miał wpływ spadek produkcji w podmiotach zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (15,9%), w tym największy spadek odnotowano w podmiotach specjalizujących się w budowie pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej (66,6%). W skali roku obniżyła się także produkcja w podmiotach zajmujących się wznoszeniem budynków (5,9).

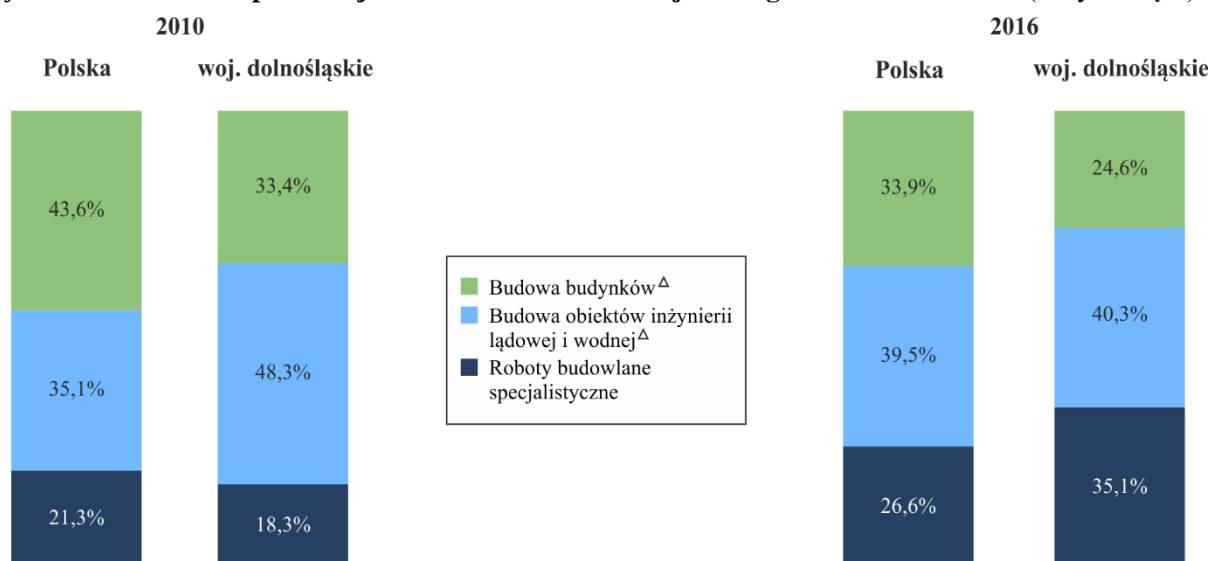
W tej grupie przedsiębiorstw największy spadek odnotowano wśród podmiotów zajmujących się wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych (o 9,6%) przy jednoczesnym wzroście produkcji wśród podmiotów zajmujących się realizacją projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków (o 80,7%).

Tabl. 20. **Dynamika produkcji budowlano-montażowej w województwie dolnośląskim** (ceny bieżące)

Działy	2015				2016			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	110,0	98,7	101,7	99,8	86,6	90,3	90,5	89,1
Budowa budynków ^A	92,9	88,2	89,9	96,2	103,9	100,5	100,9	94,1
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	154,5	105,2	108,3	98,0	55,4	75,4	83,4	84,1
Roboty budowlane specjalistyczne	96,6	100,5	103,4	104,7	103,6	98,8	91,9	92,1

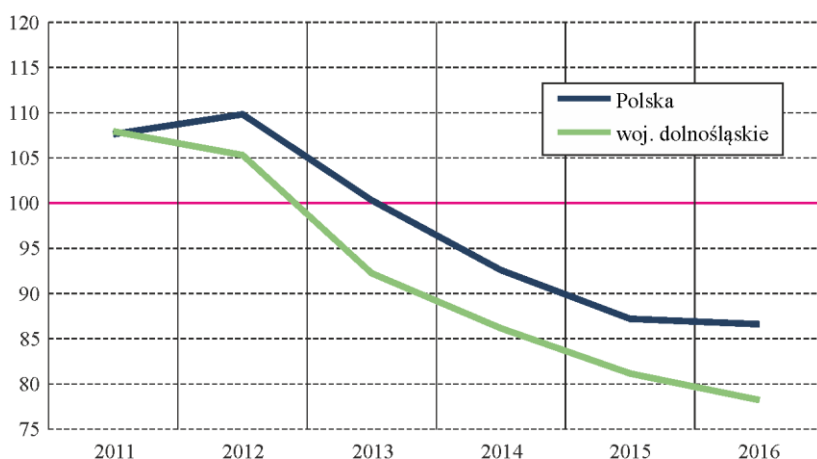
W podmiotach wykonujących roboty budowlane specjalistyczne produkcja zmniejszyła się (o 7,9%), w tym największy spadek odnotowano wśród przedsiębiorstw zajmujących się rozbiórką i przygotowywaniem terenu pod budowę (o 28,8%), przy jednoczesnym wzroście produkcji podmiotów zajmujących się robotami budowlanymi wykończeniowymi (o 15,6%).

Wykres 48. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD 2007 (ceny bieżące)

W 2016 r. zarówno w województwie, jak i kraju w skali roku odnotowano spadek przeciętnego zatrudnienia w budownictwie (odpowiednio 3,6% i 0,7%). Na obniżenie przeciętnego zatrudnienia w budownictwie wpływ miał przede wszystkim spadek przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach, których podstawowym rodzajem działalności była budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 7,9%) i wznoszenie budynków (o 2,9%).

Wykres 49. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie (przeciętna 2010 = 100)

Najwyższą wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego, odnotowano w dziale roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków (544,3 tys. zł) i była ona o 6,8% wyższa niż w 2015 r. (wobec wzrostu o 5,0% w poprzednim roku).

Wśród podmiotów zajmujących się robotami budowlanymi specjalistycznymi przeciętne zatrudnienie w relacji do 2015 r. zwiększyło się o 0,3%.

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego, w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 441,3 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 2,5% niższa w relacji do roku poprzedniego (wobec wzrostu o 0,2% w 2015 r.).

Dane prezentujące produkcję sprzedaną budownictwa w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnalne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.

BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

W 2016 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania. W skali roku zwiększyła się również liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto oraz liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Zmniejszyła się natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania.

W 2016 r. w województwie odnotowano wzrost (o 17,6%) liczby mieszkań oddanych do użytkowania (przed rokiem wzrost o 0,6%). Łącznie we wszystkich formach budownictwa przekazano 16,5 tys. mieszkań, w kraju oddano do użytkowania 163,3 tys. mieszkań i w porównaniu z 2015 r. było to więcej o 10,6% (przed rokiem wzrost o 3,2%). W analizowanym roku udział mieszkań oddanych do użytkowania stanowił 10,1% liczby mieszkań oddanych do użytkowania w kraju (w 2015 r. – 9,5%).

*Informacje o **mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych. Podziału na mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, indywidualnych (tj. realizowanych przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe) oraz realizowanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem dokonano na podstawie sposobu finansowania budowy lub przeznaczenia mieszkań.*

Tabl. 21. **Budownictwo mieszkaniowe**

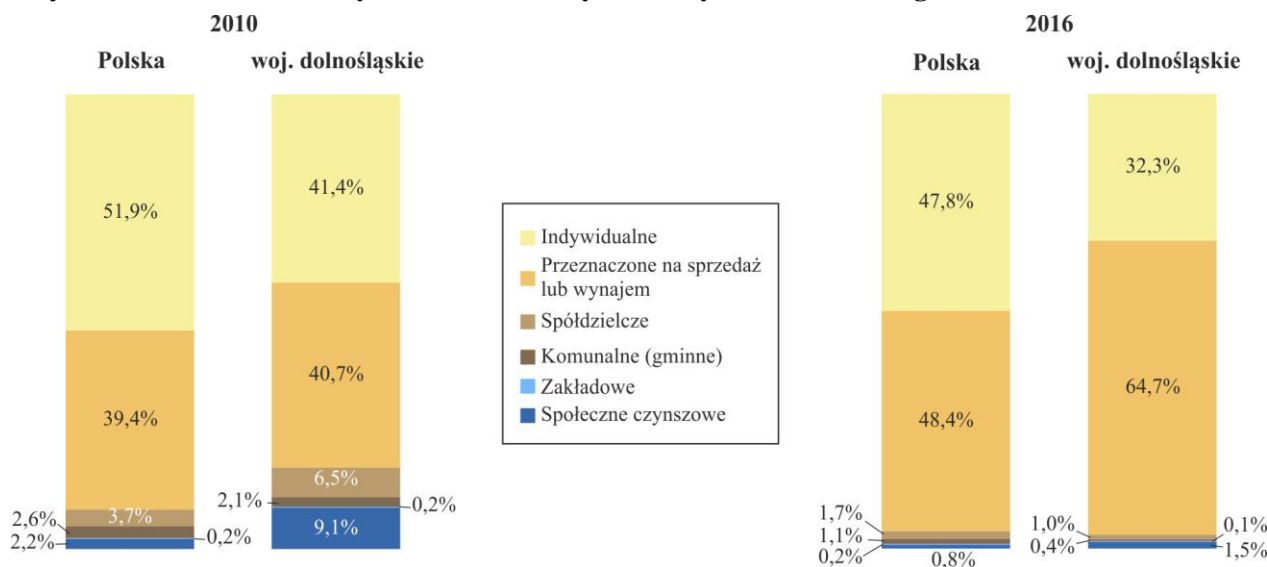
Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,6	3,8	4,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	106,1	99,8	94,5
Pozwolenia na budowę na 1000 ludności	4,6	4,9	5,5
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	4,1	4,4	4,5
woj. d o ł n o ś ł a s k i e			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,4	4,8	5,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	94,4	88,4	81,1
Pozwolenia na budowę na 1000 ludności	5,2	6,6	7,6
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	4,5	5,8	5,9
m. W r o c ł a w			
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,4	10,5	13,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	62,8	59,7	58,9
Pozwolenia na budowę na 1000 ludności	8,5	15,4	15,3
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności	7,5	14,9	14,4

W 2016 r. największy wzrost (dwudziestokrotny) liczby mieszkań oddanych do użytkowania odnotowano w budownictwie społecznym czynszowym. Zwiększyła się również liczba mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie spółdzielczym (o 188,3%) oraz budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 32,2%). W pozostałych formach budownictwa odnotowano zmniejszenie liczby mieszkań oddanych do użytkowania. Istotny spadek (o 40,7%) wystąpił w budownictwie zakładowym a także w budownictwie komunalnym (o 8,9%) i indywidualnym (o 7,9%).

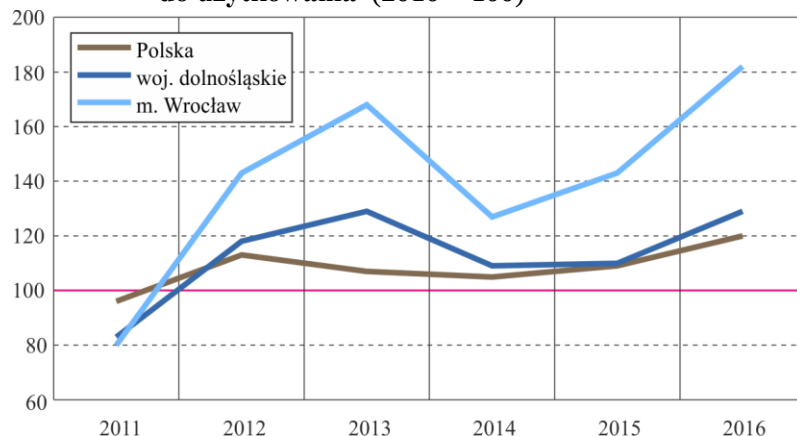
Tabl. 22. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie dolnośląskim

Formy budownictwa	2015				2016			
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2014 = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2015 = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
Ogółem	14035	100,0	100,6	88,4	16506	100,0	117,6	81,1
Indywidualne	5784	41,2	101,4	132,1	5325	32,3	92,1	129,6
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	8073	57,5	110,5	57,7	10672	64,7	132,2	58,1
Spółdzielcze	60	0,4	56,1	84,5	173	1,0	288,3	57,5
Komunalne (gminne)	79	0,6	40,3	33,5	72	0,4	91,1	43,9
Zakładowe	27	0,2	32,5	48,1	16	0,1	59,3	77,1
Spółeczne czynszowe	12	0,1	2,1	102,6	248	1,5	2066,7	55,6

Wykres 50. Struktura liczby mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa

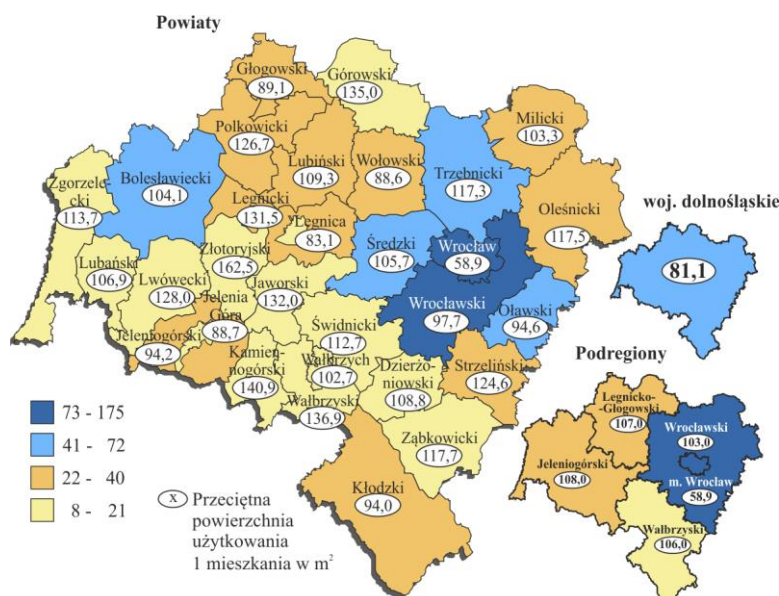
Wykres 51. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania (2010 = 100)

W 2016 r. analiza przestrzennego zróżnicowania pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania wykazała, że największy wzrost w skali roku odnotowano w Wałbrzychu (o 228,1%), w powiecie dzierżoniowskim (o 93,7%) oraz w powiecie kłodzkim (o 89,9%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania przekazanego do użytkowania w województwie w analizowanym roku była mniej-

Wykres 52. **Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności w województwie dolnośląskim według podregionów i powiatów w 2016 r.**

sza o 7,3 m² w porównaniu do 2015 r. i wyniosła 81,1 m². Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania była mniejsza (o 13,4 m²) niż przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania w kraju.

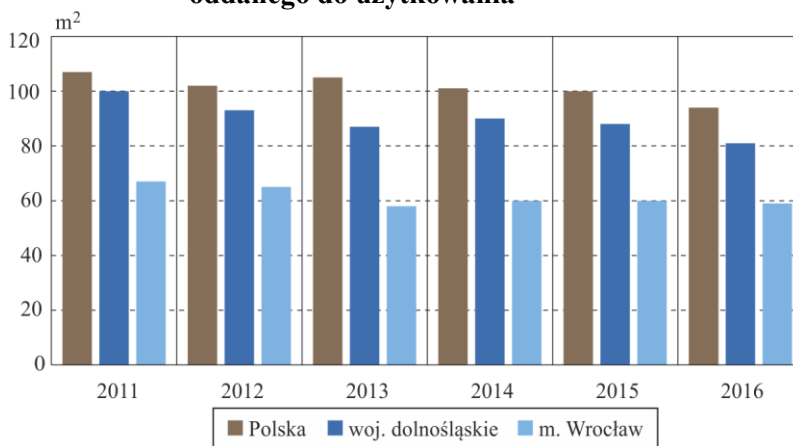
Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoju, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2016 r. w województwie największe mieszkania wybudowali inwestorzy budownictwa indywidualnego (129,6 m²), a najmniejsze w ramach budownictwa komunalnego (43,9 m²). Analiza przestrzennego zróżnicowania wykazała, że w 2016 r. największe

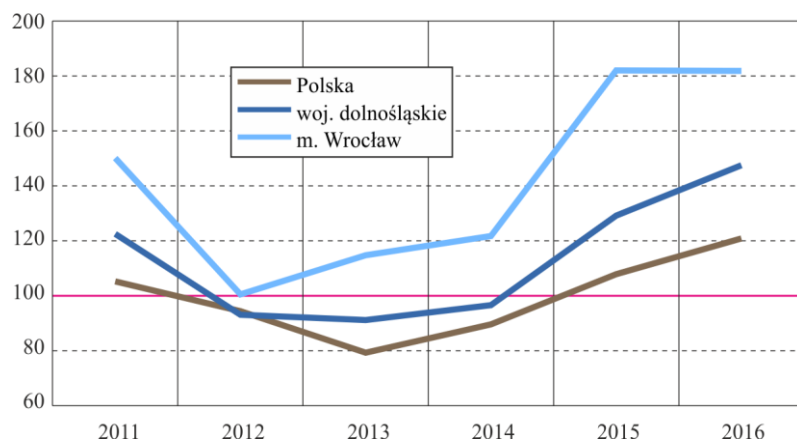
mieszkania (140 m² i więcej) wybudowano w powiecie złotoryjskim (162,5 m²) oraz w powiecie kamiennogórskim (140,9 m²).

Najmniejsze (poniżej 90,0 m²) mieszkania wybudowano – we Wrocławiu (58,9 m²), Legnicy (83,1 m²), w powiecie wołowskim (88,6 m²), Jeleniej Górze (88,7 m²) i powiecie głogowskim (89,1 m²).

Wykres 53. **Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania**

Wykres 54. **Dynamika liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem udowalnym (2010 = 100)**

W skali roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania najbardziej zmniejszyła się w Wałbrzychu (spadek o 52,9 m²) i powiecie dzierżonowskim (spadek o 51,7 m²).

Największy wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej, odnotowano w powiecie złotoryjskim (o 21,3 m²).

W 2016 r. w województwie wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 22,0 tys. mieszkań, tj. więcej o 14,2% niż w 2015 r. (kiedy notowano w skali roku wzrost o 33,7%).

W kraju także wystąpił wzrost (o 12,0%) w skali roku (przed rokiem wzrost o 20,5%). Najwięcej pozwoleń dotyczyło mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (65,5% ogólnej liczby) oraz indywidualnych (31,5%).

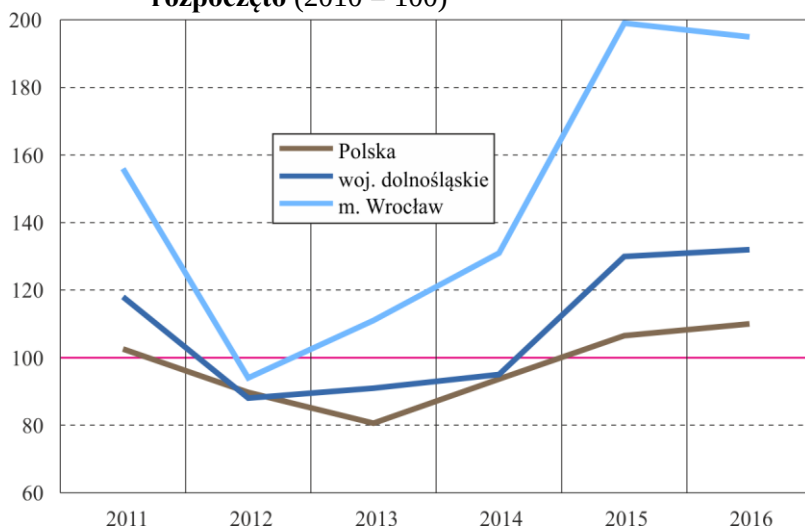
Tabl. 23. **Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie dolnośląskim w województwie dolnośląskim**

Formy budownictwa	2015			2016		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2014 = = 100	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	2015 = = 100
O g ó ł e m	19258	100,0	133,7	21987	100,0	114,2
Indywidualne	6293	32,7	131,7	6933	31,5	110,2
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	12824	66,6	136,2	14402	65,5	112,3
Spółdzielcze	8	0,0	11,0	55	0,3	687,5
Komunalne (gminne)	132	0,7	628,6	509	2,3	385,6
Zakładowe	1	0,0	6,3	1	0,0	100,0
Spółeczne czynszowe	-	-	-	87	0,4	x

Większą niż przed rokiem liczbę mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym odnotowano w 18 powiatach, przy czym największy wzrost (ponad czterokrotny) wystąpił w Wałbrzychu i Jeleniej Górze. Wyraźny spadek liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia odnotowano w powiecie lubańskim (o 51,7%), górowskim (o 44,0%) i kamiennogórskim (o 36,4%). We Wrocławiu wydano pozwolenia na budowę 9,8 tys. mieszkań, tj. o 0,1% mniej niż w 2015 r.

W 2016 r. rozpoczęto budowę 17,1 tys. mieszkań, tj. więcej o 1,1% niż w 2015 r. (kiedy notowano wzrost o 37,4%). W kraju mieszkań, których budowę rozpoczęto było 173,9 tys., tj. więcej o 3,3% niż rok wcześniej (rok temu wzrost o 13,7%). W województwie dolnośląskim najwięcej mieszkań mają wybudować inwestorzy budujący mieszkania z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (65,9% ogólnej liczby) oraz

Wykres 55. **Dynamika liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto (2010 = 100)**

budownictwa indywidualnego (31,4%). W skali roku wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto odnotowano w budownictwie: komunalnym (ponad siedmiokrotny), spółdzielczym (o 89,0%) i budownictwie na sprzedaż lub wynajem (o 4,0%).

Dane prezentujące budownictwo mieszkaniowe w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”,
- „Budownictwo mieszkaniowe w województwie dolnośląskim” – opracowanie sygnałne, jak również w Banku Danych Lokalnych.

RYNEK WEWNĘTRZNY

W 2016 r. sprzedaż detaliczna towarów ukształtowała się na poziomie wyższym niż w 2015 r., przy czym skala wzrostu była większa niż przed rokiem. Niższa niż przed rokiem była sprzedaż hurtowa towarów.

Wartość sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2016 r. zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 5,1% (wobec wzrostu o 0,6% w 2015 r.). W kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się również na poziomie wyższym, tj. o 4,0% niż w roku poprzednim, kiedy notowano wzrost o 0,9%.

Dane o sprzedaży detalicznej towarów obejmują sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny), w ilościach wskazujących na zakupy dla potrzeb indywidualnych nabywców.

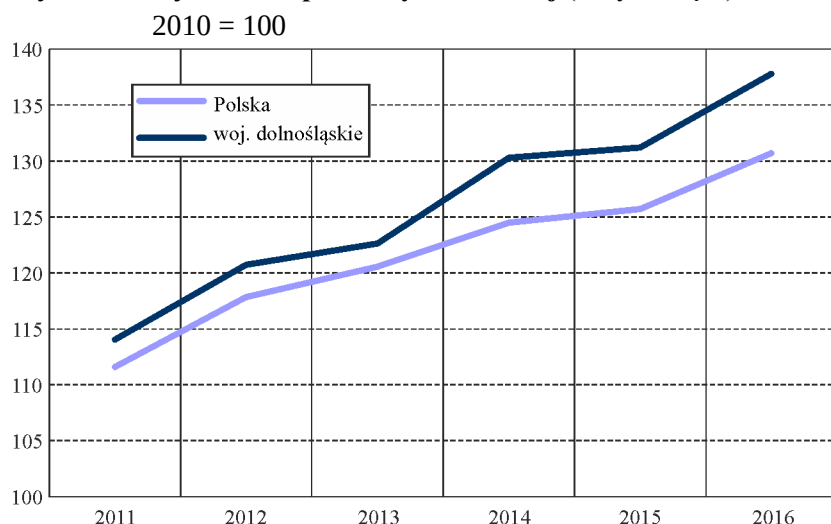
Tabl. 24. **Dynamika sprzedaży detalicznej^a** (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
	rok poprzedni = 100		
P o l s k a			
O g ó ł e m	105,5	100,9	104,0
w tym:			
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	107,9	108,4	107,1
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	113,1	89,7	96,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	101,2	102,3	107,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjali- zowanych sklepach	113,6	109,3	103,6
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	117,2	106,3	110,7
Tekstylia, odzież, obuwie	113,1	108,2	111,5
Meble, RTV, AGD	123,0	104,3	108,6
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecja- lizowanych sklepach	83,6	115,9	105,4
Pozostałe	95,9	87,7	91,7
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
O g ó ł e m	103,7	100,6	105,1
w tym:			
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	112,2	115,7	113,0
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	115,8	81,9	94,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	96,8	103,2	105,7
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjali- zowanych sklepach	107,3	141,7	132,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	114,6	126,1	110,8
Tekstylia, odzież, obuwie	112,1	99,0	107,6
Meble, RTV, AGD	94,8	88,9	105,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecja- lizowanych sklepach	88,3	107,7	112,0
Pozostałe	101,8	77,8	83,5

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wartości sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

W województwie, w kolejnych kwartalnych okresach narastających w 2016 r. obserwowano zmienne tempo wzrostu sprzedaży detalicznej w skali roku, a dynamika kształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

Wykres 56. **Dynamika sprzedaży detalicznej** (ceny bieżące)

Najwyższy wzrost sprzedaży detalicznej towarów, w odniesieniu do 2015 r., odnotowano w grupie pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach – o 32,3% (w 2015 r. wzrost o 41,7%) oraz w grupie pojazdy samochodowe, motocykle, części o 13,0% (wobec wzrostu o 15,7% w 2015 r.).

Spadek sprzedaży detalicznej odnotowano w jednostkach zajmujących się sprzedażą: pozostałą (o 16,5% wobec spadku o 22,2% w 2015 r.) oraz paliw stałych, ciekłych

i gazowych (o 5,9% wobec spadku o 18,1% w 2015 r.).

W 2016 r. w strukturze sprzedaży detalicznej przedsiębiorstw odnotowano największy udział grup: żywność, napoje i wyroby tytoniowe, na które przypadało 45,3% sprzedaży (45,0% w 2015 r.), a następnie pojazdy samochodowe, motocykle, części – 12,6% (11,7% w 2015 r.), tekstylia, odzież, obuwie – 12,2% (11,9% w 2015 r.) i pozostałe – 7,2% (9,1%).

Tabl. 25. **Dynamika sprzedaży detalicznej^a w województwie dolnośląskim** (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2015				2016			
	I–III	I–VI	I–IX	I–XII	I–III	I–VI	I–IX	I–XII
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100							
O g ó ł e m	101,9	101,2	100,5	100,6	106,1	105,7	106,5	105,1
w tym:								
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	101,1	107,8	110,7	115,7	127,6	126,9	125,8	113,0
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	90,6	89,2	83,5	81,9	83,7	85,5	90,9	94,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	106,2	101,9	102,4	103,2	109,1	106,0	106,7	105,7
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	92,0	136,4	136,4	141,7	174,0	129,0	127,6	132,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	160,9	151,8	147,0	126,1	110,4	109,0	111,4	110,8
Tekstylia, odzież, obuwie	92,9	102,4	99,5	99,0	97,9	104,9	107,3	107,6
Meble, RTV, AGD	87,9	88,6	89,2	88,9	100,9	101,7	101,4	105,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	104,7	104,3	109,1	107,7	104,3	107,6	109,5	112,0
Pozostałe	82,8	79,4	77,4	77,8	78,6	83,3	83,0	83,5

^a Patrz notka a do tablicy 24 na str. 74.

Sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych w 2016 r. była o 2,3% niższa niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 6,4%), a w przedsiębiorstwach hurtowych – mniejsza o 4,2% (wobec wzrostu o 8,1% w 2015 r.). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w skali roku wzrosła o 6,0% (wobec wzrostu o 4,9% w 2015 r.), a w jednostkach hurtowych – o 3,4% (wobec wzrostu o 4,1% rok wcześniej).

Wśród grup o znaczącym udziale największy wzrost sprzedaży hurtowej w relacji do 2015 r. obserwowano w grupach: sprzedaż hurtowa produktów rolnych i żywych zwierząt (o 29,0% wobec wzrostu o 1,9% w poprzednim roku) i sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana (o 7,0% wobec spadku o 0,2% w 2015 r.) Znaczący spadek sprzedaży hurtowej dotyczył sprzedaży żywności (o 5,7% wobec wzrostu o 12,3% w 2015 r.).

Dane prezentujące rynek wewnętrzny w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnalne,
 - „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.
-

WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH

W 2016 r. badane przedsiębiorstwa niefinansowe uzyskały lepsze wyniki finansowe niż rok wcześniej. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe ukształtowały się na wyższym poziomie. W skali roku koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności zwiększyły się w mniejszym stopniu niż wartość przychodów, w wyniku czego obniżyła się wartość wskaźnika poziomu kosztów.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, a także wyniki finansowe brutto i netto uzyskane w 2016 r. przez przedsiębiorstwa województwa dolnośląskiego były wyższe niż rok wcześniej.

Dane dotyczące **wyników finansowych przedsiębiorstw** prezentuje się w dostosowaniu do nowelizacji ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 330, z późniejszymi zmianami).

W 2016 r. zysk netto wykazało 79,9% badanych przedsiębiorstw (przed rokiem 81,2%). Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się w skali roku z 87,6% do 86,5%.

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

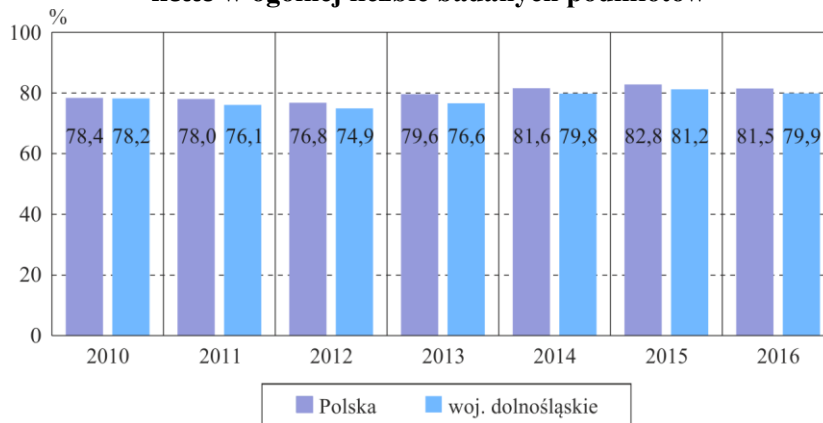
- koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów związany z podstawową działalnością operacyjną, do którego zaliczono wartość sprzedanych towarów i materiałów oraz koszty ogółem, pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- pozostałe koszty operacyjne;
- koszty finansowe.

Przychody z całokształtu działalności ukształtowały się na poziomie 181409,3 mln zł, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 172425,7 mln zł. Odnotowano w skali roku wzrost przychodów (o 4,2%) oraz wzrost kosztów (o 4,1%).

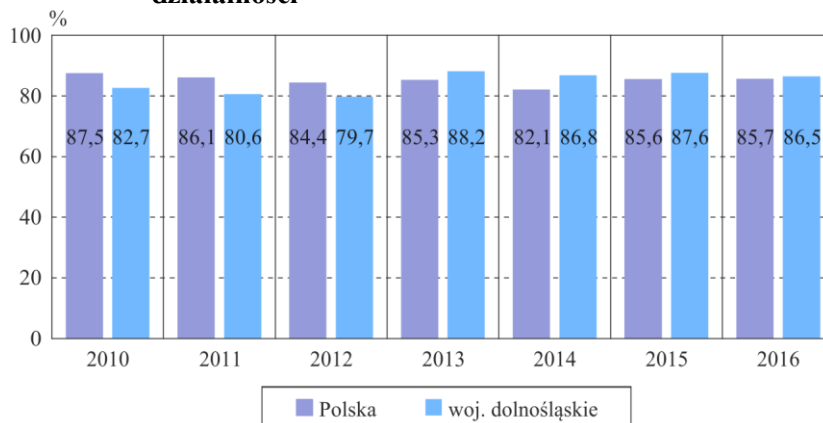
Przychody z całokształtu działalności rosły szybciej niż koszty ich uzyskania, w wyniku czego wskaźnik poziomu kosztów poprawił się w relacji do poprzedniego roku i wyniósł – 95,0%. W kraju na przestrzeni roku wskaźnik poziomu kosztów obniżył się i wyniósł – 95,0%.

W 2016 r. przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnęły wartość 176196,5 mln zł, a koszty ich uzyskania – 166184,8 mln zł.

Wykres 57. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych podmiotów

Wykres 58. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach z całokształtu działalności

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł więc 10011,7 mln zł i był wyższy o 8,2% niż rok wcześniej (kiedy notowano spadek o 3,3% w relacji do 2014 r.). Znacznie pogorszył się w skali roku wynik na pozostałej działalności operacyjnej (z 744,2 mln zł do minus 534,3 mln zł). Wynik finansowy na działalności gospodarczej ukształtował się na poziomie 8983,6 mln zł i był o 5,4% wyższy niż w 2015 r.

Obciążenia wyniku finansowego brutto zmniejszyły się w skali roku o 2,7% do 1624,5 mln zł. Zmniejszyła się relacja obciążenia wyniku finansowego do zysku brutto – z 16,8% do 14,4%.

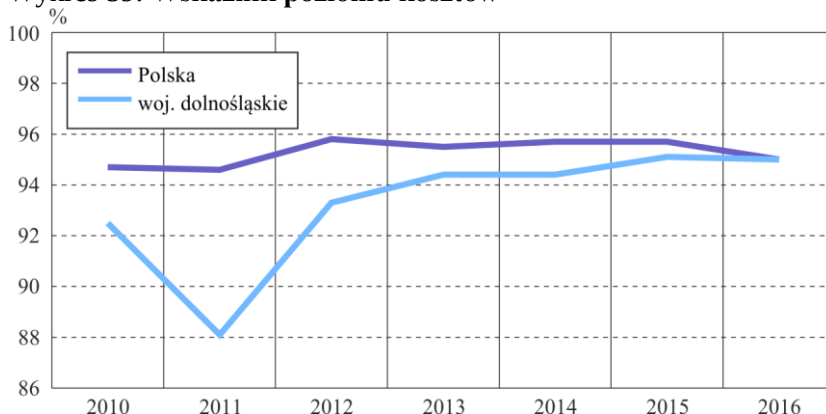
Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 7359,1 mln zł i był wyższy o 7,4% w porównaniu do uzyskanego przed rokiem; zysk netto zwiększył się o 15,2%, a strata netto zwiększyła się o 52,5%.

W relacji do 2015 roku odnotowano polepszenie większości podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. W skali roku zmniejszył się o 0,1 p.proc wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności. Wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto poprawiły się odpowiednio o: 0,2 p.proc., 0,1 p.proc. i 0,2 p.proc. Poprawił się także wskaźnik płynności finansowej I stopnia – o 0,1 p.proc., a pogorszył II stopnia – o 4,4 p.proc.

Tabl. 26. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
	w %		
P o l s k a			
Wskaźnik poziomu kosztów	94,7	95,7	95,0
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	5,2	4,5	5,0
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	5,3	4,3	5,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto	4,4	3,6	4,2
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	39,7	38,3	38,8
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia	105,5	101,0	102,0
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
Wskaźnik poziomu kosztów	92,5	95,1	95,0
Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	8,7	5,5	5,7
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	7,5	4,9	5,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto	6,2	3,9	4,1
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	37,8	32,9	33,0
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia	108,4	100,6	96,2

Wykres 59. Wskaźnik poziomu kosztów

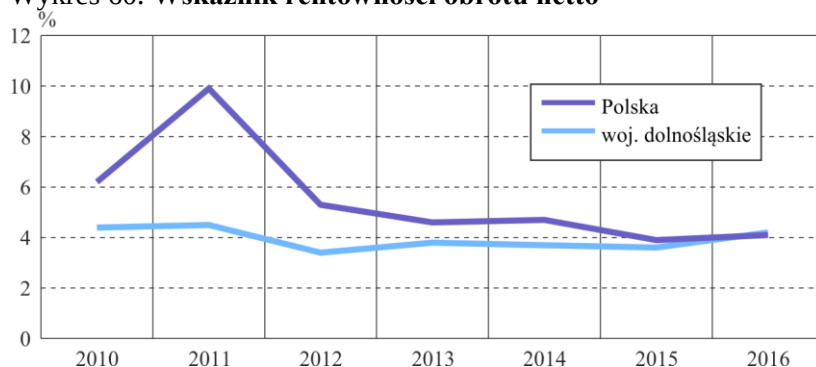

Wyniki finansowe:

- *wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych;*
- *obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych, w 2013 r. również inne płatności wynikające z odrębnych przepisów;*
- *wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.*

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności ze sprzedaży jest to relacja wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto jest to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik rentowności obrotu netto jest to relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych;
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych.

Wykres 60. Wskaźnik rentowności obrotu netto

W 2016 r. najbardziej rentowne rodzaje działalności, w których odnotowano najwyższe wskaźniki rentowności obrotu netto i brutto to: informacja i komunikacja (wskaźniki wyniosły odpowiedni 8,7% i 6,8%), pozostała działalność usługowa (odpowiednio 8,4% i 7,4%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (odpowiednio 8,4% i 7,0%).

W relacji do 2015 roku największą poprawę wskaźnika rentowności obrotu netto zaobserwowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (z 3,9% do 4,4%), handel, naprawa pojazdów samochodowych (z 1,8% do 2,3%), Pogorszenie rentowności obrotu netto odnotowano m.in. w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (z 8,0% do minus 17,9%),

zakwaterowanie i gastronomia (z 11,1% do 1,7%), działalność związana z kulturą rozrywką i rekreacją (z minus 2,1% do minus 8,8%), pozostała działalność usługowa (z 10,5% do 7,4%).

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec 2016 r. wyniosła 62482,2 mln zł i była o 4,6% wyższa niż w końcu 2015 r. Wzrosła wartość inwestycji krótkoterminowych (o 9,4%) i zapasów (o 4,3%) oraz wartość krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (o 17,3%).

W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zmniejszył się udział zapasów (z 28,2% do 28,1%) oraz należności krótkoterminowych (z 47,2% do 46,0%), natomiast wzrósł udział inwestycji krótkoterminowych (z 22,9% do 24,0%).

Relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 72,7% (wobec 69,7% rok wcześniej).

W końcu 2016 r. zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) wyniosły 73793,7 mln zł i były o 8,3% wyższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 38,4% ogółu zobowiązań (wobec 38,9% w końcu 2015 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 28349,7 mln zł i była o 6,9% większa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 45444,0 mln zł i w skali roku zwiększyły się o 9,2%.

Dane prezentujące wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.

NAKLADY INWESTYCYJNE

W 2016 r. obserwowano spadek wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa dolnośląskiego. W skali roku zwiększyła się liczba inwestycji nowo rozpoczętych, ale nastąpił spadek ich wartości kosztorysowej.

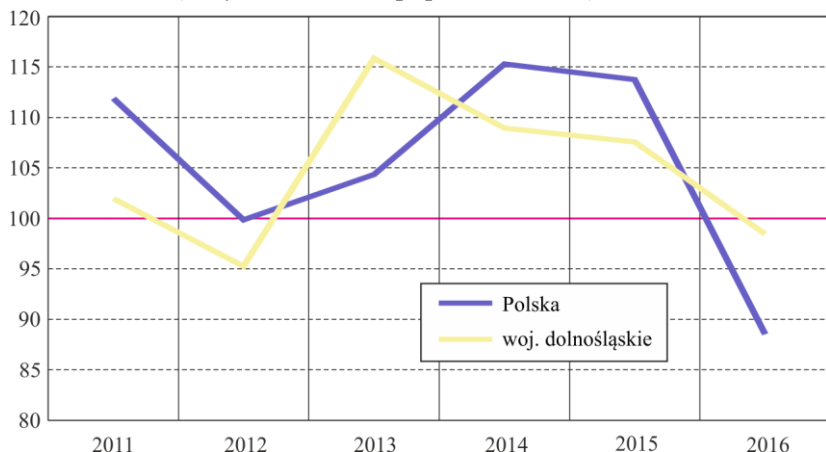
Nakłady inwestycyjne na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2016 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa, wyniosły 13364,8 mln zł (tj. 11,1% nakładów poniesionych przez inwestorów krajowych) i były (w cenach bieżących) niższe o 1,6% od zanotowanych rok wcześniej (wobec wzrostu o 7,6% w 2015 r.). W kraju w 2016 r. wartość nakładów inwestycyjnych obniżyła się w skali roku o 11,5 % (wobec wzrostu o 13,7% w 2015 r.).

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Tabl. 27. **Nakłady inwestycyjne** (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
P o l s k a			
O g ó ł e m w mln zł	89236,8	136474,6	120825,1
w tym – w % – nakłady na:			
Budynki i budowle	42,1	39,3	35,3
Zakupy	56,8	59,4	63,4
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	45,5	46,4	51,0
środków transportu	11,3	13,0	12,4
woj. d o l n o ś l ą s k i e			
O g ó ł e m w mln zł	10294,9	13576,9	13364,8
w tym – w % – nakłady na:			
Budynki i budowle	28,8	25,9	23,5
Zakupy	68,7	72,6	74,5
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	43,1	45,4	45,3
środków transportu	25,6	27,2	29,2

Wykres 61. **Dynamika nakładów inwestycyjnych ogółem**
(ceny bieżące; rok poprzedni = 100)

W 2016 r. z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych zrealizowanych przez dolnośląskie przedsiębiorstwa wydatkowano na budynki i budowle 3135,9 mln zł, tj. o 10,7% mniej niż rok wcześniej (w 2015 r. wzrost o 10,1%), a na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 6052,6 mln zł i było to mniej (tj. o 1,7%) niż w 2015 r., kiedy wystąpił wzrost w skali roku o 3,2%. Na środki transportu poniesiono 3905,0 mln zł, czyli więcej niż przed rokiem o 5,9% (wobec wzrostu o 12,3% w 2015 r.).

Udział zakupów w nakładach ogółem był większy w skali roku o 1,9 p.proc i wyniósł 74,5%, a ich wartość wyniosła 9957,6 mln zł, tj. o 1,1% więcej niż przed rokiem (wobec wzrostu o 6,4% w 2015 r.).

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);
- środki transportu;
- inne, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

W 2016 r., inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie administrowania i działalności wspierającej (37,5% ogółu poniesionych nakładów wobec 31,8% w 2015 r.) oraz prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (na które przypadło 27,5% wobec 25,6% w roku poprzednim), a następnie w sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych (6,5% wobec 7,4% w 2015 r.), dostawy wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 1,9% oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 1,8%.

W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z 2015 r. zwiększył się m.in. udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w administrowaniu i działalności wspierającej (o 5,7 p.proc.) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 1,9 p.proc.), natomiast obniżył się m.in. udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zajmujących się działalnością związaną z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,1 p.proc.), dostawami wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją (o 2,0 p.proc.) oraz z transportem i gospodarką magazynową (o 1,8 p.proc.).

W relacji do 2015 r. wzrost wartości nakładów inwestycyjnych odnotowano w 6 sekcjach (na 16 ogółem). W skali roku największy wzrost nakładów inwestycyjnych dotyczył jednostek należących do sekcji informacja i komunikacja (o 73,6%), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 36,4%) oraz w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (o 36,1%). Natomiast spadek wartości nakładów odnotowano m.in.: w edukacji (o 83,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 72,5%) oraz pozostałej działalności usługowej (o 72,3%).

W 2016 r. inwestorzy przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie województwa dolnośląskiego rozpoczęli realizację 3632 nowych inwestycji, tj. o 11,0% więcej niż przed rokiem. Łączna wartość kosztorysowa rozpoczętych inwestycji wyniosła 2818,3 mln zł i w skali roku zmniejszyła się o 15,1%.

Najwięcej inwestycji rozpoczęto w przemyśle – 79,2% ogółu (w 2015 r. 77,1%), w tym w przetwórstwie przemysłowym – 40,4% (rok wcześniej – 36,3%).

Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 36,6% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (przed rokiem 41,5%).

W skali roku wzrost wartości kosztorysowej inwestycji nowo rozpoczętych odnotowano w administrowaniu i działalności wspierającej (wzrost ponad 7-krotny) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 308,9%). W sekcjach edukacja i pozostała działalność usługowa nie rozpoczęto żadnych nowych inwestycji. Natomiast obniżenie wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych miało miejsce m.in. w sekcjach: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 34,6%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 24,6%) oraz informacji i komunikacji (o 24,0%).

Dane prezentujące nakłady inwestycyjne w województwie dolnośląskim znajdują się w następujących publikacjach i opracowaniach udostępnionych na stronie internetowej Urzędu:

- „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego” – opracowanie sygnałne,
- „Biuletyn statystyczny województwa dolnośląskiego”, jak również w Banku Danych Lokalnych.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

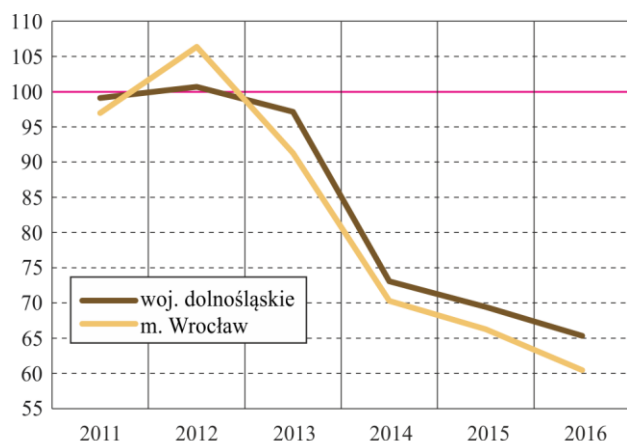
W 2016 r. w skali roku w zakresie bezpieczeństwa publicznego odnotowano mniej przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych oraz wyższą wartość wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw. Wzrosła ogólna liczba zdarzeń drogowych, w tym liczba kolizji oraz liczba wypadków drogowych. Zmniejszyła się liczba pożarów i miejscowych zagrożeń, natomiast wzrosła liczba fałszywych alarmów.

Według danych Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu w województwie w 2016 r. odnotowano 74705 przestępstw, w tym 73,9% stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym (przed rokiem – 73,0%), 14,2% – przestępstwa o charakterze gospodarczym (przed rokiem – 15,7%), a 8,0% – o charakterze drogowym (przed rokiem – 8,0%).

W porównaniu do 2015 r. zmniejszyła się liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych o 5,9% przy spadku przestępstw: gospodarczych – o 14,6%, drogowych – o 6,0%, a kryminalnych o 4,8%.

Analizując przestępstwa według rodzajów, w 2016 r. najczęściej przestępstw dotyczyło kradzieży rzeczy – 22,4% ogólnej ich liczby (w 2015 r. 22,4%) oraz kradzieży z włamaniem – 15,2% (przed rokiem – 15,3%).

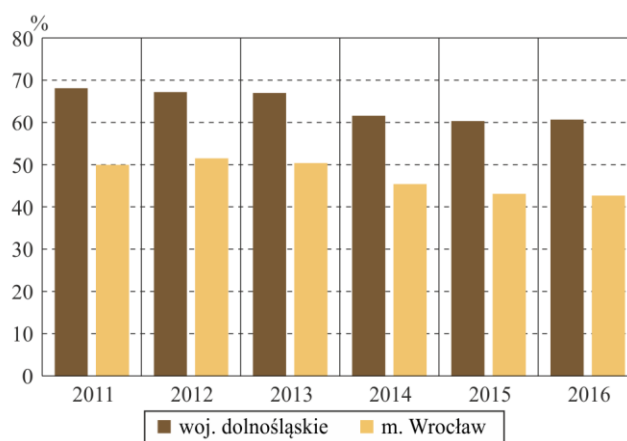
Wykres 62. **Dynamika przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010 = 100)**

Przestępstwo stwierdzone jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym okresie (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym okresie, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Wykres 63. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych**

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2016 r. wyniósł 60,7% (w 2015 r. osiągnął poziom 60,3%).

W skali roku obniżyła się skuteczność w wykrywaniu sprawców przestępstw o charakterze gospodarczym i drogowym, odpowiednio o 3,5 p.proc. i o 0,6 p.proc.

Analiza przestrzennego zróżnicowania wykazała, że w 2016 r. najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych odnotowano w powiecie legnickim (78,1%), a najniższy – w mieście Wrocławiu (42,7%).

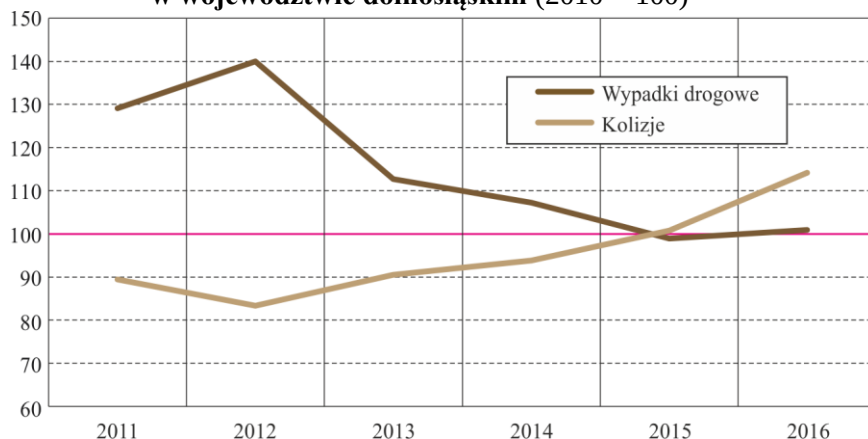
Tabl. 28. **Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych^a**

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	w liczbach bezwzględnych			wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %		
woj. d o l n o ś l ą s k i e						
O g ó ł e m	114342	79395	74705	67,8	60,3	60,7
w tym:						
Zabójstwo	63	51	53	95,3	90,2	100,0
Uszczerbek na zdrowiu	1418	740	852	90,8	85,0	83,6
Udział w bójce lub pobiciu	1019	394	367	80,9	77,0	71,4
Zgwałcenie	97	121	115	77,3	75,2	68,7
Kradzież rzeczy	24122	17821	16766	33,7	29,7	30,1
Kradzież z włamaniem	16412	12167	11330	37,9	35,0	37,6
Przestępstwa rozbójnicze ^b	2983	915	934	70,0	56,3	60,8
m. W r o c ł a w						
O g ó ł e m	38038	25207	22993	51,0	43,1	42,7
w tym:						
Zabójstwo	22	10	4	90,9	90,0	100,0
Uszczerbek na zdrowiu	298	137	191	82,7	69,6	66,5
Udział w bójce lub pobiciu	232	79	85	70,3	48,8	45,4
Zgwałcenie	33	x	58	54,5	x	46,6
Kradzież rzeczy	11780	8476	7620	24,5	21,3	18,5
Kradzież z włamaniem	6273	3735	3125	24,6	19,6	22,0
Przestępstwa rozbójnicze ^b	1126	416	447	49,5	38,4	43,1

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. W latach 2015 i 2016 dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Rozboje, kradzieże rozbójnicze i wymuszenia rozbójnicze.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji oraz Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu.

Wykres 64. **Dynamika wypadków drogowych i kolizji w województwie dolnośląskim (2010 = 100)**

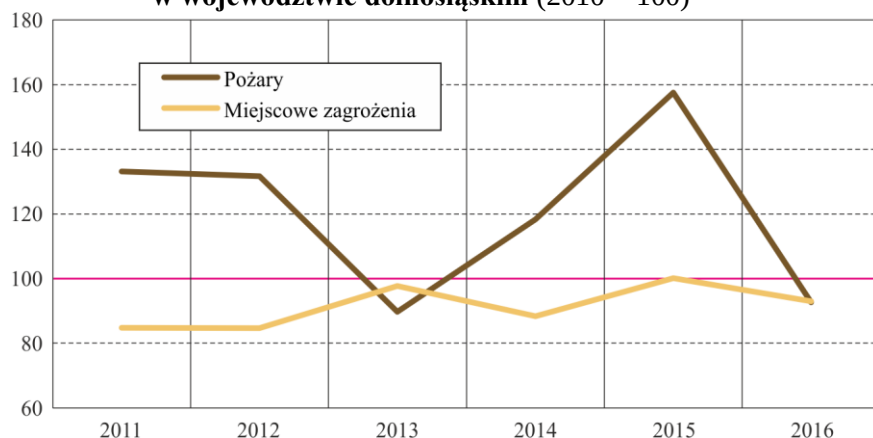

Według wstępnych danych Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu w 2016 r. odnotowano 41,5 tys. zdarzeń drogowych, tj. 2,3 tys. wypadków i 39,2 tys. kolizji. W porównaniu do sytuacji sprzed roku, liczba zdarzeń drogowych zwiększyła się o 12,6% (w 2015 r. – wzrost o 6,3%), przy czym wzrosła (o 13,3%) liczba kolizji (o 1,9%) liczba wypadków drogowych.

W 2016 r. w wypadkach drogowych rannych zostało 2,9 tys. osób (o 1,9% mniej niż przed rokiem), a 226 osób poniosło śmierć (o 22,2% więcej niż w 2015 r.).

Najwięcej wypadków drogowych odnotowano we Wrocławiu (24,9% ogólnej liczby wypadków zarejestrowanych w województwie) oraz w powiecie wrocławskim (8,3%), kłodzkim (6,3%), świdnickim (6,2%).

Wykres 65. **Dynamika pożarów i miejscowych zagrożeń**
w województwie dolnośląskim (2010 = 100)

W 2016 r. Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu zarejestrowała 13,4 tys. pożarów. Było to mniej o 41,2% niż w roku wcześniejszym (wobec wzrostu o 33,2% w 2015 r.). Z ogólnej liczby pożarów ponad 96% zaliczono do pożarów małych (o powierzchni obiektów do 70 m²). Najczęściej pożary dotyczyły garaży, śmietników, traw itp. (41,6% ogółu

pożarów wobec 45,6% w poprzednim roku), obiektów mieszkalnych (25,4% wobec 14,5% w 2015 r.) i upraw rolnych (19,4% wobec 30,5% w 2015 r.). Z ogólnej liczby pożarów 26,1% spowodowanych było nieostrożnością osób dorosłych, a 30,3% – podpaleniem umyślnym.

Najwięcej pożarów odnotowano we Wrocławiu (15,4% ogólnej liczby zarejestrowanych pożarów) oraz w powiecie kłodzkim (6,9%).

Drugim obszarem działania straży pożarnej jest niesienie pomocy w tzw. zagrożeniach miejscowych (są to m.in. katastrofy, awarie, wypadki, zagrożenia chemiczne, klęski żywiołowe). Strażacy w 2016 r. brali udział łącznie w 24,3 tys. takich akcjach, tj. o 7,1% mniej niż rok wcześniej.

W 2016 r. odnotowano 3,2 tys. fałszywych alarmów ratowniczo-gaśniczych. Na przestrzeni roku ich liczba zwiększyła się o 5,6%.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Specification
Ludność ^{ab} (w tys.)	2888,2	2917,2	2916,6	2914,4	2909,7	2908,5	2904,3	2903,7	Population ^{ab} (in thous.)
Na 1000 ludności :									Per 1000 population :
małżeństwa zawarte	5,23	5,62	5,18	5,17	4,43	4,68	4,53	4,78	marriages contracted
urodzenia żywe	8,90	10,13	9,49	9,34	8,86	9,34	9,04	9,45	live births
zgony	9,90	10,19	10,08	10,44	10,48	10,28	10,86	10,53	deaths
przyrost naturalny	-1,00	-0,06	-0,60	-1,10	-1,61	-0,94	-1,82	-1,07	natural increase
saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-0,64	0,47	0,37	0,32	0,01	0,19	0,27 ^c	0,97	internal and international net migration for permanent residence
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^d (w tys.)	358,6	421,4	431,5	437,9	438,0	441,5	447,4	462,2	Average paid employment in the enterprise sector ^d (in thous.)
rok poprzedni = 100	.	100,7	102,4	101,5	100,0	100,8	101,3	103,3	previous year = 100
udział sektora prywatnego (w %)	87,1	90,9	93,3	93,6	93,5	93,7	93,5	93,7	private sector participation (in %)
Bezrobotni zarejestrowani ^a (w tys.)	233,4	150,3	143,6	157,4	153,6	121,6	100,0	86,0	Registered unemployed persons ^a (in thous.)
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (w %)	20,6	13,1	12,4	13,5	13,2	10,4*	8,5*	7,3	Registered unemployment rate ^a (in %)
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych ^a (w %)	84,6	81,1	80,8	80,6	83,7	92,1	84,0	84,3	Unemployed persons without benefit rights in total number of unemployed persons ^a (in %)
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^a	95	49	42	61	44	27	16	13	Unemployed persons per job offer ^a
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^e (w %)	54,5	54,3	53,4	53,8	54,0	55,1*	55,2	56,4	Activity rate by LFS ^e (in %)
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^e (w %)	42,0	48,1	47,7	47,8	47,9	50,0*	51,4*	53,3	Employment rate by LFS ^e (in %)
Stopa bezrobocia według BAEL ^e (w %)	22,8	11,3	10,6	11,1	11,3	9,1*	7,0*	5,4	Unemployment rate by LFS ^e (in %)

a Stan w końcu roku. b Od 2010 r. dane opracowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. c W przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. e Przeciętne w roku. Dane nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r.

a As of the end of the year. b Since 2010 data were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011. c In case of the international migration – data for 2014. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. e Annual average. Data are not fully comparable with the results of the from years preceding 2010.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (cd.)

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Specification
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a (w zł)	2470,49	3436,77	3594,98	3691,81	3827,13	4012,38	4189,23	4370,08	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^a (in zł)
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów (w tys.)	.	680,0	668,8	658,3	650,9	643,7	644,0	646,2	Average monthly number of retirees and pensioners (in thous.)
rok poprzedni = 100	.	99,0	98,3	98,4	98,9	98,9	100,0	100,3	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS (w zł)	.	1611,66	1691,11	1782,76	1877,72	1944,03	2002,89	2041,56	Average monthly gross retirement pay and pension paid by ZUS (in zł)
rok poprzedni = 100	.	106,4	104,9	105,4	105,3	103,5	103,0	101,9	previous year = 100
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych (w zł)	.	1060,31	1091,32	1159,65	1226,90	1245,91	1278,54	1271,82	Average monthly gross retirement pay and pension for farmers (in zł)
rok poprzedni = 100	.	104,6	102,9	106,3	105,8	101,5	102,6	99,5	previous year = 100
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100):									Price indices of consumer goods and services (previous year = 100)
ogółem	102,2	102,9	104,6	103,7	100,9	100,0	99,2	99,3	total
żywność i napoje bezalkoholowe	102,2	102,9	105,5	104,7	102,1	99,1	98,7	100,9	food and non-alcoholic beverages
odzież i obuwie	95,8	96,9	99,2	94,0	92,2	92,7	92,6	93,6	clothing and footwear
mieszkanie	103,4	103,7	105,8	105,5	102,2	101,8	100,6	99,4	dwelling
Plony zbóż podstawowych (z mieszkankami zbożowymi) z 1 ha w dt	41,5	44,9	42,9	41,4	44,1	49,9	47,3	.	Basic cereals (including mixed cereals) yields per 1 ha per dt
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych ^c (stan w czerwcu) w szt.:									Farm animals stock per 100 ha agricultural land ^c (in june) in heads:
bydło	12,6	11,9 ^b	10,5	10,8	11,1	11,4	11,9	11,4	cattle
trzoda chlewna ^d	45,2	32,7 ^b	27,9	24,6	22,6	21,5	23,1	21,8	pigs ^d

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 VI. c dane nieostateczne . d w latach 2005-2013 stan w końcu lipca.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data of the Agricultural Census as of 30 June. c inconclusive data. d In 2005-2013 as of the end of July.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (cd.)
SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Specification
Wskaźnik cen skupu (rok poprzedni = 100):									Price indices of procurement (previous year = 100):
ziarna zbóż (bez siewnego)	78,6	127,8	135,5	106,9	87,0	85,7	101,0*	95,3	cereal grain (excluding sowing seed)
żywcza rzeźnego wołowego (bez cieląt)	115,9	99,3	123,1	107,4	96,8	99,4	105,2	102,0	cattle for slaughter (excluding calves)
żywcza rzeźnego wieprzowego	92,6	86,7	108,3	121,2	104,0	88,7	90,7	107,5	pigs for slaughter
Relacje cen skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do cen targowiskowych:									Procurement price ^a per kg of pigs for slaughter to marketplace prices:
1 kg żyta	9,6	5,7	.	.	.	.	6,2	7,7	per kg of rye
1 kg jęczmienia	9,8	6,2	.	6,1	8,0	.	6,2	6,6	per kg of barley
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (rok poprzedni = 100; ceny stałe)	.	113,2	104,4	101,9	101,1	102,7	103,4	100,2	Sold production of industry ^b (previous year = 100; constant prices)
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle ^b (w tys.)	198,2	209,4	207,0	206,6	204,2	207,5	212,2	215,5	Average paid employment in industry ^b (in thous.)
rok poprzedni = 100	.	98,5	98,9	99,8	98,8	101,7	102,3	101,5	previous year = 100
Produkcja sprzedana budownictwa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	102,0	125,3	95,2	96,6	104,9	94,4	94,0	Sold production of construction ^b (previous year = 100; current prices)
Produkcja budowlano-montażowa ^b (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	98,7	134,5	85,0	84,9	97,3	99,8	89,1	Construction and assembly production ^b (previous year = 100; current prices)
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie ^b (w tys.)	21,7	32,0	34,6	33,7	29,6	27,6	26,0	25,1	Average paid employment in construction ^b (in thous.)
rok poprzedni = 100	.	96,6	108,0	97,6	87,6	93,4	94,2	96,4	previous year = 100

a Ceny bieżące bez VAT. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Current prices excluding VAT. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

I. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (dok.)

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP (cont.)

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Specification
Mieszkania oddane do użytkowania	6875	12746	10543	15028	16455	13953	14035	16506	<i>Dwellings completed</i>
rok poprzedni = 100	105,8	90,1	82,7	142,5	109,5	84,8	100,6	117,6	<i>previous year = 100</i>
na 1000 ludności	2,4	4,4	3,6	5,2	5,7	4,8	4,8	5,7	<i>per 1000 population</i>
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	100,9	94,4	100,2	92,7	87,3	90,0	88,4	81,1	<i>average usable floor space per dwelling (in m²)</i>
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	.	103,7	114,0	105,9	101,6	106,3	100,6	105,1	<i>Retail sale of goods ^a (previous year = 100; current prices)</i>
Wskaźnik poziomu kosztów w przed- siębiorstwach niefinansowych ^b (w %)	.	92,5	88,1	93,3	94,4	94,4	95,1	95,0	<i>Cost level indicator in non-financial enterprises ^b (in %)</i>
Wskaźnik rentowności obrotu w przed- siębiorstwach niefinansowych ^b (w %):									<i>Turnover profitability rate in non- financial enterprises ^b (in %):</i>
brutto	.	7,5	11,9	6,7	5,6	5,6	4,9	5,0	<i>gross</i>
netto	.	6,2	9,9	5,3	4,6	4,7	3,9	4,1	<i>net</i>
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^b (w mln zł; ceny bieżące)	6331,8	10294,9	10495,7	9998,4	11584,7	12621,9	13576,9	13364,8	<i>Investment outlays in enterprises ^b (in mln zł; current prices)</i>
rok poprzedni = 100 (ceny bieżące)	.	113,3	102,0	95,3	115,9	109,0	107,6	98,4	<i>previous year = 100 (current prices)</i>
Podmioty gospodarki narodowej ^{cd}	302615	331247	327625	336928	347561	351121	357102	361307	<i>Entities of the national economy ^{cd}</i>
rok poprzedni = 100	99,4	104,6	98,9	102,8	103,2	101,0	101,7	101,2	<i>previous year = 100</i>
w tym spółki handlowe	18966	24782	26387	28485	31123	33770	37463	41099	<i>of which commercial companies</i>
rok poprzedni = 100	104,9	106,9	106,5	108,0	109,3	108,5	110,9	109,7	<i>previous year = 100</i>
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	5375	6521	6667	6918	7179	7474	7578	8046	<i>of which with foreign capital participation</i>
rok poprzedni = 100	105,5	102,8	102,2	103,8	103,8	104,1	101,4	106,2	<i>previous year = 100</i>

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; stan w końcu roku. d Od 2014 r. bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; as of at the end of the year. d Since 2014 excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM WEDŁUG MIESIĘCY

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS

Wyszczególnienie Specification		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A – 2015													
B – 2016													
Ludność ^{ab} (w tys.)	A	.	.	.	.	.	2905,3	.	.	.	.	.	2904,2
Population ^{ab} (in thous.)	B	.	.	.	.	.	2903,8	.	.	.	.	.	2903,7
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^c (w tys.)	A	445,1	445,0	445,5	445,1	443,9	444,8	445,6	444,8	445,6	448,3	449,9	449,5
Average paid employment in the enterprise sector ^c (in thous.)	B	457,5	458,9	460,3	459,0	458,9	460,1	461,5	461,2	461,5	462,4	463,5	463,4
poprzedni miesiąc = 100	A	100,8	100,0	100,1	99,9	99,7	100,2	100,2	99,8	100,2	100,6	100,4	99,9
previous month = 100	B	101,8	100,3	100,3	99,7	100,0	100,3	100,3	99,9	100,1	100,2	100,2	100,0
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ...	A	100,8	100,5	100,5	100,9	100,7	100,8	100,9	101,1	101,3	101,7	101,8	101,7
corresponding month of previous year = 100	B	102,8	103,1	103,3	103,1	103,4	103,4	103,6	103,7	103,6	103,2	103,0	103,1
Bezrobotni zarejestrowani ^a (w tys.)	A	128,1	128,2	124,7	119,2	113,3	106,8	103,5	101,6	98,8	97,4	97,8	100,0
Registered unemployed persons ^a (in thous.)	B	105,6	106,4	104,0	99,0	94,8	90,7	88,6	87,2	85,7	84,3	84,2	86,0
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (w %)	A	10,9	10,9	10,6	10,2	9,7	9,2	9,0	8,8	8,6	8,5	8,5	8,5*
Registered unemployment rate ^a (in %)	B	8,9	9,0	8,8	8,4	8,0	7,7	7,5	7,4	7,3	7,2	7,2	7,3
Oferty pracy zgłoszone w ciągu miesiąca	A	6377	8541	10245	9122	10696	10949	9684	10314	12694	9719	8430	7906
Job offers declared during a month	B	7599	10601	11637	11519	12301	12775	12049	13015	12339	10342	11547	8777
Bezrobotni na 1 ofertę pracy ^a	A	24	21	17	15	13	11	12	11	9	10	10	16
Registered unemployed persons per job offer ^a	B	17	14	13	12	9	8	8	8	8	9	9	13
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c (w zł)	A	3914,56	3886,69	4078,89	4586,70	4024,79	4062,45	4129,85	4115,44	4097,23	4086,41	4413,12	4692,39
Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^c (in zł)	B	4093,50	4037,90	4274,20	4369,77	4134,03	4209,89	4610,10	4319,65	4228,29	4251,83	4579,44	4855,65
poprzedni miesiąc = 100	A	87,2	99,3	104,9	112,4	87,7	100,9	101,7	99,7	99,6	99,7	108,0	106,3
previous month = 100	B	87,2	98,6	105,9	102,2	94,6	101,8	109,5	93,7	97,9	100,6	107,7	106,0
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ...	A	105,0	105,3	106,2	116,7	105,7	93,1	105,0	102,6	106,6	104,8	105,2	104,5
corresponding month of previous year = 100	B	104,6	103,9	104,8	95,3	102,7	103,6	111,6	105,0	103,2	104,0	103,8	103,5

a Stan w końcu okresu b Dane opracowano przyjmując za bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a As of the end of the period. b Data about population were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (cd.)

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

Wyszczególnienie Specification		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A – 2015													
B – 2016													
Wskaźnik cen: Price indices of:													
towarów i usług konsumpcyjnych consumer goods and services													
analogiczny okres poprzedniego roku = 100 A	.	.	98,6 ^a	.	.	99,2 ^b	.	.	99,4 ^c	.	.	99,5 ^d	
corresponding period of previous year = 100 B	.	.	99,1 ^a	.	.	99,1 ^b	.	.	99,2 ^c	.	.	100,0 ^d	
skupu ziarna zbóż: procurement of cereal grain:													
poprzedni miesiąc = 100 A	105,7	102,7	97,5	101,6	96,8	96,8	102,8	98,0	102,4	100,9	101,3	99,9	
previous month = 100 B	100,3	94,3	98,5	98,4	100,3	100,0	97,1	98,4	104,8	98,3	98,8	101,8	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ... A	90,0	95,1	91,2	89,1	86,1	86,7	101,4	105,2	107,3	111,0	110,6	106,1	
corresponding month of previous year = 100 B	100,6	92,4	93,4	90,4	93,7	96,8	91,5	91,9	94,0	91,5	89,3	91,1	
skupu żywca rzeźnego wołowego (bez cieląt): procurement of cattle for slaughter (excluding calves):													
poprzedni miesiąc = 100 A	100,0	106,0	97,2	99,7	101,6	102,0	90,8	104,0	104,8	96,1	103,0	105,4	
previous month = 100 B	92,3	101,8	94,1	104,4	106,0	96,7	98,4	105,4	96,1	103,8	94,7	106,8	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ... A	97,2	103,2	100,2	103,9	102,0	106,1	101,0	102,9	108,7	104,5	109,0	109,8	
corresponding month of previous year = 100 B	101,4	97,4	94,4	98,8	103,0	97,7	105,7	107,2	98,4	106,3	97,8	99,1	
skupu żywca rzeźnego wieprzowego: procurement of pigs for slaughter:													
poprzedni miesiąc = 100 A	97,0	102,4	112,2	98,6	87,5	112,7	97,4	99,3	106,7	95,6	87,7	101,2	
previous month = 100 B	101,3	103,0	102,6	96,1	108,4	113,8	102,7	102,5	106,5	92,6	98,9	97,7	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ... A	74,4	88,9	94,7	91,6	85,4	87,1	81,0	82,9	96,0	93,9	82,2	95,2	
corresponding month of previous year = 100 B	99,4	100,0	91,3	89,0	110,2	111,3	117,3	121,1	120,8	117,0	131,8	127,0	

a – d Dane dotyczą okresów (miesiące): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

a – d Data concern the periods (months): a I-III, b IV-VI, c VII-IX, d X-XII.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (cd.)

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

Wyszczególnienie Specification		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A – 2015													
B – 2016													
Relacja ceny skupu ^a 1 kg żywca wieprzowego do ceny 1 kg żyta w skupie	A	8,1	8,1	9,6	10,0	8,9	10,3	9,5	9,4	9,4	8,1	7,6	7,4
Procurement price ^a per kg of pigs for slaughter to price per kg of rye	B	7,3	7,8	8,3	8,4	8,7	10,3	10,6	11,4	12,4	10,3	9,7	10,4
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (ceny stałe): Sold production of industry ^b (constant prices):													
poprzedni miesiąc = 100	A	95,2	105,8	111,7	91,7	95,5	105,3	97,9	87,9	123,8	103,2	96,5	94,3
previous month = 100	B	88,8	113,2	103,9	98,7	96,3	108,1	82,6	104,3	112,4	98,3	102,1	94,0
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ...	A	102,5	104,9	111,7	102,7	100,1	102,5	100,5	104,6	102,5	101,3	105,7	103,8
corresponding month of previous year = 100	B	96,9	103,7	96,4	103,7	104,6	107,4	90,6	107,5	97,6	93,0	98,4	98,0
Produkcja budowlano-montażowa ^b (ceny bieżące): Construction and assembly production ^b (current prices):													
poprzedni miesiąc = 100	A	33,4	127,8	137,5	96,7	106,6	105,0	107,7	100,0	108,8	105,9	95,3	145,3
previous month = 100	B	32,1	118,7	112,0	102,1	118,2	106,8	100,4	108,0	106,0	98,7	105,6	128,3
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ...	A	101,0	94,3	119,5	97,1	99,1	92,0	97,7	98,7	106,0	84,0	97,5	109,4
corresponding month of previous year = 100	B	104,9	97,4	79,3	83,7	92,8	94,4	88,0	95,0	92,6	86,2	95,5	84,4
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	A	865	1642	2524	3590	4566	5958	7573	8212	9242	11063	12216	14035
Dwellings completed (since the beginning of the year)	B	1615	3037	4282	5459	6575	7977	9236	10211	11555	12959	14593	16506
analogiczny okres poprzedniego roku = 100	A	72,8	60,4	64,2	72,8	81,0	91,4	99,5	99,0	97,8	101,0	96,8	100,6
corresponding period of previous year = 100	B	186,7	185,0	169,7	152,1	144,0	133,9	122,0	124,3	125,0	117,1	119,5	117,6

a Ceny bieżące bez VAT. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Current prices excluding VAT. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

II. WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM WEDŁUG MIESIĘCY (dok.)

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP IN MONTHS (cont.)

Wyszczególnienie Specification		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A – 2015													
B – 2016													
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (ceny bieżące): Retail sale of goods ^a (current prices):													
poprzedni miesiąc = 100 A		75,9	97,5	120,5	96,6	97,8	101,0	100,8	95,8	104,3	109,5	91,5	122,1
previous month = 100 B		75,9	100,1	118,5	97,9	97,3	98,8	102,7	98,5	100,0	107,0	94,8	123,8
analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100 ... A		100,4	96,4	106,5	96,7	100,6	103,7	101,5	97,7	100,7	103,5	103,5	104,7
corresponding month of previous year = 100 ... B		104,7	107,4	105,6	107,1	106,6	104,3	106,3	109,3	104,8	102,5	106,1	107,6
Wskaźnik rentowności obrotu w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b (w %): Profitability rate of turnover in non-financial enterprises ^b (in %):													
brutto A		.	.	5,1	.	.	5,9	.	.	5,7	.	.	4,9
gross B		.	.	5,3	.	.	5,2	.	.	5,1	.	.	5,0
netto A		.	.	4,0	.	.	4,7	.	.	4,7	.	.	3,9
net B		.	.	4,5	.	.	4,3	.	.	4,2	.	.	4,1
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^b (w mln zł; ceny bieżące) A		.	.	2477,0	.	.	5424,4	.	.	8801,1	.	.	13576,9
Investment outlays in enterprises ^b (in mln zł; current prices) B		.	.	2749,9	.	.	6031,5	.	.	9042,1	.	.	13364,8
analogiczny okres poprzedniego roku = 100 (ceny bieżące) A		.	.	101,4	.	.	103,9	.	.	106,5	.	.	107,6
corresponding period of previous year = 100 (current prices) B		.	.	111,0	.	.	111,2	.	.	102,7	.	.	98,4
Podmioty gospodarki narodowej ^c A		351426	352063	352083	352792	353237	354296	355211	356184	357365	358309	357522	357102
Entities of the national economy ^c B		357395	357990	358249	358640	359746	358087	358486	358995	359748	360421	360928	361307
w tym spółki handlowe A		34086	34327	34699	35093	35368	35662	35983	36242	36535	36854	37163	37463
of which commercial companies B		37721	38057	38374	38673	38960	39238	39522	39831	40137	40414	40796	41099
w tym z udziałem kapitału zagranicznego A		7488	7485	7494	7520	7511	7521	7526	7550	7575	7580	7576	7578
of which with foreign capital participation B		7681	7703	7730	7766	7791	7835	7881	7910	7938	7980	8016	8046

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; dane prezentowane są narastająco. c W rejestrze REGON; bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON; stan w końcu okresu. a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons; data are presented cumulatively. c In the REGON register; excluding persons tending private farms in agriculture; excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register.; as of the end of the period.